

Бібліотека журналу

УКРАЇНИ
Військо

ПОБРАТИМИ

історії українських воїнів

КНИГА 1

ПОБРАТИМИ

історії українських воїнів

КНИГА 1

Київ • 2016

УДК 821.161.2'06-94-057.36+355.08(477)

ББК 84(4Укр)6-4+68.49(4Укр)23

П41

П41 Побратими. Історії українських воїнів.

За загальною редакцією Валентина Буряченка — К.: Військо України, 2016.
— 224 с.

Держслужбовці, робітники, вантажники, учителі, фермери... Усі вони різні. І, можливо, ніколи б не зустрілися в цьому житті, не одягли б однострій, не спали б в одному бліндажі, не їли б з одного казанка, не стали б побратимами, якщо б не поклик Батьківщини, над якою нависла біда. Вони залишили свої сім'ї та справи. Вони єдині у своєму прагненні захистити Україну, а значить — мобілізовані бути сильними, мобілізовані бути патріотами, мобілізовані бути героями...

**В оформленні використано
фотоматеріали Євгена Силкіна, Сергія Лойка**

© В. Буряченко, вступ, загальна редакція, 2016

© В. Петровський, О. Панченко, А. Мирончук упорядкування, 2016

© О. Панюков, В. Соколік, В. Ворончук, дизайн, 2016

© Журнал «Військо України», тексти, фотографії, 2014-2016

ISBN 978-966-281-060-8

У цивільному житті – це були геть різні люди. І спосіб життя їхній був такий же різний. Та коли перед Україною постало питання: незалежність чи небуття, вони обрали її незалежність. Зустрівшись на дорогах буремного Сходу, вони разом ідуть у бій, прикривають один одного спинами. І коли смерть дихає їм в обличчя, неймовірна втома сковує рухи, а ворог продовжує атакувати, слова «Тримайся, брате!» наказують жити! Вони не

говорять «я» – вони говорять «ми». На лінії вогню ця людська єдність відчувається як ніде.

...У їхній вертоліт влучила ворожа ракета. Важко травмований пілот Валентин Цигульський здійснив аварійну посадку. Попри страшний біль, він витягнув з палаючої машини непритомного побратима – штурмана Сергія Титаренка. За секунди гелікоптер вибухнув.

«Якщо смерть дивиться в очі твого побратима, переведи її погляд на себе», – саме за таким правилом діяв десантник капітан Михайлецький з 80-ї бригади. Наприкінці серпня 2014-го в луганському аеропорту шестеро українців потрапили в полон. Їх вели під конвоєм росіяни, погрожуючи розстріляти. І на доказ своїх слів

прострелили нашому бійцю руку. Капітан перехопив ворожий конвой і звільнив своїх друзів.

Небезпека, постійне напруження неабияк єднає бійців, а відчуття надійного плеча товариша – додає сил. Олександр Козир, Олександр Тимофеев, Любомир Гринюк, Володимир Сахневич... Вони винесли всі жахи полону, мордування в гебістських підвалах Донецька та Луганська. Бойовики прагнули зламати українців, та вони виявилися незламними.

На цій неоголошеній війні зустріли своє кохання В'ячеслав і Марина Луценки. Він лікував поранення у шпиталі. Вона, волонтер, допомагала хворим. Після одруження їм залишалося бути разом лише кілька годин – наречений знову поспішав на передову, де його чекали бойові побратими.

Оборона донецького аеропорту, бої за луганське летовище... Героїчний приклад десантників надихнув багатьох воїнів. І сьогодні їхній девіз «Ніхто, крім нас!» став перефразованим гаслом всієї української армії. «Хто, як не ми», – говорять артилеристи. «Хто, як не ми», – говорять піхотинці. «Хто, як не ми», – говорять сапери... «Хто, як не ми», – говорить весь Український народ. Тож ми переможемо, коли брат за брата стоїть!

Головний редактор
журналу «Військо України»
полковник Валентин Буряченко

Привіт, воїне!

Ти – герой! На тебе з різних боків суне ворог, озброєний до зубів, їдуть танки, летять літаки. Та ти – найсильніший. Ми з пацанами хочемо бути схожими на тебе. Хочемо швидше підрости, аби прийти тобі на допомогу. Мій дід Іван каже, що для цього треба більше каші їсти. Тож ми вирішили з'їдати її до крупинки, ще й добавку просити. А дівчатам нічого говорити не будемо, бо це наша чоловіча таємниця.

Солдате, потерпи ще трохи. Скоро ми поповнимо військові лави, і тобі буде легше.

*Остан Кириєнко,
м. Хмельницький,
6 років*

КОХАННЯ ДЕСАНТНИКА

Його кохання звали Мариною. І зустрів він дівчину тоді, коли про кохання навіть думати не хотілося. Хлопець після поранення проходив реабілітацію в госпіталі м. Ірпень. Фізичний біль вщухав, а от душевний... До того ж стояла похмура погода. Іноді накрапав дощ. Час тягнувся невимовно довго. Бійці в палатах чекали на волонтерів – єдину в ті дні розраду, коли можна дозволити собі навіть усміхнутися. Аж раптом відчинилися двері – і зайшла вона. В'ячеславу на якусь мить здалося, що в палату увірвалися промені сонця. І біль немов вщух. Ді-

вчина ж від такого погляду трохи зніяковіла, потім опанувала себе, подумавши роздратовано: «Теж мені герой знайшовся!» Та за хвилину думки були геть іншими: «А він таки герой!»

...Боєць 95-ї аеромобільної бригади В'ячеслав Луценко «був парубок моторний і хлопець хоть куди козак». Свій перший бій пам'ятає до дрібниць. Група, до складу якої він входив, під командуванням командира батальйону підполковника Тараса Сенюка вирушила до Слов'янська. Десантники мали взяти під свій контроль телевежу на горі Карачун.

ПЕРШИЙ БІЙ

Того ранку все йшло шкереберть. 2 травня близько 4:00 противник вдався до обстрілу української колони, зав'язався бій. Бойовики зосередили вогонь на перших трьох бронетранспортерах, в одному з яких перебував підполковник Тарас Сенюк. По радіозв'язку було чути впевнений голос комбата, звучали його чіткі вказівки, тож підлеглим не було коли піддаватись емоціям, страху або ставити під сумнів дії командира. Бій тривав близько десяти хвилин. Вогневі точки противника були подавлені.

Та це був лише початок. Близько 5:30 в районі мосту, що поблизу міста Слов'янськ, знову зав'язався бій. Бійці витіснили з блокпоста сепаратистів, тож міст через річку перейшов під контроль українців. Поблизу нього з двох боків почала збиратися юрба людей, які прагнули заблокувати рух колони. За рішенням командира, частина воїнів мала запобігти провокаціям з боку натовпу, решті військових вказано сектори спостереження. Здавалося, усе під контролем. Проте упродовж усього

дня представники сепаратистських угруповань погрожували знищити підрозділ і водночас робили солодкі пропозиції перейти на їхній бік. Бойовики вимагали скласти зброю та залишити техніку в обмін на життя військових. На перемовини приходив навіть так званий представник «руського миру», командир гранатометної роти із Чечні «Кандагар», найманці якої невідомо як «заблукали» на Донбасі. Бойовик залякував тим, що українських воїнів просто на мосту вже за півгодини розстріляють, якщо ті не виконають вимоги «місцевих». Аби не бути голослівними, терористи почали валити дерева, щоб перекрити нашої колоні дорогу. Блокувальників зібралось майже

чотири сотні. А в українському підрозділі було близько сотні бійців, шість БТРів і два «Хамери».

Однак відповідь командира батальйону була однозначно: «Ні!» Тоді сепаратисти почали вимагати залишити військових Національної гвардії, які прийшли на допомогу. І цього разу комбат дав їм чітко зрозуміти, що ні своїх, ні тих, хто поруч, не залишить.

Близько 17.00 серед натовпу з'явилися сепаратисти зі зброєю. Командир наказав зайняти кругову оборону. В цей час у бік підрозділу пролунали постріли, полетів перший «коктейль Молотова» в один з бронетранспортерів. Підполковник Сенюк був попереду й особисто керував розбиранням барикад, щоб створити прохід для виведення колони в безпечне місце. З усіх напрямків посилювався вогонь з різних видів зброї. Рішучість і мужність комбата, чіткі та впевнені дії особового складу допомогли колоні вирватися з влаштованої пастки, хоча й довелося впродовж кількох годин метр за метром з боєм прориватися до гори Карачун. Коли нарешті дісталися кінцевої точки, виявилось, що втратили двох бійців. Один хлопець загинув від гранати, другому ворожий снайпер поцілів у голову. Серед «300» був і друг В'ячеслава – Антон Магльований, який отримав важке поранення в ногу.

З того часу на Карачуні практично кожного дня відбувалися артилерійські дуелі із сепаратистами. Ті захопили дві «Нони» і періодично обстрілювати українців. Причому за чітким графіком: о 4-й ранку та о 12-й дня. Можна було навіть годинники звіряти.

СЕМЕНІВКА – ЖИТТЯ «ДО» І «ПІСЛЯ»

Проте справжнє випробування чекало «крилатих піхотинців» 3 червня 2014 року. Того дня батальйонна тактична група, до складу якої входив розвідник В'ячеслав Луценко, вирушила з-під Слов'янська в селище Семенівка, щоб зайняти ворожий блокпост. Цей бій назавжди залишиться в його пам'яті.

Українські плани стали відомі сепаратистам. Десантникам протистояв загін бойовика Мотороли. Загалом терористів налічувалося до тисячі. Вони підготували бетонні бліндажі. Зрозуміло, що забезпечити прицільну стрільбу та збудувати потужні фортифікаційні споруди могли лише російські військові фахівці.

«Сепари» закріпилися на невеличкій висоті. З одного боку – ліс, з протилежного – завод. Коли доїхали приблизно до середини шляху, на групу обрушилася злива куль зі стрілецької зброї, РПГ і СПГ. Здавалося, бійці потрапили у справжнє пекло! Сепаратисти намагалися прицільно стріляти по офіцерах і триплексах БТРів, хоча відстань була 500-700 м.

Підполковник Сенюк, як завжди, був попереду разом зі взводом розвідки. Його поведінка була прикладом. Лунали постріли, ворожий вогонь посилювався, проте навіть через цю какофонію було чутно чіткі вказівки комбата. Особовий склад йшов позаду бронетранспортерів. Та за кілька хвилин наші зазнали перших втрат...

«Командире, вогонь посилюється, командире, пригнись», – вигукнув заступник комвзвода. Постріли лунали з різних напрямків і різних видів зброї. Та того разу снайперу вдалося влучити комбату просто в груди. Куля 12,7 мм калібру пробила дві пластини у бронежилеті.

Тарас Михайлович стояв на відстані близько 1,5 м від Луценка. Його відкинуло на землю. В'ячеслав і його комвзводу старший лейтенант Костянтин Султанбагомаєв відразу рефлекторно схопили та відтягнули офіцера до БТРа. Тоді вони ще не знали, що буквально за кілька хвилин втратять досвідченого командира.

Капітан Олег Бутніцький, командир першої роти, взяв командування на себе. Бійці й далі з боєм проривалися до Семенівки. Приблизно через півгодини бою їх почали обстрілювати з підствольних гранатометів. Одна з гранат влучила офіцеру в ногу, її відірвало по коліно. Знову почали стріляти великокаліберні кулемети бандитів. У цей час комроти отримав ще й кулю у спину.

Сотні куль відбивалися від броні бронетранспортерів, багатьом воїнам навіть обличчя посікли. Луценко спробував повернутися до свого БТРа. На мосту були металічні відбійники. Він подумав, що під ними проповзе та добереться до своїх, адже відстань начебто невеличка

– 25-30 м. Переповзає і чує, що по відбійнику ведеться прицільна стрільба. Настільки в терористів був широкий кут огляду, що просто ніде було сховатися. Хлопець зупинився і тієї ж миті відчув, що в ногу щось вдарило важке, ніби шматок льоду. Зрозумів, що поранений. Чомусь у голові промайнула думка: «Чорт, новенькі берці накрилися!»

В'ячеслав почав кликати на допомогу, але ніхто до нього не міг навіть наблизитися. Що робити? Довго на місці знаходитися не можна, снайпер стріляє влучно. Вирішив використати слід мастила від підбитої машини. Тож поповз по цій «доріжці», немов тюлень, до своїх. Заважав важкий 14-кілограмовий бронежилет, кілька споряджених магазинів. Вогонь по ще живій мішені продовжувався, тому, попри пекельний біль, підвівся на ноги і, кульгаючи, «побіг» до найближчого БТРа. Там сам собі зробив знеболювальний укол. Хлопці під безперервним обстрілом, на жаль, не надто вдало наклали джгут. Кров не зупинилася. Незважаючи на гострий біль, Луценко, як міг, намагався допомагати бійцям: перезаряджав магазини. Краєм ока побачив, що за кожним БТРом по 5-7 «неробочих хлопців» – поранених і загиблих.

Потім його евакуювали. За «300» приїхало кілька бронетранспортерів. У взводі десантника в тому бою із дванадцяти поранило шістьох. А в усій зведеній групі було, напевно, близько вісімдесяти поранених. У Луценка ж ворожа куля в нозі пробила дві кістки, а ще він отримав поранення у спину.

Пізніше, вже в госпіталі, В'ячеслав дізнався, що за звільнення Семенівки і виконання поставленого завдання був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

«НІХТО, КРІМ НАС!»

Уже на початку жовтня В'ячеслав Луценко повернувся після тривалого лікування у Слов'янськ. Десантники супроводжували й охороняли підрозділ, конвоювали військову техніку й озброєння, несли службу на блокпостах. Часто їм доводилось жити просто неба, а спати у бронетранспортерах або під ними. Нечисленна група передового загону мала виявляти опорні точки противника, засідки та надавати координати бойовиків нашій артилерії чи авіації. Для такої групи виявити противника – це фактично викликати вогонь на себе і в такий спосіб з'ясувати місцезнаходження ворога, його сили та засоби.

17-18 жовтня група Луценка отримала чергове завдання: доправити боєприпаси, воду та продовольство на 32-й блокпост, який уже на той час був практично оточений бойовиками. Хлопці з 31-го блокпоста попередили, що напередодні два танки і два БМП згоріли – їх підбили на шляху до оточених. Тому тепер надія тільки на «блакитні берети». У колоні було сім БТРів. Висувалися до місця путівцями, адже дороги були заміновані. Проте навіть це не допомогло залишитися непоміченими ворогом. У полі натрапили на замаскований у землі блокпост сепаратистів. Над ним майорів прапор Чеченської республіки. Того

разу деякі з чеченців побачили його востаннє. Бій тривав недовго – противник, у складі якого було приблизно тридцять найманців, «розсіявся», залишивши в окопах кілька «200».

Коли дісталися 32-го блокпоста, там залишалося близько вісімдесяти бійців. Швидко вивантажили боєприпаси. Допомогли хлопцям: кілька годин повоювали. Найближчий блокпост терористів був розташований на відстані 500-600 м. Про напруження бою свідчить хоча б те, що два всюдиходи Mitsubishi L 300 «айдарівців», які

приїхали з колоною, повернулися із завдання на дисках, повністю побиті. З 32-го забрали чотирьох «300». На зворотному шляху поруч із першим бронетранспортером спрацював радіокерований фугас. Навіть «дядька» побачили, який його встановив. Далеко втекти «сепару» не вдалося – наша куля його зупинила.

«ВИКЛИКАЄМО ВОГОНЬ НА СЕБЕ...»

Селище Трьохізбенка, що на Луганщині, стало для терористів базою зосередження техніки. Основний міст через річку Сіверський Донець був підірваний, залишився лише пішохідний. На непідконтрольному нам березі формувалася бронеколона сепаратистів з десятка танків. Щоб подолати водну перешкоду, бойовики готували понтонну переправу. Як пожартував хтось з розвідників, напевно, її в якому-небудь будівельному супермаркеті придбали. Насправді ж такі завдання можуть виконувати лише добре навчені російські фахівці.

Дві ротні тактичні групи отримали завдання прочесати ліс уздовж річки з нашого боку і підірвати міст. До складу групи було включено також саперів. Взяли пластид, РПГ, ПТУри. У кожного – по 40 кг вантажу. А до річки шлях не близький – 5-7 км.

О сьомій ранку розвідників висадили з бронетранспортерів. Йшли по піску (В'ячеславу ці кілометри далися нелегко, адже поранена нога ще не зовсім загоїлася). Уже на березі Дінця зрозуміли, що вибухівку встановити

нереально – ворожі секрети не дозволять саперам підійти непоміченими. Тому вирішили використовувати групи для коригування вогню.

Почався артилерійський обстріл моста. Десантники сховалися на березі річки в лісі та «підправляли» постріли гармашів, а 120-мм снаряди з мінометів і 122-мм з гармат літали над їхніми головами. Піднімає боєць голову, дерева всі однієї висоти зрізані осколками, як під гребінку. Потім ворожі танки почали гатити по десантниках. Ця дуель продовжувалася десь до п'ятнадцятої години. У підсумку понтонний міст був повністю посічений осколками, бачки пробиті. А ротні тактичні групи без втрат повернулися на базу. На десантника Луценка чекала відпустка...

...Наприкінці грудня В'ячеслав і Марина побралися. На весіллі намагалися насолодитися кожною миттю. Їм залишалося бути разом лише кілька годин – нареченого на війні чекали бойові побратими.

Часто на екранах телевізорів ми бачимо втомлені, проте усміхнені обличчя українських бійців, котрі передають привіти своїм коханим жінкам, освідчуються їм у коханні, а дехто пропонує руку та серце. Незважаючи на жорстокі реалії сьогодення, біль утрат, постійні ризики, серця українських бійців залишаються відкритими для кохання.

Юрій КУЗНЕЦОВ

лютий 2015

«ТИХА» ВІЙНА СТАРЛЕЯ ЧОРПІТИ...

Його підрозділ не лише знищував ворожі міни, рятуючи життя українських бійців, а й ставив мінні загородження, стримуючи просування бойовиків на наші позиції

... Якось у дитинстві, перемикаючи телеканали, Сашко натрапив на художній фільм «В зоні особливої уваги», головні герої якого – десантники.

– Від того, що «витворяли» ці хлопці, аж дух перехоплювало, – посміхається він. – Спостерігаючи за їхніми діями, вирішив: буду десантником!

Батьки лише посміхались, мовляв, доки виростеш, сину, ще не одна мрія полонить твою уяву. Та хлопець не збирався її змінювати: незабаром почав активно займатися спортом, «підтягнув» шкільні предмети. Але так сталося, що по закінченні десятирічки поїхав не до академії Сухопутних військ ім. Петра Сагайдачного, де готують «крилату піхоту», а до Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Склавши іспити, вступив на факультет військової підготовки, де готували

фахівців для інженерних військ. Коли навчався на 4 курсі, факультет перевели до вже згадуваної академії. Коли навчання добігало кінця і постало питання розподілу випускників, попросив направити його «до будь-якої військової частини, незважаючи на місце її дислокації, але аеромобільної». Відміннику навчання пішли назустріч, визначивши місцем подальшої служби 95-ту окрему аеромобільну бригаду.

– Дізнавшись про це, почувався найщасливішою людиною на світі, – посміхається старший лейтенант Олександр Чорпіта.

Командир інженерно-позиційного взводу – перший

шабель в офіцерській кар'єрі, на який він став улітку 2013 року. Офіцери-колеги кажуть, що молодий лейтенант у підрозділ приходив першим, а залишав його останнім, весь час проводячи зі своїми підлеглими. А ще Олександр ніколи не соромився звертатися за порадою до старших і більш досвідченіших.

...Весна 2014-го. У Криму з'являються перші «зелені чоловічки», а згодом стає «гаряче» і на Донбасі. Старший лейтенант Чорпіта готовий відбути на Схід, аби боронити рубежі Батьківщини. Але як людина військова, чекає наказу. Навесні минулого року його взвод нарешті відправляють у Херсонську область. Там, на кордоні між материковою Україною і півостровом, вони споруджують укриття для особового складу, інші об'єкти, потрібні для відбиття можливого вторгнення російської армії. Через кілька тижнів десантників перекинули в Донецьку область.

На Донбасі разом з бійцями взводу виїжджав на розмінування, знешкоджував і мінні загородження, і розтяжки, і фугаси, коли від одного необережного чи неправильного руху залежало не лише його життя, а й тих, хто поруч: сапер помиляється лише один раз. Знищували й артилерійські снаряди, міни, які не вибухнули. В такі хвилини старший лейтенант неодноразово згадував добрим словом викладачів, які озброїли його міцними знаннями і практичними навичками, що незабаром стали у пригоді.

– Я виконував буденну роботу, нічим не вирізняючись

серед однополчан, – каже він. – Мої побратими щодня ризикували власним життям, несучи службу на блок-постах і потрапляючи під обстріли з «Градів» і «Ураганів», супроводжуючи конвої та проводячи розвідку, а ми, як мовиться, вели тиху війну.

Олександр – людина скромна, навіть сором'язлива. Тому промовчав, що завдяки його «тихій війні» було врятоване не одне солдатське життя: адже десятки, сотні мін, поставлених бойовиками на високому професійному рівні, покалічили б, а то й відібрали життя в багатьох бійців, але були знешкоджені саперами.

Одного разу, отримавши наказ, сапери виїхали в район

одного з населених пунктів, де належало знищити мінну ділянку, виставлену бойовиками та поставити протитанкові загородження. Після того, як це завдання було виконане, Чорпіта, щоб не наражати підлеглих зайвий раз на небезпеку, відправив їх у безпечне місце, а сам залишився, щоб привести загородження в бойовий стан. Коли закінчував останні приготування, бойовики відкрили по ньому вогонь. Автоматна черга прошила Олександру ноги, але він відстрілювався та діждався допомоги бійців, які й евакуювали його.

За мужність і героїзм, виявлені під час захисту рідної землі, старший лейтенант Олександр Чорпіта нагороджений орденом Богдана Хмельницького 3-го ступеня. Його мужньому десантнику особисто вручив Президент України Петро Порошенко.

Олександр підтримує зв'язок зі своїми хлопцями і разом з ними мріє про той день, коли очистимо наш Донбас від покидьків, що зазіхають на нашу землю.

Сергій ЗЯТЬЄВ

серпень 2015

СПРАВЖНІЙ ПІДПОЛКОВНИК

Події розвивалися дуже швидко. Вантажний відсік вертольота Мі-24 умить затягло димом. Командир екіпажу підполковник Валентин Цигульський зрозумів: у машину влучили з переносного зенітно-ракетного комплексу. Ракета розірвалась близько до паливних баків, тож вибух стався ще у повітрі. Почало відмовляти управління. Не працював зв'язок. На щастя, штурвал більшменш слухався. Офіцер спробував набрати висоту – дарма! Довелось вирівнювати вертоліт, аби не увійти у „штопор”. Рішення підполковник Цигульський прийняв миттєво. Вибрав підходяще місце на узліссі, здійснив аварійну посадку на фюзеляж. Приземлення виявилось жорстким, проте не смертельним для екіпажу.

На землі вогонь швидко перекинувся на кабінку. Вибравшись з неї, Валентин, попри біль, одразу кинувся до свого штурмана-оператора Сергія Титаренка. Той сидів нерухомо. Блідий. Витягнути його з першої спроби не вдалося. Біль у спині з кожним рухом ставав відчутнішим. Було важко дихати. Вогонь з командирської кабіни перекинувся на кабінку льотчика-оператора. Час йшов на секунди. Діяти необхідно було миттєво. І командир розумів це. Тож, зібравши останні сили та зціпивши зуби від неймовірного фізичного страждання, офіцер виліз на кабінку оператора, схопив Сергія за брючний ремінь, витягнув його і відтягнув на безпечну відстань від вертольота. Майже відразу в бойовій машині почав вибухати

боєкомплект. «Встиг!» – з полегшенням видихнув підполковник, поглянув на синє небо та на мить заплющив очі...

Згодом Валентин Цигульський дізнається, що врятованого ним штурмана оператора Сергія Титаренка із численними пошкодженнями спини та кінцівок терміново відправили в Київ

— до Головного військово-медичного клінічного центру, і про те, що ударний гелікоптер Мі-24, з яким він діяв у парі, також був обстріляний. Та ушкодження, на щастя, виявились некритичними, і хлопці благополучно долетіли до аеродрому, де і здійснили посадку.

За особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі і незламність духу підполковник Валентин Цигульський отримав від Президента України Петра Порошенка орден Богдана

Хмельницького III ступеня, перебуваючи в клініці імені Мечникова у Дніпропетровську.

Валентин пройшов шлях від льотчика до заступника командира бригади. Має загальний наліт 1250 годин, з них 128 бойових. За час служби неодноразово був учасником миротворчих місій: у 2005, 2006 та 2008 роках – у Ліберії, 2012-му – у ДР Конго. Саме на конголезькій землі вперше йому довелося брати участь у бойових діях проти повстанців, які вели збройну боротьбу проти керівництва цієї країни.

«Ніколи не думав, що буду воювати на власній землі. Пишаюся тим, що народився і живу в цій благородній країні, де такий мужній народ, як українці. За незалежність нашої держави я готовий боротися до кінця», – говорить Валентин Цигульський.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

липень 2014

ТАНКОВА ЧЕТВІРКА

Танк здригнувся від розриву гранати. Збоку гулко вибухнуло. Екіпаж відчув потужний удар у днище машини. Від його сили в очах 20-літнього механіка водія Євгена Журавльова затьмарилося. Запалахкотіло полум'я. У машині стало жарко. Їдкий дим виїдав очі. Танк зупинився. Здавалося, боєць ось-ось втратить свідомість. Однак неприємний різкий запах примусив його повернутися до реальності. Згори почув, як командир через гуркіт і дим прокричав: «Заряджаючий механізм гармати заклинило! На одному кулеметі довго не протримаємося. На тебе вся надія, виводь танк!»

«Мамо!» – подумки крикнув хлопець. Чомусь згадав день народження. Тоді міцні батьківські руки підкидали його, мало-го, угору та так, що аж дух перехоплювало, а мати подарувала іграшковий кулемет... «Кулемет!

Командир!» – вдарило у свідомість Євгена і примусило негайно діяти. Механік-водій рвучко спробував завести двигун. Однак перша спроба не вдалася. «Зачекати! Терпіння, – заспокоював себе Журавльов. – Ну, заводься, дороженький!» Гуркіт мотора, який за секунду вловило вухо механіка-водія, викликав неабияку радість – тепер його машина, яка перестала бути нерухомою мішенню, покаже ворогові, де раки зимують! Екіпаж танка вогнем великокаліберного кулемета підтримав десантників, які атакували ворожий блокпост. Проте за деякий час довелося відійти. Через годину, перегрупувавшись, наші знову пішли в наступ. І цього разу вогнева підтримка танка (заряджаючий механізм вдалося полагодити) виявилася вирішальною. Декілька влучних залпів – і терористи залишили укріплення.

Для Євгена Журавльова цей бій став бойовим хрещенням, яке він не забуде, допоки житиме. А попереду – визволення Красного Лиману, Семенівки, Слов'янська...

– Чи страшно на війні? – розмірковує юнак. – Мабуть, страшно. Але згодом, отримавши чималу порцію адреналіну, вже думаєш про інше: як більше дошкулити ворогові. З'являється прагнення помститися за полеглих товаришів, сльози їхніх матерів і дружин, осиротілих дітей. З'являється непоборне бажання захистити рідну землю і свій народ.

Так сталося, що із чотирьох танкістів Євген Журавльов – найменший за зростом. Худорлявий, з руським волюссом та блакитними очима. Під час розмови приємно

посміхається. І від того виникає підсвідоме враження, ніби спілкуєшся з дитиною. Щирою, простою, звиклою довіряти старшим. Однак переді мною був солдат, який уже відчув гіркоту війни, горів у танку, дивився смерті в очі і вижив...

Запрошую четвірку сфотографуватися. Пояснюю, що це потрібно для журналу, адже країна має знати своїх героїв! Погоджуються всі, окрім командира взводу старшого лейтенанта Івана Гусаревича.

– Чому ні?

– Популярності вистачає мені й без цього, – відповідає молодий офіцер.

Він старший за підлеглих контрактників лише на лічені роки, однак саме йому доводиться брати на себе відповідальність за їхні життя. І хоча взвод останнім часом діяв розпорошено, як підсилення на блокпостах, я встиг помітити: танкісти люблять і поважають свого командира. За простоту у стосунках, професійність, рішучість і мужність у бою.

Якось під час перегруповування напередодні однієї з наступальних операцій колона українських десантників потрапила в засідку. Її авангард вступив у бій. Стало зрозуміло: наші зазнають втрат. Два танки, що були надані для вогневої підтримки, знаходилися в похідному положенні на тягачах МАЗ. І тут командир взводу Іван Гусаревич приймає миттєве рішення: зманеврувати, аби знайти місце для розвантаження, – і в бій. Екіпаж виконав наказ. Коли, набираючи швидкість, танк летів до місця

бою, Іван не без радості помітив, що його наздогнала і друга бойова машина. Попереду – стрільба, вибухи. У полум'ї два бронетранспортери. Десантники мужньо чинили спротив переважаючому у вогневій силі ворогу. Аж ось, обганяючи колону «на всіх парусах», у бій вступили й танки. Залпи їхніх гармат різко змінили баланс вогню на користь українського підрозділу. Пізніше десантники згадуватимуть, що блискавичний вступ у бій танкістів у ті драматичні хвилини неабияк зміцнив їхній дух і додав сил для переходу в атаку.

Навідник танка Владислав Бабій упевнений, що в зоні АТО десантники й танкісти – справжні бойові побратими. Боець згадує, як його, простого солдата, з радістю та повагою приймали командири підрозділу ВДВ, які захищали один з блокпостів.

Тоді їм далеко не одну добу сильно дошкуляв блукаючий танк сепаратистів. Знаючи, що в оборонців артилерія відсутня, він упевнено підходив на безпечну відстань і робив декілька прицільних пострілів, руйнуючи залізобетонні конструкції блокпоста та завдаючи втрат. Знищення цієї «видумки» тактичного «генія»

Гірка й стало першим завданням Владислава. І він не схибив. Коли впевнені у своїй безкарності терористи вкотре вийшли на позицію, аби вдарити по блокпосту прямою наводкою, неочікувано отримали справжній «сюрприз». Бабій першим здійснив вистріл, а за ним ще декілька. Ворожий танк зазнав ушкоджень. Спонтелічені терористи вистрілили в «молоко» і поспіхом відступили. Більше ворожого танка поблизу блокпоста ніхто не бачив.

– Танкісти та десантники воюють пліч-о-пліч, адже

в бою танк без підтримки «беретів» – це мішень, але й водночас загартованим у боях спецпризначенцям без підсилення вогнем і бронєю також непросто, – пояснює солдат Владислав Бабій. – Нашому екіпажу випало щастя воювати разом з воїнами 25-ї бригади. Ми завжди йшли у бій впевнено, адже знали: хлопці не відстануть, не підведуть.

– Чесно, до останнього не вірилося, що танки будуть застосовуватися в ході антитерористичної операції на Донбасі, – долучається до розмови четвертий герой, командир танка, 22-річний сержант Вадим Губіч. – Думали про локальну війну й інформаційну, але щоб танки...

Коли у військовій частині оголосили тривогу, хлопці й гадки не мали, наскільки все серйозно. Потім ввели казармене становище. Розпочали посилено готувати техніку до виїзду. А згодом надійшло повідомлення, що завтра вони відбувають у зону АТО.

– У нашій частині всі контрактники на полігонах свого часу днювали й ночували, тож не початківці, – згадує Губіч. – Перші сутички з ворогом продемонстрували це ясно: механіки-водії та навідники були на висоті.

Як виявилось, керування танком під час бою і в ході мирних навчань – неабияк відрізняються.

– Десантники просять мою вогневу підтримку. Я в них запитую орієнтири, адже самому не завжди можна розібратися, що й де відбувається, – ділиться враженнями від першого бою командир танка. – Паралельно допомагаю навіднику – огляд у нього невеликий. І за механіком-

водієм спостерігаю. Як дзиґа в танку. Деякі залязять у машину і запитують, як тут можна сидіти. А я їм: не тільки сидіти, але й крутитися можна.

Сержант Губіч пригадує: зона АТО прийняла танкістів з дощиком, що для багатьох стало хорошою прикметою. Розмістилися.

Частина роти залишилася на постах, частина відбула на Луганщину. Незабаром танки розподілили по блокпостах у напрямках на Слов'янськ, Краматорськ, Семенівку.

– Ми з командиром взводу потрапили під Червоні Луки, – розповідає Вадим. – Підрозділ оборонців блокпоста нас прийняв відмінно. Як і всі, вони дуже чекали важку техніку, адже потребували вогневої підтримки.

Блокпост був невеликий. Воїни тримали міст через річку, аби не підірвали. Зо чотири дні панувала тиша. На ранок вийшли на висоту, де стояв базовий табір 25-ї бригади і вже звідти перейшли в наступ. У першу ніч зайняли важливе перехрестя. Сепаратисти здали його без бою.

Наші спецпризначенці прочесали «зеленку». Знайшли речі бандитів, гранати, РПГ, пляшки з-під горілки, цигарки... А поряд із цим – порвану жіночу сукню, ремінь... Що там сталося – здогадатися не важко.

Попереду метрів за 200 стояв блокпост терористів, звідки десантників обстрілювали з мінометів.

– У них важкої техніки не було, і ми добре дали їм «прикурити», – згадує командир танка. – Несподівано наша радіостанція вийшла на їхню хвилю. Почули яскраво виражений кавказький акцент. Це «Лисий» доповідав «Малому»: 200-й – в морг, 300-й – в больницу. Нужна машина!» Стало зрозуміло: нам протистоять кадировці.

Спецпризначенці за даними розвідки знали, що людей там чимало, але на таку велику кількість не розраховували. Добряче їх «потріпали». Згодом десантники виявили замасковану вантажівку – виднівся тільки її дах.

– По тій машині хлопці з десантури дали нам наводку, – розповідає Вадим. – Ми поцілили в неї з другого пострілу. Мабуть, була з боеприпасами, адже горіла всю ніч. Кадировці швидко відступали, бо розуміли, що затиснуті у кліщі.

Бандити втікали до Миколаївки, де зайняли оборону на ТЕЦ, побудовану із суцільних залізобетонних блоків і перекриттів. Українські танки зробили чималий гак і зайшли з боку електростанції. Були дуже вузькі проходи – дачне містечко. Там ледь „москвич” проїжджає, а тут... танк. Крізь звисали обірвані дроти.

Управління колоною вельми ускладнювалося. Приєднавшись до основних сил 25-ї бригади, танк сержанта Губіча разом з трьома БТРами ввійшов до складу дозору.

На вузьких провулках після невеликого повороту

бандити атакували справа, зліва і спереду. Терористи відкрили по українській бронетехніці вогонь з усього наявного озброєння, аби знищити її. Та не вдалося. Вона витримала. Дозор повернувся.

– Переформувалися, – продовжує Вадим. – Я став справа від дороги, щоб проглядати електростанцію більше і вести вогонь прицільно. Почалася артпідготовка з мінометів. Другий захід дозору. Знову бій. І я вдруге прикривав БТри. Після чого надійшла команда: «Піднімаємося на висоту». Ніч на висоті – добра позиція. Відпочили і знову пішли на штурм електростанції. Захопили полонених...

Спілкуючись із хлопцями, починаєш розуміти: попри пережите, вони не б'ють себе у груди і не кричать, що патріоти. Вони йдуть на смерть, аби дати життя Україні. Вони – герої. Вони – українці. І цим усе сказано.

Руслан ТКАЧУК

серпень 2014

«ДОНБАСІВЕЦЬ» З УКРАЇНСЬКИМ СЕРЦЕМ

Сильні духом, кремезні, пропахлі пилом і димом передової українські «крилаті піхотинці» здатні виконувати найважчі завдання.

81-ша окрема аеромобільна бригада Збройних Сил України створена восени 2014 року. Вона наймолодша в українських Високомобільних десантних військах. Відразу після формування приступила до виконання завдань з оборони українських земель від російсько-терористичних військ на Донбасі. Зокрема з листопада 2014-го і до січня 2015 року десантники бригади разом з іншими військовими героїчно тримали оборону в донецькому аеропорту.

Він світлий, веселий, розумний юнак та великий патріот України. Його не зламали ні полон, ні постійні вмовлення бойовиків стати прихильником «руського міра». Хлопець, якого не зупинили жодні труднощі, каже: «У мене завжди була, є і буде своя думка, мене зламати і переконати, що чорне є білим, не вийшло і не вийде».

Знайомтесь, солдат Артем Попік – боєць-десантник 81-ї окремої аеромобільної бригади. Родом із містечка Костянтинівка, що на Донеччині.

На східних рубежах України він з липня 2015 року. За спеціальністю стрілець. До української армії призваний за мобілізацією, від якої не ховався. До війська працював у місцевій компанії «Зеленбуд» та займався озелененням територій.

– На повістку я чекав і готував себе до служби в армії. Батьки поставилися до мого вибору з розумінням. Сказали: «Треба сину, треба захищати свою землю». А взагалі в мене вся сім'я проукраїнська. Зрозумійте, я не проти жителів Донбасу воюю. Я пішов до війська тому, що було порушено суверенітет України. Чому вибрав десантні війська? Зі здоров'ям усе гаразд. А ще десант це – гордість, еліта армії, – зауважив Артем.

Під час так званої «руської весни» 2014 року, коли по його рідній Костянтинівці розгулювали проросійські терористи, він був одним з небагатьох, хто вийшов на вулицю і просто в очі говорив бандитам забиратися з Донбасу. За свою відкриту проукраїнську позицію та непокору окупантам хлопець потрапив у полон до бойовиків і «спецпризначенців» осажденілого Гірка-Стрелкова. Артема тримали у підвалі будівлі, в якій раніше розміщувалась СБУ в Слов'янську.

– Бойовики говорили, що я зомбований і пішов проти народу Донбасу. Довести їм щось неможливо – в їхніх головах немов прижилися гасла «Свободный Донбасс»,

«Мы с Россией» тощо. Для найманців українське телебачення – брехня, їхнє – правда. Лише після 30 днів полону мене звільнили, – каже десантник.

Про подробиці тих подій Артем Попік старається не згадувати, для нього вони – в минулому. Сьогодні він із побратимами по зброї опановує мистецтво захищати Батьківщину. Хлопці сповнені любові до України і не сумніваються – ворога переможуть!

Олег СУШИНСЬКИЙ

грудень 2015

СТАВКА НА ПЕРЕМОГУ

Тишу розриває ревіння могутнього звіра. На горизонті з'являється танк. Запилений, побитий, з пошкодженого баку якого ще й, немов кров, тече солярка, він швидко віддаляється від поля бою, везучи в собі чотирнадцять врятованих життів. Дотягнув. Різко пригальмувавши, зупинився. Із нього повистрибували щасливі бійці. Обступивши машину, вони, наче по команді, почали її цілувати. Не дивлячись на пил, бруд. Вони цілували і дякували танкові, який став для них справжнім «побратимом», за його міцну броню, сталеві нерви та бойовий дух екіпажу...

17-та окрема танкова бригада по праву вважається однією з найбільш боєздатних у зоні проведення анти-терористичної операції на Сході України. Подвиги танкістів уже стали прикладом, як потрібно захищати свою Батьківщину від ворога, що вдерся на українську землю.

ДВІ МОБІЛІЗАЦІЇ КРИМЧАНИНА

Боротьбу за незалежність України Ігор Свинчук – корінний житель Криму – розпочав ще із часів Революції гідності в Києві. На Майдані він боровся з «тітушками», а згодом у Криму – із «зеленими чоловічками». Та коли на нього організували справжнє полювання, нацькували «путінських псів» із ФСБ, Ігор звільнився з роботи, перевіз сім'ю на материкову Україну й, не зволікаючи, одразу попросився добровольцем до лав українського війська.

– Це був травень 2014-го. Я дуже наполегливо добивався своєї мети стати захисником України. Першим моїм підрозділом був 25-й батальйон «Київська Русь», – згадує воїн. – Так я став піхотинцем. Разом з бойовими побратимами брав участь у боях за Дебальцеве, виконував завдання на стратегічних опорних пунктах «Зеніт», «Балу», «Терикон», «Безіменна висотка»...

У червні цього року Ігор Свинчук пішов на «дембель». Та відпочинок тривав недовго. Не міг 58-річний боєць собі дозволити спокійно жити, коли ворог продовжує плюндрувати українську землю. Тож, трохи перепочивши, він повертається на фронт. Правда, цього разу броньовану машину піхоти довелося поміняти на танк. Тож сьогодні старший солдат Ігор Свинчук – навідник танка.

А щоб якнайкраще опанувати цей військовий фах, він бере участь у денних та нічних тренуваннях, дослухається до порад командирів, запозичує досвід у навідників-«асів». Незабаром

приходять і певні досягнення: під час підсумкового тестування боєць отримує найвищу оцінку.

Та більш за все Ігор Свинчук мріє про перемогу. Коли українська земля буде звільнена від окупантів, і коли з почуттям виконаного обов'язку можна буде повернутися додому, до рідних.

– У мене п'ятеро дітей, четверо з яких – прийомні. Ми виховуємо їх патріотами України, захист якої – це велика для нас місія. Тож я стоятиму тут до повної перемоги нашого народу. Іншого – не дано! Чужого ж нам не треба – ми ж не волоцюги якісь! Але і свого не віддамо! – запевняє танкіст.

ЗАГАРТОВАНИЙ БОЄМ

Сергій Компанієць – військовослужбовець служби за контрактом з 2013 року. Він – командир танкового

екіпажу. Коли розпочалася збройна агресія російсько-терористичних військ проти України, цей боєць одним із перших став на захист рідної землі і жодного разу про своє рішення не пошкодував.

– День, коли ми відправилися в зону проведення АТО, я пам'ятаю до подробиць. Нас вишикував ротний і сказав: «Хлопці! Країна в небезпеці! Ви давали клятву захищати її, тож ми вирушаємо в зону АТО». Навколо за-

панувала тиша... Тоді ще ніхто серйозно не усвідомлював, що за лічені дні там розпочнуться справжні бойові дії. Ніхто тоді і гадки не мав, що доведеться пережити хлопцям на Донбасі, – ділиться спогадами Сергій.

Перші дні в АТО він і його бойові товариші провели під Слов'янськом.

Підрозділ танкістів був закріплений за 95-ю окремою аеромобільною бригадою. Саме там бійцям довелось виконувати своє перше бойове завдання зі

звільнення міста. Це було справжнє бойове хрещення. А далі – звільнення Лисичанська, Артемівська, бої під Первомайським.

– Протягом червня-липня 2014 року ми наступали та штурмували позиції ворога. У запеклих боях під Первомайським наша рота та десантники показали терористам, хто є господарем на цій землі. Тоді ми знищили багато ворожого озброєння та живої сили противника. Мій танк рухався попереду. За мною – БМП та сама піхота. Я добре розумів: якщо пожаліти ворога, можна втратити багато своїх людей і самому померти. Страху не відчували. Бойовий дух був на підйомі, патріотизм додавав сил. Ми вправно рухалися вперед, і це виходило в нас чудово! – розповідає Компанієць.

У свої двадцять один Сергій побачив справжнє обличчя війни, неодноразово відчував біля себе холодний подих смерті, ковтав сльози, прощаючись з побратимами назавжди. Водночас молодий танкіст зрозумів: «Щоб здобути незалежність, варто довести, що ти достойний її!»

Олег СУШИНСЬКИЙ

листопад 2015

ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ ЗМІНЮЄ... АРТИЛЕРІЮ

Коли на початку 90-х років минулого століття створювалося управління ракетних військ і артилерії українського війська, деякі прорадянські генерали, яких тоді було достатньо у керівництві Збройних Сил України, мали щодо цієї ідеї свою, «ексклюзивну», позицію. Вони, зокрема, вважали, що такого роду військ у молодій українській армії взагалі не повинно бути

Як результат, РВіА фактично знищили, розподіливши офіцерів-артилеристів управлінської ланки по інших структурних підрозділах. Ліквідувати цю недолугість та відстояти рід військ вдалося генерал-лейтенанту Володимиру Терещенку. Він згуртував навколо себе команду небайдужих офіцерів, які й

почали відновлювати українські ракетні війська й артилерію. Цей приклад наведений не дарма – він свідчить про те, які великі справи робить звичайна людська небайдужість. Саме небайдужість згуртувала ветеранів РВіА і тепер, коли необхідно допомогти відновити техніку й озброєння та впровадити різноманітні ноу-хау для бійців на фронті.

ВОЛОНТЕРСЬКА СОТНЯ ПОЛКОВНИКА ЛІСОВОГО

Піхотинці мають розуміти, що артилерію потрібно використовувати за призначенням. Утім досвід ведення бойових дій на Донбасі засвідчив не зовсім ефективне її використання. Відтак минулого літа певна кількість артилерійського озброєння одночасно опинилася в ремонті. Спочатку некомплект намагалися перекрити двома дивізіонами артилерії на буксирах. Але цього виявилось замало, тож вирішили відновлювати ту техніку, яка знаходилася на базах зберігання.

До «передового» загону артилеристів-волонтерів разом із колишнім начальником РВіА Північного ОК, а віднедавна старшим інспектором ракетних військ і артилерії Сухопутних військ полковником запасу Іваном Васильовичем Лісовим, увійшли його колеги по службі Олександр Данилюк та Іван Голодний – колишні командири артилерійських частин. Разом із начальником відділу бойової підготовки 26-ї окремої артилерійської бригади капітаном Шевченком вони склали алгоритм дій і список

найнеобхідніших матеріально-технічних засобів, починаючи від олівців, ліхтариків і закінчуючи запасними частинами та механізмами.

Одночасно телефонували до військових комісаріатів Фастова, Сум, Черкас, Сміли, Ємільчина, Бердичева. Саме в цих гарнізонах свого часу дислокувалися артилерійські частини, тож була надія, що на прохання ініціативної групи відгукнеться хтось із запасників.

Укомплектувати всім необхідним відразу три дивізіони, як запланували від самого початку, виявилось непросто. Тому мережу артилеристів-волонтерів довелося розширювати. Як кажуть, гуртом і батька легше бити. Згодом до справи долучилися ще чимало колишніх і діючих офіцерів,

зокрема – Олександр Сивак, Олександр Ямпольський, Роман Бортновський, Ігор Кислий, Михайло Дериземля, Анатолій Прокопенко, Юрій Гусар, Олександр Савін, Олександр Швачич, Сергій Ванюра і багато інших співслужбовців Івана Лісового. Загалом закупівля найнеобхідніших матеріальних засобів обійшлася доброчинникам у суму близько 200 тис. грн.

Допомагали й інші волонтери, зокрема приватні підприємці з колишніх військових. Так, Олександр Ніхворовський закупив для потреб 26-ї окремої артилерійської бригади акумулятори, автомобільну гуму, ключі, відремонтував декілька військових машин на власній СТО, Сергій Коренівський виділив кошти на ремонтне приладдя, Петро Комаха придбав запасні частини й обладнання тощо.

– Коли справа почала набирати обертів, ми склали список офіцерів, з якими я свого часу проходив службу, і почали поступово формувати команду добровольців, – говорить Іван Лісовий. – Особливо нас цікавили фахівці, що добре знали системи далекобійної артилерії, зокрема офіцери та прапорщики – техніки батарей з Ємільчиного. Адже ця техніка дуже специфічна, об'єднана безліччю гідравлічних та електронних механізмів тощо.

Достатня кількість таких гармат після розформування кількох частин зберігалася на артилерійських базах озброєння. Оптимізму їхній стан не вселяв: техніка – у занедбаному стані, вузли й агрегати – поіржавіли, усе

потребувало капітального ремонту. Саме туди й вирушив передовий загін Івана Васильовича.

Зусиллями командира однієї з баз полковника Вадима Рудницького, головного інженера підполковника Олександра Сільченка, за допомогою волонтерів та на пожертви небайдужих громадян спочатку відновили одну гармату. Потім рахунок пішов на десятки. Старший команди з відновлення артилерійських систем майор Андрій Брайм, наприклад, разом із командирами та механіками-водіями чотирьох обслуг відновили загалом 16 гармат.

Про те, що старання артилеристів і волонтерів не були

марними, свідчить хоча б такий красномовний приклад. Старий термінал донецького аеропорту українська артилерія розвалила, немов картковий будинок, поховавши під його завалами загін спецпідрозділу ФСБ Росії «Вимпел».

– За задумкою, ми мали відновити лише кілька дивізіонів, зокрема протитанковий і великої потужності, – говорить Іван Лісовий. – Але коли справа налагодилася, вирішили взятися за більші підрозділи, з’явився навіть певний спортивний азарт. Тим більше, що штатним командирам дивізіонів навіть за мирного часу турбот вистачає: отримати майно, передати, оформити акти, наряди, накладні... Цієї паперової роботи не видно, але її, як кажуть, поки що ніхто і не відміняв. Тому ми вирішили не залишати колег у складну хвилину та продовжувати розпочату справу.

По допомогу звернулися до начальника Академії сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного генерал-лейтенанта Павла Ткачука. На виконання розпорядження командувача Сухопутних військ ЗС України він відрядив у війська двадцять курсантів-третьокурсників факультету РВіА. Вони допомагали обслугам відновлювати отриману техніку й озброєння, а також навчали їх бойовій роботі.

Внесок однодумців Івана Лісового в підтримку свого рідного роду військ був помічений керівництвом держави та Збройних Сил. Чимало його колег відзначені орденом Богдана Хмельницького. А деякі з них, хоч і втратили свого часу зв’язок із армією, тепер, зважаючи

на події у країні, вирішили знову підписати контракт з Міністерством оборони.

«ЗОЛОТИЙ» ЗАПАС НАШОГО ВІЙСЬКА

Свого часу у штабі РВіА функціонував відділ, який займався впровадженням інновацій у війську. Серед інших розроблялися проекти з модернізації комплексу машин управління артилерійського дивізіону. Роботу кілька разів призупиняли та знову відновлювали. Запустити в дію їх планувалося 2017 року, але... Не забуваймо, що на Сході нашої держави триває війна, де гинуть люди та виходять з ладу озброєння і військова техніка. Зокрема, всі наявні у війську МТ-ЛБУ до того часу ще більше застаріють як морально, так і фізично, можливо, їм на заміну надійде інший зразок, тому всі інновації війську потрібні, як говорити відома армійська приказка, «на вчора».

Артилеристам-волонтерам знадобилося тільки три місяці, аби впровадити та перевірити на практиці роботу абсолютно нової системи управління артилерією. Прилад мобільний і може використовуватися на будь-якій базі. Один із його елементів – автоматизована система топоприв'язки – повністю пройшов бойове тестування. Вартість такого ноу-хау в 10-40 разів менша, ніж обладнання, яке використовує комплекс машин управління нині. До слова, у Збройних Силах Болгарії такою модернізацією комплексів машин управління наземної артилерії почали займатися ще 1997 року.

Комплекс засобів автоматизації артилерійської батареї розроблений на базі мобільних комп'ютерних систем, стійких до дії ударів, пилу, бруду та води, виготовлених за стандартами MIL-STD-810G. Нещодавно відбулися його бойові випробування у складі артилерійського підрозділу. Тепер справа за коштами, адже закупівля обладнання для однієї батареї вартує близько 400 тис. грн.

Насправді новації у нашому війську – тема не нова. У Збройних Силах України служать такі «діаманти» наукової думки, як, наприклад, молодий офіцер капітан Ярослав Шерстюк. Його без перебільшення називають знахідкою для РВіА. Свого часу обдарований офіцер закінчив Сумський інститут ракетних військ і артилерії імені Богдана Хмельницького. Служив на різних посадах. Ще 2013 року розробив комплекс завдань, які автоматизують процес підготовки артилерійських установок до стрільби за різними видами вогню батареї, дивізіону, бригади.

Коли розпочалися бойові дії на Донбасі, офіцер взявся за створення абсолютно нової програми «Ру-батр», яка може використовуватися при стрільбі з майже всіх наявних артилерійських систем.

Встановлена на будь-який мобільний пристрій, наприклад, телефон, смартфон тощо, вона автоматично видає дані для стрільби з урахуванням усіх поправок, топографічних даних, температури, видів боєприпасів тощо. Не одна тисяча «комплектів» цього ноу-хау вже півроку застосовуються від самого початку антитерористичної операції.

– Основна ідея, яку ми плануємо реалізувати наступною, полягає в реформуванні структури та завдань управління РВіА на основі найсучаснішої автоматизованої системи управління вогнем підрозділів ствольної артилерії та реактивних систем залпового вогню будь-якого калібру, – говорить координатор громадської ініціативи «Центр інновацій і технологій РВіА» полковник у відставці Анатолій Горілик. – До її втілення, окрім військових, ми залучили науковців. Балістики, приміром, працюють над

створенням відповідних вимірювачів польоту снаряда, а кібернетики розробляють диференціальні рівняння, які дозволять у майбутньому освоювати власні системи балістичних і топогеодезичних обчислень.

Нещодавно запасники-артилеристи та діючі офіцери, зокрема й капітан Ярослав Шерстюк, склали програму створення розвідувально-вогневого комплексу. Усі розробки ведуться спільно і погоджені відповідним військовим керівництвом. Одночасно розробляються рекомендації артилеристам, які дадуть змогу правильно виконувати вогневі завдання. Планується також вносити зміни з урахуванням досвіду бойового застосування в бойові настанови й інші керівні документи, оскільки в ужитку допоки що є лише радянські, які не зовсім відповідають вимогам ведення сучасного бою.

– Словом, роботу «закрутили» серйозну, – говорить полковник запасу Іван Лісовий. – А оскільки всі новації потребують фінансового ресурсу, ми також слідкуємо за раціональним використанням коштів. Ноу-хау мають бути ефективними, а зброя та техніка – надійними.

Сергій БАСАРАБ

липень 2015

ВІЙНА— ЦЕ ЛАКМУСОВИЙ ПАПІРЕЦЬ: ВИЯВЛЯЄ, ХТО ЧОГО ВАРТИЙ

Багажник машини відчинився і вони почули: «Хлопці, ви вільні, можете перекурити». Перед українськими полоненими стояв Володимир Рубан. Ігор Трохимець, санітар 1-ї танкової роти 1-ї танкової бригади, не вірив своєму щастю, а секунди здавалися вічністю. Ще годину тому чоловік прощався із життям: готувався до розстрілу. Що тоді відчував, страшно собі навіть уявити

Напередодні їх – чотирьох в'язнів – кади́ровці попередили про те, що коли не обміняють, то завтра о 8-й ранку розстріляють з «гуманних міркувань» – щоб не мучилися. Ці тижні полону стали справжнім випробуванням для Ігоря. Він пройшов багато гарячих точок Донбасу: Станиця Луганська, Трьохі́збенка, Мака́рове, О́ктяб́рське, луганський аеропорт. Коли групу відправляли на першу лінію оборони, комбат Олег Микола́йчук зібрав бійців і сказав: «Не буду приховувати: йдете в саме пекло. Потрібен медик». Ігор Трохimeць не покинув друзів і дав собі клятву, що буде з товаришами до кінця. Свою обіцянку дотримав. Робив усе можливе, щоб врятувати їхні життя на передовій. Серед бійців він перший дістав поранення. Осколком зачепило спину за кілька сантиметрів до нирки. Сам собі наклав пов'язку і далі виконував обов'язки. Залишати передову навідріз відмовився – замінити його не було ким.

Коли групу, яка висувалася із луганського аеропорту, розділили на шість колон, Ігор був у тій, що вирушала на Красне. Дорога до селища простягалася біля підніжжя гір. Ще на під'їзді до місця базування ворог почав обстрілювати техніку з ПТУРів та «Градів». Мінометну обслугу терористів нашим військовим вдалося знищити.

«По нас лупили ЗУшки. Зв'язалися з аеропортом, нам сказали чекати. А нас накривають, що не можемо навіть у землю вгризтися», – згадує Ігор.

Першими відступали зенітники, адже була загроза, що здетонують снаряди, якими вщент був заповнений

КАМАЗ. Коли почали спішуватися, біля Ігоря впав поранений. Від больового шоку Костянтин, так звали 22-річного бійця, кричав та намагався підвестися, не розуміючи, що це завдасть ще більшої шкоди. «Такий потік куль летів, що голову не можна було підвести. Просто потилицею відчував, як летять кулі над головою», – продовжує розповідь військовий санітар.

Терористів було приблизно вісімдесят. Як можна відбитися десятьом, ще й без укриття? Та Ігор думав лише про те, щоб надати допомогу Кості. Поки підповзав, відстрілювався від терористів. Лише два метри відділяло бійців, як відчув удар, глянув на землю – тече кров і знепритомнів. Це була граната, яка розірвалася за метр від нього. Дісталось й Кості. Як після такого можна було вижити, тільки Богу відомо. Непритомним Ігор був недовго. Отямившись, зрозумів, що вся ліва сторона ушкоджена, око не бачить. Попри біль, перезарядив автомат і знову почав відстрілюватися. Бандити відступили, але гранати кидали. Від вибухів запалало пшеничне поле. Там були українські бійці. В голові санінструктора промайнуло: потрібно вбитих та поранених виносити на дорогу, бо згорять. Тоді болю не відчував, думав лише про них. Коли зробив свою справу, ліг на путівець і спробував зателефонувати побратимам. Встиг попросити, аби по можливості забрали їх. Зв'язок перервався, і знову провалився в темряву. «Потім відчуваю, що мене кудись тягнуть. Перше, що спало на думку, – свої. Далі тягнуть, кинули в машину,

привезли, викинули з машини, а потім чую: «Аллах ак-бар», і тоді я прозрів – не свої», – каже Ігор.

Кадировці – справжні нелюди. Почали допитувати бійців, які стікали кров'ю. Дорікали: «Зачем ты пришел на мой земля?», «Ты зачем стрелял и убивал нас?» Якийсь агресивний найманець схопив Ігоря за комір, почав тягнути та кинув: «Я сейчас тебя на ремни порежу». Врятував комбат російського батальйону «Витязь». Але не через добру душу, а тому, що їм потрібні були саме тяжкопоранені, щоб обміняти їх на свою снайперку.

Українських бійців привезли до лікарні. Надали всю можливу допомогу: наклали шви, пов'язки, обробили рани. Медичний персонал ставився до наших бійців добре. Коли Ігорю сказали, що око втратив, він не вірив.

Просто кров залила його та запеклася так, що це візуально здавалося можливим. Зранку медичний персонал дослухався до бійця, забрали в перев'язувальну, почали відмивати і дійсно виявилось, що око неушкоджене.

У палаті лежали під наглядом озброєної охорони. А одного разу прийшли російські журналісти, щоб полонені на камеру зізналися у «скоєних злочинах». Ігор відрізав: «Не буду». Відразу ж з палати потрапив до буцегарні. А там жодної медичної допомоги. Від поранень почала нагнивати стопа, всі ці дні лежав у гарячці, нічого не розуміючи. В такому стані його намагалися допитувати. Терористам потрібна була інформація про луганський аеропорт, кількість особового складу та техніки. Це їм не вдалося. І коли настав той злочасний ранок, Ігор сказав товаришам по камері: «Хлопці, був радий з вами служити». Вони готувалися до розстрілу. О 9-й годині в'язнів

вивели. Ігоря і ще одного військового поклали в багажник машини, бо сидіти вони не могли. Дорогою у нашого героя була одна думка : «Напевне, в шахти, щоб не хоронити». Та їхали занадто довго, а коли побачив знак Луганська, то зрозумів – міняють.

А далі довготривала реабілітація та часткова

ампутація ушкодженої стопи. Самостійно Ігор Трохимець почав ходити лише у травні цього року. Звичайно, турбота сім'ї та увага товаришів неабияк допомогли. Та справжнім прикладом витримки, сили духу та мужності для нього завжди був дідусь – ветеран війни Федот Федотович. І тоді, у полоні, Ігор думав: а щоб дідусь зробив на його місці? І відчував його незриму підтримку.

А на долю дідуся випало чимало випробувань. 22-річний рядовий Миколенко, який на фронті втратив обидві ноги, писав 1943 року своїй дружині: «Я інвалід, обрубок. Від ніг залишилося по 15 см. Я не хочу бути для тебе тягарем».

«Наталка всю ніч проплакала, а зранку відписала: «Повертайся, я на тебе чекаю», – розповідає науковий співробітник Національного музею історії України у Другій світовій війні Ірина Коцаб'юк. Всі листи, відзнаки та фото із сімейного архіву Миколенків зберігаються в музеї. Історія цієї сім'ї, як і історії багатьох інших українських родин, стали основою проекту «Родинна пам'ять про війну». І коли була створена експозиція, присвячена воїнам АТО, поруч з фотографією Ігоря Трохимця розмістили фото Федота Миколенка, підкреслюючи цим важливість спадковості поколінь, де мужність і відвага прищеплюються молоді змалечку, передаються через сімейні традиції.

На прикладі таких сімей, де відданість Батьківщині зберігається як безцінний скарб, виховуватимуться нинішнє і наступні покоління патріотів. А Ігор Трохимець глибоко

переконаний: його таким виховали батьки та дід, у якого було гасло життя – доки ти рухаєшся, ти живеш. «Він навіть верхи сідав на коня, був об'їждчиком у колгоспі, керував машиною і не дав приводу жаліти себе, – згадує Ігор. – Там, у полоні, я відчував його підтримку».

Галина ЖОЛТІКОВА

листопад 2015

ЛИЦАР ВІЙНИ З МОТОВИЛІВКИ

Собачка Жужа, моторно перебираючи коротенькими лапками, безтурботно бігає між бліндажами. Помітивши її, на «велику землю» виходять кілька бійців.

– А нічого не прилетить? – допитуються щойно прибулі з навчальних частин, з обережністю поглядаючи туди, де причаївся невидимий противник.

– Не прилетить, – впевнено відповідають «старожили», – Жужа відчуває. Бачите, як хвостом вертить. А якби що – тікала б далі, ніж бачить.

Гарний настрої пухнастої улюблениці військових помічає і боєць 93-ї окремої механізованої бригади Збройних Сил України В'ячеслав Кулішко, трактуючи його як добрий знак. Із кишені він обережно дістає лист своєї донечки Тетянки. І хоча вже напам'ять знає, що написано в ньому, ще раз перечитує ті рядочки, старанно виведені дитячою рукою.

А ще рік тому чоловік навіть уявити не міг, що країну охопить полум'я війни, що сидітиме він тут, на обгорілій східній землі, відірваний від родини, друзів та рідної Мотовилівки, де народився і прожив 32 роки.

Життя В'ячеслава було звичайним, як у багатьох: садочок, школа, служба в армії, одруження, перша усмішка донечки. Односельці знають чоловіка як людину відповідальну, незвиклу відступати від прийнятих рішень. Тож коли прийшла повістка про мобілізацію, він і секунди не роздумував, як має вчинити. Не зупинили його ні материнські тривоги, ні прохання дружини, ні сльози маленької татусевої улюблениці Тетянки. Твердо вирішив, що має бути на передовій.

– Я такий... У мене свої поняття. Якщо потрібно – то потрібно. Багато хто боїться. Ховаються за батьківськими спинами, за лікарняними листками. Їм, бачте, страшно. А кому не страшно?! У нашій бригаді є «афганці», так і ті кажуть, що страшно. Але якщо всі заб'ються у кутки чи заховаються під жіночі спідниці, то хто ж захищатиме країну? – без показного пафосу розмірковує В'ячеслав Кулішко.

Так само просто він розповідає і про свої бойові будні. І що цікаво: солдат майже ніколи не каже «я», частіше – «ми». Бо й справді вважає свою бригаду одним великим братством. На лінії вогню ця людська єдність відчувається як ніде. небезпека, постійне напруження, відчуття надійного плеча товариша, коли смерть, здається, дихає в потилицю та кладе на плече свою кістляву руку, – усе це неабияк єднає бійців, перетворюючи їх на побратимів. Більше того – потрапивши на війну, людина опиняється ніби під рентгенівськими променями. Тож довелося В'ячеславу побачити ціну слів деяких людей.

– Чим більше людина б'є себе у груди, що вона – герой, тим більша ймовірність, що у бою на цього бійця не

можна буде покластися. На фронті в ціні не гучні слова, а справи, – ділитись своїми спостереженнями воїн.

У зоні проведення АТО В'ячеславу доводилося і противника в полон брати, і в очі смерті дивитися. На щастя, від загибелі та поранень чоловіка вберегли, як він сам вважає, материнська молитва та прохання донечки Тетянки. Малеча ні на мить не забуває про татка. Пише йому листи та щовечора розмовляє з ним, ніби і немає тих сотень кілометрів.

Боєць теж сумує за родиною. У коротких перервах між обстрілами телефонує їм і заспокоює, що все буде добре. Дівча із гордістю розповідає однокласникам, що тато «на війні водій».

А той «на війні водій» у техніку закоханий ще змалку. Він кермував і в армії, і в цивільному житті. Його пристрасть до машин помітили ще в навчальній частині «Десна». Тож за місяць В'ячеслав перекваліфікувався на водія гусеничної техніки.

У зоні бойових дій освоївся досить швидко. Не було в чоловіка часу ні на розгубленість, ні на почуття безпорадності, що нерідко охоплює новоприбулих. І не залежить це не від віку, не від досвіду. Як «Отче наш» пам'ятав В'ячеслав напутні слова односельців з Мотовилівки: захистити землю та повернутися додому живим. Порушити ж дану обіцянку – не в його правилах.

Із теплою відгукується боєць про свого командира.

– Він у нас такий... справжній, – показуючи кулак, реємує В'ячеслав.

Боєць щиро радіє, що поруч із ним опинилися реальні майстри своєї справи. Люди, що допомогли засвоїти писані та неписані правила поведінки на «охопленій вогнем землі», люди, від яких часто-густо залежить і твоє життя.

За словами Кулішка, на передовій немає таких понять, як «відпочинок», «вільний час». Розпорядок дня тут встановлюють ті, хто закидає наших воїнів мінами та зосереджено гатить по українських позиціях забороненою зброєю. «Мінські домовленості» для противника не існують. Він живе за примітивними тваринними законами.

Ладен обернути на криваве місиво цілі села та міста заради примарного «панування справедливості». Не можуть адекватно йому відповісти наші військові – Україна воює за правилами. І тим образливішим для захисників України те насторожене, а то й відверто вороже ставлення місцевого населення.

Залякане й обдурене бойовиками, воно втратило здатність довіряти власним очам. Та й навіщо їм цей дар Божий, коли за них усе побачить і розкаже російська пропаганда. Наші хлопці не можуть стримати усмішок, коли до рук потрапляє так звана «місцева» преса, сповнена хворобливих марень і наклепів на українську армію.

Поділився В'ячеслав Кулішко і своїми враженнями від бойових буднів. Як виявилось, очікування обстрілу для бійця страшніше за сам обстріл: «Ніколи не знаєш, коли, звідки та що «прилетить» до тебе в бліндаж. Чи зможеш домовити по телефону з дружиною, чи напишеш листа старенькій матері? Смерть на лінії вогню – страшна гра випадковостей. Не можна зарікатися. Не можна планувати навіть на годину вперед. Убити, скалічити може й за кілька годин перед таким довгоочікуваним поверненням додому».

Немає на війні й поняття віку. В одному строю поряд стоять і двадцятилітній юнак, і сивочолий чоловік. Вони разом набувають воєнного досвіду, досвіду захисту Вітчизни.

Неабияку допомогу надають бійцям волонтери – люди

великої душі. Розбитими, замінованими дорогами, ризикуючи власним життям, вони доставляють на фронт медикаменти, інструменти для ремонту техніки, амуніцію, їжу.

А ще – зроблені дбайливими руками й зігріті теплом українських сердець листи, малюнки, ляльки-мотанки, браслети-обереги. В'ячеслав зізнається: такі дрібнички найбільше впливають на бійців, підтримують їхній бойовий дух і вселяють надію на близьку перемогу.

Нещодавно боєць Кулішко повернувся до рідного села на відпочинок. Зустріч, яку йому організували односельчани, неабияк вразила захисника. Слова подяки, теплі обійми, сльози радості – усе це назавжди закарбується в пам'яті солдата. А

ще громада вручила йому новенький автомобіль, на якому він повернеться на передову.

Радо зустріло його і студентство Мистецького інституту художнього моделювання та дизайну імені Сальвадора Далі. Попри «спекотний» період залікових сесій, молоді люди знайшли час, щоб виготовити для наших захисників обереги, солодощі. Одразу було помітно: не ректорський наказ, а веління власних сердець зібрало юнаків і дівчат в одній із аудиторій інституту. Затамувавши подих, слухали вони розповідь бійця про суворі бойові будні. Перед ними стояв солдат, який зійшов не з кінофільмів і кадрів комп'ютерних ігор.

Перед ними стояв справжній солдат, який по-справжньому боронить Україну. І молодь це оцінила. Патріотично налаштовані хлопці та дівчата вже давно збирають для бійців АТО гроші та необхідні речі. Саме із цією метою вони організовують виставки-ярмарки. На імпровізованих прилавках розміщують прикраси в етнічному стилі, ляльки, акварелі, предмети побутового вжитку, майстерно розписані «петриківкою». Повз таку красу кияни та гості міста просто не можуть пройти. Вони зупиняються та купують все, що припало до душі.

Зібравши в такий спосіб перші 10 тисяч гривень, студенти звернулися до Міністерства оборони з проханням допомогти їм налагодити зв'язок із бійцями АТО. Так вони почали підтримувати військових 93-ї бригади. І ця співпраця триває вже понад рік. За цей час на різноманітних акціях було зібрано понад 78 тисяч гривень.

З порожніми руками не відпустили молоді активісти і В'ячеслава Кулішка. На всю бригаду вправні дівочі руки сплели браслетики-обереги колірів національного прапора. Такий патріотичний подарунок наділи і на руку бійця, і на тендітний зап'ясток його маленької супутниці – донечки Тетянки.

...Батько й донька йшли по осяяній червневим сонцем алеї, міцно тримаючись за руки. Споглядаючи на них, понад усе хочеться вірити у торжество добра і справедливості на згорьованій українській землі. І як же хочеться вірити, що В'ячеслав скоро зніме військове обмундирування, кине на плече вудочки й разом з родиною вирушить на рибаловлю. А його найдорожчі дівчата – дружина й донечка – будуть гордитися своїм коханим героєм і радітимуть життю у щасливій Україні!

Олександра ВАСИЛЕНКО

липень 2015

ДАЄ «ДІД» ЛИХА ЗАКАБЛУКАМ

Хлопці бігли вже третій кілометр. Знесилені, вони роздували свої ніздрі гучним сопінням і стряса́ли землю важким тупотінням. Навколо них високо піднімалася курява, а із трави вистрибували стресовжені комахи. Піт проступав крізь одяг бігунів, сигналізуючи про серйозне фізичне навантаження. Та головне – це їхні очі. Вони випромінювали одне на всіх бажання та дивилися в одному напрямку: на того зухвальця, який давно біг попереду них і досить легко утримував першість. Нарешті хтось із балансуючої між «життям і смертю» групи не витримав і несамовито закричав уже явному переможцю у спину: «Діду! Ну хіба можна так з молоді знущатися?! Ми так навіть за дівчатами не бігаємо! Не сором нас, старий!» А той лише рвонув щосили на останніх 100 метрах. Заливчастий регіт пролунав на самому фініші. «Ось вам, онучатки, і дідусь! Ось вам і наш Іван Маслиган!» – сміялися над побратимами бійці-вболівальники.

Механік-водій БТР-70 одного з підрозділів 79-ї окремої аеромобільної бригади солдат Іван Маслиган за позивним «Дід» є найстаршим серед рядового складу учасників АТО на південному напрямку зони бойових дій. Йому – 62-й рік.

Та, як він сам говорить, не треба дивитися в паспорт! Боєць дуже добре себе почуває і постійно підтримує свій фізичний і морально-психологічний стан. Щоранку

пробігає по 4-5 кілометрів, підтягується на поперечині не менше 10 разів, віджимається від підлоги по 30 разів. Взимку купається у ставку. Щосуботи незалежно від погоди на велосипеді проїжджає по 100-150 кілометрів. У неділю традиційно грає у футбол чи волейбол із молодими хлопцями.

Усе життя Іван прожив на Харківщині у селищі Кочеток Чугуївського району. Працював будівельником, водієм, автослюсарем, був приватним підприємцем. Декілька разів територіальна громада обирала його селищним головою. Останнім же часом він із дружиною Валентиною

Миколаївною виховували чотирьох онуків та одного правнука. Та все змінилося у пенсійному житті Івана Михайловича, коли Донбас запалав війною.

– 18 березня 2014-го я в перший раз прийшов до Чугуївського райвійськкомату як призовник-доброволець. Тамтешні офіцери подякували мені за патріотичний порив, але через поважний вік «шанобливо» відмовили у мобілізації. Та я не здався і щотижня писав рапорти з проханням неодмінно призвати мене. Навіть зі скаргою до Харківського обласного військкомату їздив. Як же я зрадив, коли у серпні мене таки направили до Миколаєва, де тоді формувався аеромобільно-десантний підрозділ, – ділиться своєю історією захисник Маріуполя.

За півроку військової служби у складі підрозділу воїнів-десантників Іван Михайлович виконував бойові

завдання біля розмежувальної лінії з Кримом. Потім його перевели на Донеччину, де він захищав Маріуполь, Широкине, Гранітне та Бердянське.

Останні декілька тижнів мужній чоловік стежить за тим, аби ворог не висадив десант на морському узбережжі неподалік великого промислового міста. Хоча зараз об БТР-70 українського військовослужбовця буквально розбиваються солоні хвилі, свою службу курортною він назвати не може.

– По декілька разів на день у нас лунають сирени тривоги. Моя бронемашина завжди повинна бути на ходу. Адже в будь-яку мить ми мусимо прибути у визначений район і прийняти бій. Пісок же, що приноситься вітром з моря, а також висока вологість завдають значної шкоди двигуну та механічним агрегатам. Тому я постійно перевіряю боєготовність БТРа, який мені дозволили охрестити на честь свого діда – ветерана Великої Вітчизняної війни «Захаром», – розповідає воїн-десантник.

Варто сказати, що завжди позитивний настрій і вираженість у діях учасника АТО з позивним «Дід» поширюються на всіх членів військового колективу. А досвід роботи на посаді кочетківського селищного голови дозволяє давати слушні поради командирам підрозділу.

– Нашого «Діда» не можна назвати літнім чоловіком. Під час марш-кидка чи на заняттях з повітрянодесантної підготовки він може дати фору багатьом 20-25 річним хлопцям. Та головне, що він є живою енциклопедією мудрості підрозділу: на всі складні запитання в нього

завжди знайдеться відповідь і варіанти розв'язання проблеми, – посміхається командир аеромобільного підрозділу капітан Андрій Хоружий.

Воїн-десантник солдат Іван Маслиган, як і всі його бойові товариші, прагне скорішого миру і процвітання держави. Поки ж усякі бандити топчуть українську землю, то і йому спокою не буде.

Дмитро ГОРБУНОВ

червень 2015

БАТЬКО І СИН

Разом з бійцями після чергової ротації з донецького аеропорту він прямував до безпечного місця на відпочинок. Виснажений, як і всі, мріяв лише про сон. Аж раптом на радіохвилі аеромобілістів почув: «Група «Тротила» потрапила під мінометний обстріл. Є втрати: двоє «двохсотих» та один «трьохсотий». Не пам'ятаючи себе, 25-річний Дмитро стрімголов помчав у район обстрілу. Гнав щосили, шалено, на межі людських можливостей. У голові – тільки одна думка: «Ні! Не може бути! Тільки не це!» Не відставали від нього і побратими. Хлопці добре знали: «Тротил» – це батько Дмитра

...Зустрілися батько та син не за сімейним столом. І не в радісну для родини годину. Не в найкращу – і для Батьківщини. Вони зустрілися на палаючій вогнем донецькій землі з автоматами в руках у підвалі зруйнованого будинку. Старший – підполковник Валерій Боіштян – на той час виконував обов'язки командира саперної роти 79-ї окремої аеромобільної бригади (звідти і позивний – «Тротил»), молодший – Дмитро Боіштян – тимчасово командував аеромобільною ротою 2-го батальйону тієї ж частини. Батько та син... Пліч-о-пліч вони встали на захист рідної землі.

Першим на передову пішов батько. Зі своїми підлеглими десантниками підполковник Валерій Боіштян прикривав важливі об'єкти в Херсонській і Запорізькій областях. А з початком активної фази бойових дій на Сході України у червні 2014-го йому довелося захищати південні кордони Донецької, а згодом і Луганської областей. Після боїв під Іловайськом бійці мали нетривалий відпочинок, після якого підрозділ отримав завдання висунутися до донецького аеропорту.

Не всидів удома і Дмитро. Він записався добровольцем у батальйон «Фенікс». Щодо його фаховості питань не виникало – до цього хлопець працював у силових структурах. Тож Дмитра призначили на посаду командира взводу. Коли ж він дізнався, що в зону проведення антитерористичної операції вирушає 2-й батальйон, негайно написав рапорт з проханням про переведення. Так став захисником донецького аеропорту.

Події на Сході України розвивалися швидко, а іноді й непередбачувано. Одного дня підполковник Валерій Боіштян виконував особливу місію. Двома вантажівками «Урал» підвозив до селища Водяне боєприпаси, які згодом мали потрапити до захисників ДАП. За декілька кілометрів від населеного пункту офіцер знайшов безпечне місце, тож наказав водіям замаскувати машини. Через лічені хвилини сепаратисти розпочали масований обстріл району. Підполковник

з водіями кинулись в укриття. Бойовики, не шкодуючи мін, протягом двох годин гатили по позиціях десантників. Коли вибухи нарешті вщухли, офіцер прийняв рішення оглянути машини, аби впевнитися, що вони неушкоджені. Хвилюватися було за що: одне влучення в кузов – і міг здетонувати увесь боєкомплект.

– Переконавшись, що місце надійне, ми пішли в укриття. Аж раптом – знову вибухи. Один, другий, третій... – згадує Валерій Боіштян.

Як виявилось, сепаратисти, змінивши позицію,

розпочали новий обстріл 152-міліметровими снарядами. Підполковник з бійцями кинулись до найближчого укриття. Коли ж до нього залишилось декілька метрів, пролунав потужний вибух. Десантників відкинуло в сторону та присипало землею.

Саме в цей час син Валерія – Дмитро – повертався з донецького аеропорту. Аж раптом на радіохвилі аеромобілістів почув: «Група «Тротила» потрапила під мінометний обстріл. Є втрати: двоє «двохсотих» та один «трьохсотий». Почувши в ефірі позивний батька «Тротил», він стрімголов помчав до місця події.

Перше, що він побачив, прибувши у район обстрілу, – батькові надавали першу медичну допомогу. На машині «швидкої» Дмитро вивіз його в безпечне місце та передав волонтерам. А сам повернувся до своїх товаришів.

– Коли мене відкопали, я був непритомним, – розповідає Валерій Боіштян. – У мене ледь-ледь промацувався пульс. Та найгіршим було те, що хлопці, які бігли поряд зі мною, отримали поранення, несумісні із життям.

Ця війна в житті підполковника – друга. В Афганістані Боіштян супроводжував колони. За півтора року перебування на тій обпаленій сонцем землі за кермом свого

БТРа проїхав близько 150 тисяч кілометрів. Два рази на-трапляв на міни. Двічі отримував контузії. За виявлен-ні мужність і героїзм нагороджений орденом Червоної Зірки. Разом з тим він вважає, що та війна значно від-різняється від нинішньої, що триває на Сході України. Душмани не мали танків і артилерійських установок – лише гранатомети та 82-міліметрові міномети.

– Тут вихід один – закопуватись якомога глибше, – го-ворить офіцер. – Тоді всі намагання сепаратистів дістати нас будуть марними. Звісно, спочатку важко, особливо психологічно. Але із часом звикаєш. Найстрашніше на цій війні те, що поруч гинуть або стають каліками молоді хлопці. Більшість із них годяться мені в сини, тому все, що від мене залежить, я роблю з максимальною віддачею.

Валерій Боіштян добре розуміє ціну людського життя. Він, як і всі його побратими, мріє про якнайшвидше закін-чення війни, аби разом з рідними зібратися за великим сімейним столом і підняти тост за сина, який врятував йому життя, а разом із тим – і за найкращих синів укра-їнського народу, які сьогодні на Сході України рятують долю цілої нації.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

червень 2015

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ «ВІКІНГ» НА ПРИЗВИСЬКО «ГНОМ»

Цього кремезного двометрового чолов'ягу з чернігівської «Самооборони», що має екстраординарну зовнішність, неможливо не помітити. Руда борода, втомлені великі очі та козацький оселедець на голові неодмінно привернуть увагу перехожого

А той, хто матиме необережність зазіхнути на українське слово чи культуру, познайомиться із сокирою «Гнома». В цьому вже переконались проросійські «браття» на Донбасі, а його товариші радять рашистам оминати бороданя десятою дорогою, а ще краще – тікати з України...

Його звати Станіслав Бойко. Прізвисько «Гном» чернігівець отримав, напевне, ще тоді, коли захоплювався історичною реконструкцією. Історія вікінгів його вабила змалку. Полюбляв фехтування, частенько відвідував страйкбольні клуби. Ще рік тому він і подумати не міг, що доведеться змінити ігрову зброю на бойову та воювати за Україну.

– Як тільки починались події на Майдані, я відразу поїхав до столиці, – згадує Станіслав. – Там зустрів друзів, з якими й стояв до кінця. Потім почалось російське захоплення Криму. Тоді я думав, що далі росіяни не підуть. На жаль, помилився.

Після загострення ситуації на сході держави, чернігівський «вікінг» разом з друзями-патріотами вирішили поїхати на фронт боронити рідну землю в добровольчих батальйонах, котрі стояли на сторожі маріупольських околиць. Поступово їхня служба переросла в повноцінні бойові дії, адже українським захисникам майже щодня доводилось відбивати атаки противника на різних напрямках. І це – попри Мінське перемир'я.

– В Маріуполі я отримав бойове хрещення, – посміхається «Гном». – Для звичайної цивільної людини, яка

ніколи не бачила війни, а тим паче не тримала в руках справжню зброю, – це серйозний психологічний розлад. Проте в окопах та бліндажах немає часу на негативні роздуми, треба реально оцінювати ситуацію, бути постійно готовим до оборони чи наступу.

Всередині осені Станіслав Бойко повернувся до Чернігова. Трохи відпочив, спорядився амуніцією та взимку знову поїхав на Донбас. Добровольчий батальйон, в якому він воював, передислокувався в селище Піски. По той бік «фронту» розташоване село Жабуньки. Саме звідти підрозділ, в якому воював Стас, постійно обстрілювали терористи.

– Перше моє враження від Пісків – випалений плацдарм, на якому колись стояли елітні багатоповерхові будинки передмістя Донецька, – говорить чернігівець. – Звідти в бінокль добре видно окупований Донецьк та навіть те, як переміщуються бойовики.

Українські бійці жили переважно в підвалах, щоб унеможливити раптового мінометного чи артилерійського обстрілу. Стасу довелося поселитись у землянці, адже постійно воював на передньому краї, а великих споруд там не було. В «помешканні» був навіть телевізор – волонтери привезли. Практично всі телеканали, які можна

зловити в околицях Пісків – терористичні. Цікаво, що не російські, а саме телеканали самопроголошених «ДНР» та «ЛНР». І, як стверджує Станіслав, пропаганда на «сепарте-лебаченні» жорстка та агресивна.

За словами «Гнома», у підрозділі багато трофейної зброї. Навіть вдалось відбити в злочинців зенітну установку та кілька кулеметів.

– Раніше бойовики заходили в село і звідти вели вогонь по наших позиціях. Обстрілювали навіть з тильної сторони. Потім бійці з сусідніх військових частин надали нам підкріплення: протитанкові та автоматичні гранатомети, міномети й значну кількість боєприпасів. Тоді нам вдалося добряче «потрусити» противника та повністю зачистити село.

Сепаратисти не очікували такого опору. Їх багато полягло, решта – накивали п'ятами, – розповів боєць.

...Недавно Станіслав повернувся з Донбасу. Він мріє

про те, щоб швидше закінчилась війна і в Піски знову повернулись мешканці українських осель. Він готовий боронити найрідніше – Україну! І воюватиме, допоки не вижене з Донбасу останнього зайду-рашиста.

Віктор АНУФРІЄВ

квітень 2015

ТАРАС «БУЛЬБА»

Ми стоїмо на випаленій стерні. Кілька днів тому по позиціях українських військ шалено гатив «Град». Навкруги все згоріло вщент, а українці тримаються. Надто вже незручною для супротивника виявилася позиція, зайнята нашими хлопцями. Ось і намагаються вони «викурити» з висотки підрозділи 24-ї бригади. Не виходить! Є вже в наших і досвід, і вміння, щоб дати відсіч і не допустити ворога господарювати на українській, Богом даній землі

З офіцером 3-го батальйону Тарасом, який має колоритний позивний «Бульба», розглядаємо позиції підрозділів незаконних військових формувань так званої «ЛНР».

– Ти подивися, – статечно вказує в протилежний бік Тарас. – Тут до них зовсім нічого – якихось 800-900 метрів. Неозброєним оком можна побачити переміщення ворога на блокпосту. Деяких навіть уже знаємо в обличчя. Інші ж закривають свої фізіономії хустками. Бояться. Сьогодні вони на позиціях, а завтра – із сумочкою і ціпком через блокпост підуть. Можливий і такий варіант.

Періодично бойовики наших солдатів розважають: крутять російські пісні. Думають, що таким чином грають «хохлам» на нервах. Не розуміють, убогі, який «кайф» нашим влаштовують. Адже більша частина батальйону – російськомовні. Та й інші не проти послухати Аллу Пугачову, Марка Бернеса, Ігоря Талькова. Коли на тій стороні починають свою «музичну годину», українці зазвичай готують обіди, слухають, відпочивають. А потім наші хлопці тішать зір другою частиною «марлезонського балету», коли терористи під пісні починають марширувати в себе на майданчику. Ти бачив, як готують школярів до «Зірниці»? Ось так і вони тупотять ніжками, немов ті піонери. Та з таким запалом, такою ретельністю, що наші хлопці зі сміху покотом лягають. Правда, за цими «піонерами» треба пильнувати.

Практично щоночі вони засилають на сторону, підконтрольну Україні, свої диверсійні групи. То з одного, то з другого, а іноді і з третього боку, а коли й одночасно з

усіх напрямків намагаються просочитися через українську оборону. Дуже невигідною для них є наша присутність на висотці.

– Вчора поранили одного нашого бійця, а позавчора напали на медпункт, – продовжує «Бульба». – Медики – народ відчайдушний. Усе намагаються ближче до передової бути. На околиці села лікарі в погонах облюбували такий собі будиночок і почали лікувати в ньому своїх пацієнтів. Військові до них не так часто потрапляють, слава Богу, а ось місцеве населення «протоптало доріжку». Йдуть до наших медбратиків і медсестричок кожен зі своєю болячкою. Ті ж нікому не відмовляють. Тут тобі і таблетку дадуть, і обстежать, і рану перев'яжуть, якщо

яка-небудь травма. У селі ж всяке буває.

Одного разу місцева бабця перечепилася на порозі, впала та поламала руку. Відразу ж до медиків. Ті ж зробили все належне: зафіксували перелом, на нашій машині доставили потерпілу в лікарню. Так ось, позавчора одна з диверсій-

них груп просочилася крізь оборону та раптово з'явилася перед медпунктом. Добре, що один хлопець, якого лікували медики, за кілька хвилин встиг попередити їх про появу чужих озброєних людей. Викликати нас було вже запізно. Тож наші «братики» та «сестрички», відклавши шприци та бинти, взялися за автомати й ударили по непроханих гостях. Коли ми підбігли, «сепари» вже відійшли. Перед медпунктом лежало кілька трупів.

Ми відзначили, що стріляють наші медики досить-таки непогано. Нікому з тих, хто залишився лежати на землі, їхня допомога вже не знадобилася. При обшуку загиблих виявили дуже цікаву знахідку. У боковій кишені одного з них знайшли медаль «За оборону Слов'янська» та посвідчення на право носіння цієї «нагороди». Якщо говорити чесно, то ніякої особливої оборони Слов'янська бандитами не було. Вибили ми їх звідти за дуже короткий час. Справжні ж герої – це наші «кіборги», які захищали донецький і

луганський аеропорти, та учасники боїв на інших напрямках. Вони воюють за Україну на українській землі.

Далі мова пішла про налагодження стосунків і повернення до мирного життя. «Бульба» розмірковував, перебираючи в голові спогади. Ось пригадав зустріч з одним молодим чоловіком, який приїхав зі Стаханова в село Кримське, що тільки-но почало оживати.

На запитання бійця, чому той вирішив сюди перебраться, переселенець відповів: «Подалі від свавілля. Там козачки расейськіє все українське нищать. Нічого святого для них немає. Та й не тільки через це. Я не хочу, щоб мої діти жили в депресивній зоні, у країні, яку визнають тільки Абхазія та Придністровська республіка. Росія і то ці так звані «республіки» офіційно не визнала. А тут, незважаючи на війну та нестабільність економіки, життя йде своєю чергою.

Я впевнений: настане мир, і заживемо ми на заздрість ворогам багато та щасливо. Шкода тільки, що за той майбутній мир ми повинні заплатити надто високу ціну».

Серед справ буденних і воєнних довелося Тарасу «Бульбі» рятувати й домашню худобу східняків. Покинуті людьми тварини бродили випаленими полями та садибами у пошуках харчування. Знесилені, вони падали та вмирали від

голоду. Серце господарника, вихідця із Західної України, який ще з дитинства звик турбуватися про «братів менших», не витримало. Він ходив від хати до хати, благав місцевих взяти до обійстя овець, свиней, корів.

Більшість людей дивилася на нього з недовірою. Інші ж пояснювали, що не можуть взяти, адже повернуться «ополченці» та запитають, як так сталося, що нажився за часів «хунти». І тільки меншість – із «незаасфальтованою» совістю – пішли українському офіцеру назустріч, запевнивши, що тварини будуть доглянуті. Чи надовго? Невідомо. Бо за два останні тижні кількість обстрілів Кримського різко зросла. Місцеві жителі знову почали залишати рідні домівки, кидати господарство, аби хоч самим якось урятуватись.

– Ми ж стоятимемо до кінця, – обіцяє Тарас «Бульба».
– Це наша країна, і ми не дамо її сплюндрувати нікому.

Офіцер раптом завмер. На його широку натруджену долоню несподівано опустилося сонечко. І куди поділася та суворість чоловічого обличчя? Він посміхався, неначе дитина. Обережно, щоб не злякати комашину, Тарас підняв пальці вгору і маленьке диво, як живий мухоморчик, тут же почимчикувало до верху долоні. На мить завмерши, воно розправило крильця та злетіло вгору. Дивлячись услід сонечку, «Бульба» широко посміхнувся у свої пишні козацькі вуса: «Лети собі на здоров'я і людям на радість!»

Руслан ТКАЧУК.

червень 2015

«ПРОФЕСОР» З ГРАНАТОМЕТОМ

Побратими нарекли його «Професором». Такий позивний Олександр Надтока заслужив за те, що має пряме відношення до науки та викладацької діяльності. Він – кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України Київського національного університе-

ту імені Тараса Шевченка. Тож боронити державу чоловік пішов, що називається, прямо зі стін цього славнозвісного навчального закладу. Сьогодні 43-річний Олександр – гранатометник в одному з підрозділів 79-ї окремої аеромобільної бригади, який разом з товаришами ось уже декілька місяців поспіль захищає Маріупольський напрям зони АТО. І робить це, за словами командирів, досить професійно, як і годиться «Професору».

Викладач історії власним прикладом довів студентам, що не можна вивчати історію рідного краю пасивно – варто стати активним її творцем, бути в епіцентрі доленосних для Батьківщини подій, якщо цього вимагають час і почуття національної гідності.

Свою небайдужість до долі нації Олександр проявив ще під час Помаранчевої революції у 2004-му. Тоді після роботи він кожного дня поспішав на майдан Незалежності. Чоловік віддав усі свої накопичення, які в нього були, для придбання наметів та іншого майна.

А потім – зимові події 2014-2015 років, які незабаром назвуть Революцією гідності. Аби відстояти право України на європейське майбутнє, на Майдані зібрався

весь цвіт української нації – найкращі представники України. Серед них й Олександр – боєць 14-ї сотні Самооборони Євромайдану. Чоловік пригадує, як на нього, викладача престижного вишу, тиснули в деканаті та лякали звільненням з роботи. Та це борця за волю України анітрохи не зупинило. Більше того, він навіть і своїх студентів відпускав з пар для участі у протестах.

– Я – кандидат історичних наук, тож добре знаю історію нашого народу. Українці – це суто європейська нація з унікальним менталітетом, в основу якого покладена працьовитість. Точно знаю: тільки в союзі із цивілізованими країнами ми будемо розвиватися та процвітати. Тому я роблю та буду робити все можливе, аби мої діти жили у вільній і демократичній державі, – стверджує науковець.

До лав Збройних Сил України Олександр Надтока став у серпні минулого року, саме в той час, коли на Донбасі було особливо гаряче і під Іловайськом гинули наші хлопці. Рішення він прийняв миттєво та беззаперечно: йти до райвійськкомату. Так і потрапив до високомобільних десантних військ, службою у яких дуже пишається. Адже десантники завжди були на передовій і виконували найскладніші завдання.

– За 10 місяців військової служби я виконував бойові завдання біля адміністративної межі із Кримом. Потім уже на Донеччині захищав Маріуполь, Новоселівку та Широкине. Часто-густо мені доводиться вночі убувати на пошуки диверсійно-розвідувальних груп. Ми всі

добре знаємо, що ризикуємо своїм життям, як і про те, що захищаємо свою Батьківщину. А це того варте! – вважає «Професор».

Поки глава сім'ї воює на Донбасі, в Києві на нього чекають дружина та п'ятнадцятирічний син Сергій. Вони дуже пишаються своїм героєм.

Пишаються ним і його побратими. Адже за місцем розташування аеромобільного підрозділу воїн-десантник Олександр Надтока проводить уроки мужності у місцевих школах. Тамтешні дітлахи заворожено слухають цікаві розповіді столичного «Професора» про славних українських воїнів, які встали на захист батьківської віри. У дитячій уяві на конях проносяться мужні запорожці із сяючими на сонці шаблями, які гонять ворога чимдалі від України-неньки. Так урок за уроком – і перед маленькими слухачами розкривається велика історія великого народу. І кожного разу діти із нетерпінням чекають на повернення свого героя-учителя з бойового завдання, а той, вкотре відклавши в сторону гранатомет і втому, береться за книги та йде до хлопців і дівчат, аби розповісти їм про любов до України.

Дмитро ГОРБУНОВ

травень 2015

ПОЛЮВАННЯ НА «РОМАШКУ»

Вони – як кістка в горлі у російської пропаганди. Українські підрозділи інформаційно-психологічних операцій дістали самого Путіна. Кремлівський очільник під час засідання Ради безпеки наприкінці вересня 2014 року в Москві констатував, що з боку України ведеться активна інформаційно-психологічна діяльність. Тож поставив завдання своїм інформаційним військам і загалом Збройним силам взяти заходів, щоб подолати цей опір

І хоча основна інформаційна битва розгортається, зокрема, в Інтернеті, наші з успіхом використовують те, що дістали на озброєння у спадок від радянської армії. Приміром, звукомовні станції на базі БТР-80. «Дзвоники» – так ласкаво називають їх наші бійці. На одну з таких машин, що, як і будь-яка наша техніка в АТО, має ім'я – «Ромашка», звернули увагу лідери терористів так званих «ДНР» і «ЛНР», а також російські фахівці, які за ними стоять. Вони навіть оголосили полювання на неї і винагороду у 50 тис. доларів за її знищення.

У радянському фільмі «У зоні особливої уваги» за допомогою аналогічної станції піхотинці, які загнали в пастку під час навчань десантників, закликали: «Товариші десантники, ви оточені, здавайтеся, пропонуємо вам гарячий чай, сухий одяг і нашу гостинність...»

У нинішніх реаліях костромські десантники, які заблукали в зоні АТО, і без такої агітації здалися нашим під Амвросіївкою.

ПРОВІТРИТИ БРОНЕЖИЛЕТИ

Так називають виїзд на завдання бійці підрозділу інформаційно-психологічних операцій, які виконують різні завдання в зоні АТО. Сергій Мартусенко, Ігор Запорожцев, Микита Стиров, Олександр Міхневич, Денис Войченко, Олександр Шкурпіт – звичайні українські офіцери і солдати віком від 20 до 36 років. До служби в армії мали різні професії. У кожного своя цікава доля. Сьогодні

вони немов брати – одна дружна і професійна команда під чітким керівництвом майора Любомира Вонітового. Всі – одесити, за винятком Дена, як скорочено і з повагою називають товариші Дениса Войченка. Він справ-

жній запорізький козак, хоча й російськомовний. До мобілізації був активістом однієї з козацьких громадських організацій. Коли у ворота постукала війна, п'ятнадцять козаків його паланки пішли добровольцями на фронт. Першим був саме Денис.

Вдома на свого героя чекають дружина і троє донечок. Уже в АТО Ден потоваришував з бійцем на позивний «Мальок», який свого часу встиг відслужити строкову в російській армії, контрактником-десантником – в українському Болграді та Миколаєві. І хоча за національністю він – росіянин, проте щиро любить Україну.

І ось на завтра оголошено виїзд. Маршрут: Краматорськ – Слов'янськ. Завдань – декілька.

Найперше – демонструвати присутність законної української влади, вселяти впевненість у мешканців цих щойно звільнених від бойовиків міст, що жахи сепаратизму, яких їм довелося зазнати, більше не повторяться.

А оскільки в розпалі була ще й виборча кампанія до парламенту, то ще й нагадати людям, наскільки це для них важлива подія. На завдання з бійцями вирушили і ми з колегою – підполковником Олександром Бірченком.

«ВИКЛИКАЄМО «ВОГОНЬ» НА СЕБЕ. ВОГОНЬ ПАТРІОТИЗМУ...»

Вихідний день. Неділя. Наш «Дзвоник» петляє вулицями Краматорська. Сидимо на броні. Українські пісні, що лунають з гучномовців БТРа, розносяться його кварталами. У проміжок між ними до мешканців звертається диктор підрозділу – лейтенант Стиров. Суть його промови полягає в тому, що їм потрібно обрати нову владу, а для цього — прийти та проголосувати на виборах до Верховної Ради України.

Краматорськ від війни постраждав значно менше за сусідній Слов'янськ. Тому в наших воїнів склалося враження, що прихильників українського тут замало. Вирішую провести своєрідне «опитування»: на одній руці загинати

пальці, скільки разів нам хтось привітно посміхнеться чи виявить інший знак прихильності, на другій – рахувати кількість тих, хто демонструватиме байдужість чи відверту ворожість. Що ж показала така соціологія? Зізнаюся без перебільшення: втомився лічити наших прихильників. Нас вітали на зупинках, повз які ми проїжджали, люди різного віку, малеча салютувала, а водії та пасажери машин, що обганяли нас або їхали назустріч, сигналізували, махали руками з вікон.

Утім екіпаж завжди тримав зброю наготові. Особливо спостерігали за дахами висоток і пильно стежили за всім, що відбувалося навколо. Адже звукомовна станція видавала себе за кілометри, а в умовах, коли полюють на твою «Ромашку», усього можна очікувати. Зупиняємося біля супермаркету. Старший команди капітан Мартусенко вирішує саме тут роздавати спеціально надруковані для жителів прифронтових міст газети. Одразу біля БТРа збирається чимало людей. Жадібно розбирають запропоновану їм літературу, запитують про різне: пенсії, курс долара, політику, мовляв, що чуто в

Києві. Кожен із членів екіпажу грамотно і зважено на них відповідає. Користь від такого спілкування неабияка. Як розказували хлопці, траплялися випадки, коли місцеві підказували їм, де і яке лихо замислили недобиті терористи. Нарвалися ми і на відвертого «сепара». «Чого стали тут, забирайтеся звідси!», – пробу-бонів плюгавенький п'яничка, який щойно вийшов з місцевого ганделика. «Йди геть, чорт рогатий!», – накинулися на нього жінки, які спілкувалися з нами.

«Будь-ласка, запишіть мій номер телефона, можете завжди розраховувати на мене», – на-полягала вчителька української мови Лариса Іванівна. «І мій, мій теж, можемо газети, листівки розносити», – повторювали за нею дві подруги-пенсіонерки. І це приємно вразило. Виявляється, на Донбасі живуть не лише бабусі, готові перекривати шлях нашим військовим колонам і з піною на губах кричати: «Рассея!» Є й патріотки. І таких чимало.

«УКРОПИ» В МІСТІ

Слов'янськ. Центральна площа перед міськрадою, де засідали голова міста сепаратистка Неля Штепа,

Стрелков та інша терористична братва, була заставлена агітаційними наметами різних партій і кандидатів. Місто жило виборами і оговтувалося після пережитого. Люди випромінювали активність, бурхливо дискутували. Воно й не дивно, адже від того, яким буде вибір, залежить їхнє завтра. Життя навчило. Але коли на площу заїхала «Ромашка», цікавість більшості мешканців одразу переключилася на БТР, на якому гордо майорів український прапор, а з гучномовців лунала щира українська пісня. Коли з броні на землю зістрибнули браві українські військові з нашивками «Укроп», цей інтерес ще більше посилювався. І тут почалося справжнє «полювання». Люди похилого віку, молоді хлопці просили сфотографуватися на згадку, дівчата дарували воїнам сором'язливі посмішки. А ті усупереч російській пропаганді, яка зомбує, що «бандери» розпинають на Донбасі дітей, роздавали малечі Слов'янська м'які іграшки, дорослим – українські журнали і газети, що в умовах інформаційного вакууму виявилось вкрай доречним. Перехожі із задоволенням йшли на контакт: просили наших бійців не залишати їх більше і розпитували, звідки вони родом. Почувши у відповідь «з Одеси», «з Чернігова», «з Запоріжжя», відверто дивувались, мовляв, справжні бандерівці. Підходило дедалі більше людей. Одні виливали душу, інші

ділилися пережитим і своїми страхами щодо майбутнього. Довго не хотіли відпускати воїнів, підсвідомо демонструючи: «Коли ви поруч – нам спокійніше!»

Час було повертатися до базового табору. Одне подружжя на знак вдячності пригостило наш екіпаж цілим пакетом запашних чебуреків. Ми ще кілька разів об'їхали Центральну площу і вирушили у зворотну путь. Минали зруйновані будинки, кафе, автозаправки, іншу пошарпану інфраструктуру. Неприємно вражало й обурювало водночас те, скільки горя принесли цим людям кляті терористи та їхні російські ляльководи! Скільки життів поклали наші українські патріоти, боронячи рідну землю!

Зупинилися у Краматорську біля відділення «Нової пошти». Воно-як знахідка для наших бійців, котрі щодня тут отримують різні передачі з дому.

Бійці саме смакували чебуреками, подарованими у Слов'янську, коли до БТРа підійшла літня жіночка. «Хлопці, рідненькі! Завдяки вам ми тут мирно спимо. Бережи вас Бог», – сказала це і пішла далі, витираючи з обличчя набігли сльози. «Дякуємо, мамо!», – обізвалися їй услід українські воїни..

Валентин БУРЯЧЕНКО

листопад 2014

ЯК «ВЕДМІДЬ» УПОЛЮВАВ МИСЛИВЦЯ-ДИВЕРСАНТА

— Тихо, тихо, — почув зловісний шепіт вартовий Роман «Ведмідь» і одразу побачив спрямований у груди ствол. А у найближчій хаті відпочивають бойові побратими...

Роман, командир механізованого відділення, рішення прийняв миттєво: вдаливши по ворожому стволу, він вступив у рукопашний двобій зі здоровенним чолов'ягою, який, вочевидь, мав на меті спрацювати «по-тихому».

Український сержант виявився не зі слабого десятку: заваливши диверсанта,

кинув його вниз на сходи в бліндаж. За мить той піднявся з оголеним ножом. Проте Роман уже встиг оповістити своїх товаришів про небезпеку. Засвистіли кулі. Тиша порушена, а з нею і плани ворога. Зрозумівши це, нападник заходився тікати: грамотно, перебіжками, ховаючись за будівлями та деревами.

А селище Піски вже вкотре прокидалося з боєм. Окрім бійців 93-ї бригади, тут стоять батальйони «Дніпро-1», ОУН, «Правий сектор», ТУК. Диверсант вийшов на бійців «Дніпра-1», як загнаний вовк. Відстрілювався з автомата, а забігши за ріг будинку, кинув гранату.

– Боєць з 93-ї крикнув мені, що це – чужий, тож я взяв його на мушку. Противник помітив мене, та вже нічого зробити не міг, – згадує Ігор Шмель із «Дніпра-1». – Я стріляю влучно, тож за мить ворог уже лежав і корчився від болю. До схованки йому залишалося якихось півтора метра...

У тому вранішньому бою загинуло троє наших бійців і троє диверсантів. Четвертого, який натрапив на «Ведмедя», узяли в полон. Зараз він дає цінні показання.

– По російських каналах вихваляються, що їхні воїни професіонали, однак ми їх не боїмося, – каже Роман. – Ступивши на українську землю, вони вже вчинили непрофесійно – з українцями воювати небезпечно. А вони цього не знали, бідолашні!

«Ведмідь» – звичайний сільський хлопець з Тернопільщини. Він і досі не звик до смертей. Та хіба можна до цього звикнути? Про той бій розповідає без

козацького запалу, важко, постійно зупиняючись, неначе переживаючи його знову.

Українські бійці навіки попрощалися з трьома своїми побратимами. Серед загиблих – Сергій «Абрек» із Сум, який 4 січня готувався відсвяткувати день народження коханої дружини. Він часто телефонував їй і давав «інструкції» 6-річному сину... Киянин Сергій. Через свою фанатичну любов до футболу мав позивний «Динамо». До того ж належав до славної когорти «кіборгів», бо 14 днів обороняв донецький аеропорт. Там він вижив, а тут... Черкащанин Костянтин, механік-водій БМП, який тільки-но повернувся з відпустки... Усіх їх вразила куля снайпера. Безжально. Прямим влучанням у голову.

Роман «Ведмідь» погодився сфотографуватися з російським реактивним вогнеметом «Шмель» (у Збройних Силах України такої модифікації на озброєнні немає), якого «забув» невдаха-диверсант, тільки задля того, аби ті, хто ще сумнівається у присутності солдатів РФ на території України, замислилися.

Руслан ТКАЧУК

січень 2015

«ТІ, ХТО ВОЮЄ ПРОТИ НАС, — НЕ БЕЗСМЕРТНІ!»

Дебальцеве. Після донецького аеропорту ця ділянка стала другою за напруженістю на передовій зони АТО, другою цитаделлю української слави. Тут точилася повноцінна війна з усіма її жахливими чинниками. Житлові квартали Дебальцевого та прилеглі до нього населені пункти сепаратисти перетворили на руїни, зрівняли із землею.

Прикмету, що снаряд в одну воронку двічі не влучає, ця дійсність спростувала. Через постійні обстріли з «Градів» земля двиготіла під ногами, а білий сніг перетворився на чорний.

СПОГАДИ САШКА

Солдат Олександр Бороліс – механік-водій броньованої машини розмінування БМР-2. Хлопець родом з Корюківщини, що на Чернігівщині. На отриману повістку відреагував спокійно і вже в серпні пішов до військокомату. Свого часу служив у «Десні» танкістом, тому його відразу «взяли під приціл».

– Оскільки я вмію водити танк, мені запропонували пересісти на схожий «панцерник», щоправда, інженерний – на бойову машину розмінування, – згадує Сашко. – У принципі БМР створена на базі танка, тому і перевчатися майже не довелося.

Невдовзі боєць у складі зведеного підрозділу 703-го інженерно-саперного полку відправився в зону проведення антитерористичної операції. Певний час хлопці сиділи без роботи. На розмінування місцевості їздили рідко. Кілька місяців виконували не надто складні завдання. Олександрові навіть пощастило з'їздити у відпустку до рідні.

Вже після Нового року він знову повернувся на Донбас. Проте в окопах було вже не так тихо, як раніше. Місце дислокації підрозділ постійно змінював, тому боєць їхав до незнайомих місць.

Частенько доводилось «працювати» в районах Тоненького та Дебальцевого. У перші дні Олександр Бороліс возив бійцям на передову продукти, воду, доставляв «гуманітарний» одяг від волонтерів.

– Був випадок, коли хлопці просили протралити кукурудзяне поле, – розповідає боєць. – Практично всі дороги в околицях населеного пункту обстрілювались, а дістатись до позицій передових підрозділів можна було лише через цю заміновану ділянку. На щастя, все обійшлося. Ми доставили нашим підкріплення.

Команду йти на прорив до донецького летовища через селище Спартак підрозділ Сашка отримав 19 січня. Тоді з обіду і майже до другої години ночі вела обстріл ворожа артилерія. Та потрібно було йти на підмогу побратимам.

– У нас було завдання пройти бойовою машиною небезпечні ділянки, аби основні сили могли рухатися в бік аеропорту, – пояснює Олександр. – За роботою ми заблукали, тож вимушені були викликати по рації своїх. За нами на бронетранспортері приїхав десант і велів рухатися визначеним маршрутом у бік Авдіївки.

На засніжених полях і розбитих дорогах усе здавалося однаковим. А під вечір ще й туман опустився. Машина військових йшла в голові колони, позаду – танки, БМП та інша техніка. Тривалий час хлопці блукали незнайомими місцинами, аж поки второпали, що під'їхали до табору бойовиків.

Ворог спершу не збагнув, що то колона українців, тому і не стріляв. Коли ж сапери вийшли з машини, щоб оглянути місцевість, зрозуміли, що знаходяться на території, підконтрольній самозваній «ДНР». Тоді й почався мінометний обстріл. Сашка поранило осколками в руку. Кілька шматків розпеченого заліза влучили у

бронежилет. Хлопець і сьогодні дякує Богу та долі, що одягнув «броню».

– На моєму бронежилеті добре видно, як осколки відбилися рикошетом від металу, – додає солдат Бороліс. – А потім почув кілька потужних вибухів. Тільки згодом зрозумів, що в нас поцілили з гранатомета.

Тоді в колоні зачепило дві бойові машини. Але минулося. Ніхто серйозно не постраждав. Бійці боєм почали відвертати увагу. І в цю мить машина Сашка наїхала на міну уповільненої дії. Розірвало гусеницю.

Такі «сюрпризи», як і радіокеровані фугаси, бандити часто використовують на відкритій місцевості, захищаючи свої позиції.

На стрілянину відгукнулися українські бійці з найближчого блокпоста. Вони випустили в небо світлові ракети, аби колона Сашка могла повернутися до своїх.

Вже з окопів його разом з іншими пораненими доправили до військового медичного закладу в Харкові, а звідти – до Чернігова.

«У МОСКАЛЯ НЕМАЄ НІЧОГО СВЯТОГО»

Свій п'ятдесятирічний ювілей цей боєць зустрів у бліндажах на Донбасі. Старшого лейтенанта Романа Жованика – командира підрозділу 128-ї гірсько-піхотної бригади – щиро вітали бійці. Подумки поздоровляли його і рідні з Чернігівщини, звідки він родом. Колись, ще за часів Союзу, молодим офіцером він служив у 37-й окремії десантно-штурмовій бригаді, що дислокувалася в місті Черняхівськ Калінінградської області. Бував в Азербайджані, Прибалтиці й інших конфліктних точках Союзу. Навесні 1990 року Роман мав отримати власне житло. Та після розпаду СРСР він обрав Україну і повернувся додому.

За розподілом пішов служити на Закарпаття у військкомат. Та у зв'язку зі скороченням штатів був змушений звільнитися, так і не отримавши чергового військового звання та власної оселі. У цивільному житті працював в інкасаторській службі банку, був і різноробом на столичному будівництві.

Влітку 2014-го йому зателефонували з військкомату

та запитали: «Підеш служити?» Роман без вагань дав згоду.

Вже за кілька днів офіцер запасу проходив бойове злагодження у складі підрозділу на Закарпатті.

– Мені дістався досить бойовий і запальний колектив. Хлопці все роблять чітко та з великим ентузіазмом, – не без гордості повідомляє Роман. – Та й узагалі підібрався справжні козарлюги – нічого не бояться, готові за Україну на смерть стояти.

На Сході офіцеру разом з бійцями довелось облаштувати позиції, як-то кажуть, з нуля. Копали окопи, будували бліндажі та вогневі точки. Практично з першого дня ворог поливав українських воїнів мінометним та артилерійським вогнем.

Нелегко було хлопцям і налагоджувати зв'язки з місцевою владою та людьми, наляканими війною, знервованими та злими. Видно було, що довгорічна російська пропаганда зробила свою чорну справу. Військові, іноді відчуваючи неприховану агресію якогось тутешнього мешканця, розуміли, що всьому свій час, тож люди повинні

самі відчути, хто для них друг, а хто – ворог. Недарма ж радять: «Заплющ очі – дивись серцем!»

Кілька разів на позиції підрозділу Романа приїжджали представники ОБСЄ. Спостерігали, чи дотримуються перемир'я сепаратисти. Неодноразово вони переконувалися в протилежному, та не говорили нічого. Покидаючи українців, казали одне: «Тримайтеся...»

Роман Жованик зі своїм підрозділом з вересня минулого року утримував позиції на Дебальцівському напрямі. Практично кожного дня їм доводилося відбивати атаки агресора. Попри потужний артилерійський вогонь, мінометні обстріли, атаки піхоти та важкої техніки, хлопці не відступали ні на крок.

– Зазвичай після потужного артобстрілу на наші позиції сунула військова техніка противника, – згадує офіцер. – Це танки, БМП, БРДМ, вантажівки з піхотою та мінометами. В авангарді йшли броньовані джипи. Загалом близько 30 одиниць техніки. Така кількість людей та зброї свідчила, що проти нас виставляють, щонайменше, посилену ротну тактичну групу, а це 150-200 вояків. Дії ворога в наступі майже завжди чітко скоординовані та керуються явно не людьми із села або, як говорив Путін, «шахтарями та трактористами». Попри численність угруповання терористів, українські бійці завжди давали гідну відсіч ворогу, підбиваючи танки й інші броньовики. Тікаючи, сепаратисти залишали на полі бою свої машини, проте незабаром поверталися за ними під прикриттям масованого артилерійського вогню.

1 січня старший лейтенант відзначив своє п'ятдесятиріччя. Навіть із шампанським. Тоді під стрілянину та розриви снарядів відсвяткував з побратимами Новий рік і свій ювілей. А загалом ні на Різдво, ні на Водохреще, ні в інші релігійні свята ворожа артилерія не змовкала. Як зазначив Роман Жованик, правду кажуть, що в москаля немає нічого святого.

Під час одного з таких артилерійських обстрілів українських позицій, 29 січня, старший лейтенант отримав поранення. Снаряд розірвався на його бліндажі. Роман саме відстрілювався, коли гарячі осколки проштрикнули праву руку. Офіцера відразу евакуювали в місцеву лікарню, а далі повезли до Харкова.

Сьогодні він знаходиться на лікуванні в чернігівському госпіталі, та думками разом зі своїми хлопцями. Постійно телефонує їм на передову, хвилюється, обіцяє, що скоро повернеться.

– Після реабілітації відсиджуватись довго не буду, знову поїду на Донбас, – запевняє Роман. – Там потрібні вже «обстріляні» хлопці. Скажу одне: ті, хто воює проти нас, – не безсмертні!

Це історії лише двох захисників, котрі боролись за свободу, за справжню українську незалежність. Зараз вони страждають від фізичного болю, та не лише від ран і контузій. А від того, що в українців намагаються відібрати Батьківщину... І за неї треба воювати...

Віктор АНУФРІЄВ

лютий 2015

ПОСТ СОЛДАТА ВЕЧЕРІ

Кажуть, що двічі в одну вилу снаряд не лягає. А ось потрапити вдруге до армії та ще й у частину, з якої свого часу довелося звільнитись, – цілком імовірно. Саме такий збіг обставин випав на долю солдата-резервіста Ігоря Вечері. Його строкова припала на 1991-1992 роки. Загалом, хто пам'ятає, цікаві були часи. Україна щойно набула незалежність. Саме це найдорожче надбання, як зіницю ока, оберігала молода українська армія. Вдруге військову форму Ігор Олександрович одягнув рівно через 22 роки, коли постала необхідність захищати цілісність держави поблизу східних її кордонів.

КОМАНДА «49-А»

Він досі пам'ятає номер команди, в якій разом з іншими новобранцями мав їхати до Одеси, – «49-А». Це

війська морської піхоти та берегової охорони. До місця призначення він тоді так і не потрапив, адже не вистачало спеціалістів у механізованих частинах. Тому службу починав у Навчальному центрі Сухопутних військ «Десна». Звідти, потрапив у частину протитанкової артилерії в Луганськ. А ось закінчував службу снайпером 7-ї роти 3-го механізованого батальйону 229-го механізованого полку. Нині, за іронією долі, служить резервістом у 72-й окремії механізованій бригаді. Саме вона стала правонаступницею кількох розформованих раніше частин, зокрема й Ігорової.

Прибувши наприкінці березня минулого року в Білу Церкву, чоловік пригадав свою армійську юність. Але коли вдруге одягав форму, у реальність усього, що відбувається, якось не вірилося. Принаймні були великі сподівання на те, що події на Сході – прикра помилка, тож ось-ось усе закінчиться. Ігор з побратимами були готові якнайшвидше вигнати сепаратистів і повернутися додому. Про те, що війна затягнеться, думати ніхто не хотів.

Коли отримали зброю й екіпірування, відправилися на Малополовецький полігон, що під Білою Церквою. Там тривали заняття з одиночної підготовки. Стріляли зі стрілецької зброї, гранатометів, кидали гранати тощо. Командири прискіпливо придивлялися до особистих здібностей і результатів занять, лише після такого ретельного вивчення призначали резервістів на посади. Ігор тоді став кулеметником.

Позаймавшись близько тижня, перемістилися до

Житомирського учбового центру, а згодом залізницею до Запорізької області. У лісосмузі облаштували тимчасовий табір. Загалом хлопці поступово звикали до життя без звичного комфорту. На той час із постачанням матеріально-технічних засобів були проблеми. Але на війні як на війні: і сам Ігор, і його товариші розуміли, що треба достойно витримати всі складнощі польового життя-буття, інакше перемоги не бачити.

ВІД КАМ'ЯНОЇ МОГИЛИ ДО КРАСНОДОНА

Другий механізований батальйон мав завдання не допустити просування сепаратистських формувань на південний схід України. Підрозділ Ігоря розосередився поблизу села Мирне Мелітопольського району. Саме там, як відомо, над річкою Молочна розташований Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила». Боєць на власні очі побачив красу й велич цієї історичної та природної пам'ятки України, що тисячоліттями служила нашим предкам вівтарем для відправлення релігійних обрядів.

Наприкінці квітня батальйон передислокувався на кордон між Запорізькою і Донецькою областями. Лише тут після тривалих переходів вдалося розгорнути повноцінний польовий табір з пристойними побутовими умовами. У наметах облаштували місця для відпочинку, печки, біля яких можна було обігрітися та висушити одяг.

Вже за кілька днів батальйон Ігоря Вечері вперше пішов на прорив до Маріуполя. Для виконання завдання задіяли близько десяти БМП-2, зенітно-ракетний комплекс «Стріла» та БТР. Але дійти до міста того разу не вдалося. Мало не під гусениці бойових машин кидалися цивільні мешканці. Вони «підрізали» військову техніку на своїх автівках та усілякими способами перешкоджали руху військової колони. Батальйон отримав команду не застосовувати силу та зброю й повернутися на місце дислокації. Єдиним правильним рішенням у цій ситуації

стало облаштування блокпостів і контроль за переміщенням людей та вантажів.

– Ми стояли на Володарському шосе, – пригадує солдат Вечеря. – Решта хлопців охороняли територію біля аеропорту, поблизу Старого Криму, а також на Донецькому, Мелітопольському та Новоазовському напрямках. Словом, контролювали усі ключові автодороги. До нас підходили місцеві жителі й сміялися, що існує чимало путівців, про які ми не знаємо. Тож усе одно сепаратисти провозять і зброю, і боєприпаси. Ми мусили бути на сторожі, адже по нас могли вдарити з тилу. Це вже пізніше на полях з'явилися обладнані інженерні загородження, блокпости отримали підкріплення й техніку...

Блокпост, де ніс службу Ігор Вечеря, зажив слави одного з найнепрístupніших. Із цим погоджувалися навіть самі місцеві, яких сепаратисти час від часу засилали вивчати та фотографувати позиції, а також вогневі точки українських силовиків. Аби убезпечити себе, наші хлопці самостійно розподіляли обов'язки й жодною інформацією навіть з колегами з інших силових структур не ділилися.

Загалом питання самоорганізації в кожному підрозділі – тема окрема. Після попередніх, м'яко кажучи, не зовсім вдалих «реформ» у підрозділах зникли деякі ключові посади. У батальйоні, наприклад, скоротили заступника командира з технічної частини. З початком антитерористичної операції ці кадрові помилки дали про себе

знати. Майже не залишилося людей, які б спеціалізувалися на ремонті старої техніки, що потребувала особливого догляду. Тож доводилося призначати фахівців не стільки за штатним розкладом, скільки за здібностями. Такі позаштатні Кулібіни до боєготового стану підготували не одну бойову машину й низку озброєння.

Схожа ситуація склалася й у взводі солдата Ігоря Вечері. Їхній командир – старший лейтенант Павло Пашук – доглядав за технікою всього батальйону. Тим часом його колега – старший лейтенант Руслан Рудий – керував двома взводами. Допомігав йому в цьому призначений з резерву старший сержант Ігор Клішин. Ось така військово-штатна «кухня» була у другому механізованому батальйоні.

– Загалом в екстремальних умовах деякі усталені

армійські речі сприймаються зовсім інакше, – говорить Ігор. – По-іншому, наприклад, вибудовуються стосунки між командирами та підлеглими. Це в повсякденній життєдіяльності старший за посадою та званням може заробити авторитет гострим словом. На війні таке не проходить. Тут потрібно нести свою ношу нарівні з усіма.

У другій половині червня 2-й механізований батальйон через Авмросіївку та Сонячне перебазувався в район Краснодона. Там підрозділи бригади прикривали державний кордон України. Відчувалася гостра нестача боєприпасів і матеріально-технічних ресурсів. Фактично бригаду відрізали від основних сил. Час від часу з військово-транспортного літака кидали вантажі. Така допомога «неба» хоч якось підтримувала бійців. Аж поки в районі базування не активізувалися сепаратистські

загони протиповітряної оборони. Пізніше, коли підключилися волонтери, наші хлопці стали почуватися більш упевнено.

БЕЗ ВОГНЮ У ВІДПОВІДЬ

Постійно змінюючи позиції, батальйон час від часу натрапляв на засідки сепаратистів. Залежно від завдання й обстановки бійці або відстрілювалися, або тихо обходили, щоб не демаскувати себе. Зрештою отримали команду окопатися.

– Я вперше побачив особливості ґрунту цієї місцевості, – ділиться враженнями солдат Вечеря. – Коли шар землі становить максимум 20 сантиметрів, а далі вглиб – суцільна порода. Аби хоч якось облаштувати позиції, використовували танки, адже спеціальної інженерної техніки ми не мали.

Кілька разів неподалік позицій 72-го омбр проїжджали машини наших прикордонників. Настороженість командування викликало те, що безпосередньо в район вони не навідалися. До того ж жодних попередніх домовленостей про їхній візит не було. Сумніви розвіялися тоді, коли з кількох напрямків по наших бійцях почали «працювати» ворожі снайпери. Як з'ясувалося пізніше, з території Російської Федерації через перепускний пункт «Північний» їх завезли переодягнені у форму українських прикордонників сепаратисти. Снайпери мали завдання всіляко відволікати наших бійців від прикриття

кордону. Згодом розпочалися й артилерійські обстріли. Аби не наражати на небезпеку особовий склад, командування наказало підрозділам передислокуватися в луганські степи. Напевне, це й урятувало 2-й механізований батальйон від серйозних втрат. Хоча в соціальних мережах повним ходом ширилася інформація про те, що його вже не існує.

– Ми бачили, звідки ведеться вогонь. Знали, з яких видів озброєння та де знаходяться їхні коректувальники, – розповідає Ігор. – Але наш начальник артилерії весь час бідкався, що нам не дозволяють відкривати вогонь у відповідь. Фактично нас рівняли із гранітом, а ми лише вимушено чекали. Лють переповнювала від того, що з території Росії без упину йшли колони техніки й озброєння. Вдень вони переховувалися у величезних зелених масивах між пагорбами, а вночі відновлювали рух далі на захід. Нас тим часом постійно «пасли» російські прикордонники (відстань до кордону була 3-5 км) і ворожі коректувальники, пересуваючись поруч із нашими позиціями на стареньких «Жигулях» або іномарках.

Одного разу 2-й механізований батальйон добряче обстріляли. Противник вів щільний вогонь із «Градів» і гранатометів. Його позиції розташовувалися на українській території за териконами поблизу перепускного пункту «Ізварине». Ситуацію ускладнювали спекотна погода та густа трава, характерна для цієї місцевості. Наші бійці опинилися не просто в епіцентрі вибухів, а посеред страшної пожежі, заховатися від якої не було змоги.

Тушили і бойовими машинами, і лопатами, й одягом, і г-лими руками.

Зважаючи на складну обстановку, 2-й механізований отримав завдання змінити район зосередження. Наступним місцем призначення став населений пункт Свердловськ. Звідти неозброєним оком можна було побачити не лише російських прикордонників, а й численні підрозділи їхніх спецпризначенців, десантників, піхоти... Вони стояли на повністю облаштованих позиціях. До розташованих у лісосмузі танків, САУ, «Градів» без упину курсували паливозаправники. Будь-якої хвилини це військо могли направити в бій. Згодом так і сталося. Наприкінці липня російська техніка регулярно заїжджала на територію України, цинічно відстрілювала по наших позиціях боєкомплект і поверталася назад.

Вже тоді український батальйон утратив майже всю техніку, було чимало загиблих і поранених. Ті, хто залишився, продовжували утримувати район. Усіма можливими силами та засобами, але переважно стрілецькою зброєю...

ПО «НУЛЬОВІЙ ЗОНІ» ДО СВОЇХ

У години затишшя до позицій бригади наближалися цивільні. Вони збирали інформацію для сепаратистів про наші вогневі позиції. Одну з них утримував Ігор Вечера зі своїм кулеметом. Саме його пост став терористам кісткою в горлі. Якось вони приховано пробралися до нього й закидали гранатами. Так солдат отримав першу контузію.

– Після чергового обстрілу нам наказали по «нульовій зоні» передислокуватися до Авмросіївки, – згадує резервіст. – Тож ми вирушили до перепускного пункту Самойлове. Там повантажилися в машини й автобуси. Дорогою натрапили на засідку. Одна з машин підірвалася на фугасі, решту колони сепаратисти почали обстрілювати з автоматичних гранатометів і ПТУРів. Водій

відчинив двері автобуса та скомандував швидко вибігати. Цього разу мені не пощастило вдруге. За кілька метрів вибухнула граната, випущена з АГС. У голову влучив уламок важкого предмета. Усі мої речі згоріли. Особливо жалію за телефоном. Не тому, що він був коштовний. Просто там знаходилися фотографії мого сина від самого його народження. Добре, що хоч документи вціліли. Деякі хлопці взагалі втратили все.

Першу медичну допомогу Ігорю надали в польовому госпіталі. Там його товариші повідомили лікарям, що контузію він отримав уже вдруге. Сам же резервіст скромно відмовчувався. Аби пройти повне обстеження, його направили у Дніпропетровський госпіталь. Тамтешні медики відразу почали вимагати довідку про травму.

– Але ж тоді поблизу українсько-російського кордону було не до довідок, – відповів їм Ігор Вечеря. – Там би живим залишитися...

Після 10-денного лікування солдату надали реабілітаційну відпустку. Нарешті він побачив 3-річного сина Максима та дружину Наталію. Але отримані травми не давали спокою. Дуже боліла голова, уночі не міг спати. Тож знову звернувся до лікарів. Спочатку за місцем служби – у Білоцерківський гарнізонний госпіталь, згодом – до Головного військово-медичного клінічного центру «ГВКГ» у Києві. Тамтешні лікарі, оглянувши хворого, наполягли на негайній госпіталізації.

В результаті курсу інтенсивної терапії біль поменшав. Але про остаточне одужання говорити було зарано.

Медики з'ясували: рідина, що утворилася після удару в скроневій частині голови, перемістилася в гайморові пазухи та спричинила гострий гайморит. Ігорю довелося перенести ще дві операції. Наприкінці березня, закінчивши лікування, він знову відправився у зону проведення антитерористичної операції.

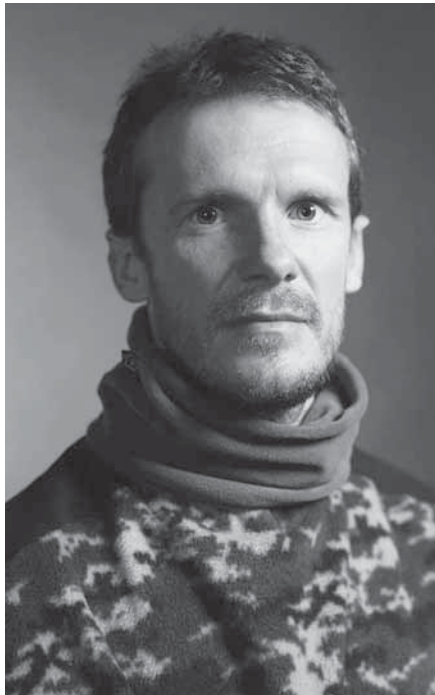
– До своїх хлопців їду з добрим настроєм, – говорив він, вирушаючи до побратимів. – Ми там усі стали однією сім'єю. Разом мріємо про мир, якого хочемо для України більше за життя. Згадуються слова сина Максимки, які він мені колись сказав під час однієї телефонної розмови: «Татку, приїжджай додому, там уже немає чого робити». Ці б слова трирічної дитини та до Бога!..

Сергій БАСАРАБ

березень 2015

ЗА ДОНБАС!

Він вважав себе проросійським активістом. Навесні 2014-го навіть брав участь у мітингу на підтримку російськомовного населення, організованого в Донецьку. Але коли розібрався у подіях і зрозумів справжні наміри сепаратистів, захист рідної землі став для нього справою честі. Сьогодні Микола Воронін, а саме про нього йдеться, – учасник антитерористичної операції, захисник донецького аеропорту та снайпер Миколаївської аеромобільної бригади.

Він – професійний педагог. 2004 року закінчив Києво-Могилянську академію, отримав три дипломи: спеціаліста з фізики, комп'ютерних технологій і магістра екології. Для Горлівського професійного училища транспорту, де працював до недавнього часу, Микола Олегович був неабиякою знахідкою. Адже викладав одразу три дисципліни

– математику, фізику й інформатику. Сьогодні такими цінними кадрами навряд чи зможуть похвалитися навіть деякі відомі виші України.

– Усе своє життя я засуджував війни в будь-яких їхніх формах, – пояснює Микола. – А особливо – якщо вони виступають інструментом зовнішньої політики. Ми з дружиною дотримуємося теорії екопоселень. Тривалий час запроваджували цю ідею в життя. Навіть декілька місяців прожили в землянці під Горлівкою, відсторонившись від мирських проблем. Тоді я навіть гадки не мав, що війна прийде на нашу

землю. Що можуть ділити між собою люди на планеті, де місця вистачає всім?

Втім, попри таку життєву позицію, Микола Воронін, як і більшість свідомих громадян України, не міг бути байдужим до проявів корупції, чиновницького свавілля та ігнорування думки народу при вирішенні важливих державних справ. Тому 2004 року брав активну участь у

Помаранчевій революції на Майдані. Тоді він навіть уявити собі не міг, що за десять років, у квітні 2014-го, вирушить у Донецьк, аби цілком свідомо «захищати» тамтешнє російськомовне населення. Але від кого? Організатори мітингів і пропагандисти різного штибу закликали тоді народ піднятися нібито проти «бандерівців» та «фашистів». Ця тема безперестанку мусувалася російськими та регіональними телеканалами, неабияк отруюючи свідомість населення Донбасу.

– У мене в руках тоді була палиця, на голові – балаклава, – згадує Микола.

– Кілька годин у лавах протестувальників мені вистачило, аби переконатися, що люди, які активно агітують за «Новоросією» та відокремлення Донбасу від України, – звичайні бандити. Прикриваючись нібито добрими намірами, так звані «визволителі» насправді проповідували насильство та грабіж. Саме тоді я відчув, як у повітрі запахло війною.

Та справжнє переосмислення цінностей і подій у Миколи настало тоді, коли

за декілька днів він відвідав мітинг «За єдину Україну». У той час, коли поруч біснувалися проросійські молодчики, тисячі беззбройних людей на сусідній площі молилися за свою державу під синьо-жовтими прапорами. Саме тоді він остаточно вирішив: захищатиме свою Батьківщину до перемоги.

Тим часом збройний конфлікт на Сході України набирав обертів. Терористи взяли під контроль Слов'янськ і Горлівку, захоплювали державні установи. Озброєні люди безперешкодно вешталися містом, відбираючи в мирних мешканців майно. Дехто з Миколиних учнів, піддавшись

впливу російських агітаторів, покинув навчання та пішов чергувати на блокпости сепаратистів.

– Це були зовсім юні шістнадцятирічні хлопці, – розповідає вчитель. – Тих, хто не погоджувався співпрацювати з бандитами, затримували й кидали до в'язниці на «перевиховання». Після таких випадків я твердо вирішив порушити свої життєві принципи та взяти до рук зброю. Через мережу Інтернет знайшов однодумців. Вони дали мені координати представників однієї з патріотичних організацій. Деякий час я збирав і передавав інформацію про позиції сепаратистів та їхнє переміщення.

Працювати в таких умовах ставало дедалі небезпечніше. Тим більше, що сепаратисти здогадалися про витік інформації й розпочали активні пошуки «жучка». Дізнавшись, що його ось-ось виявлять, Микола негайно виїхав на підконтрольну Україні територію. Там записався добровольцем у батальйон «Донбас», який тількино формувався. Згодом у

складі штурмової групи «Купол» брав участь у боях під Іловайськом.

На той час в Україні саме тривала друга хвиля мобілізації. Телефоном чоловік дізнався від дружини про повістку з військкомату, тож вирішив узаконити свій статус військовослужбовця. Призвавшись до лав Збройних Сил України, отримав призначення у 79-ту окрему аеромобільну бригаду.

– Особовий склад частини уже тоді брав активну участь у бойових діях на Сході країни, – продовжує Микола Воронін. – Зокрема, в обороні донецького аеропорту. З ініціативи Юрія Бірюкова в аеромобілістів саме формувався 3-й батальйон «Фенікс», який проходив бойове злагодження на місцевому полігоні. У ньому я й розпочав підготовку.

Але залишитися в цьому підрозділі Вороніну не судилося. Річ у тому, що на заміну бійцям, які захищали донецький аеропорт, невдовзі мав вирушити 2-й батальйон десантників. Сюди командування набирало

військовослужбовців з досвідом участі в бойових діях. Микола не відмовився від пропозиції змінити підрозділ і згодом вже виконував завдання в новому терміналі відомого летовища.

– Я був в аеропорту саме в той час, коли російський актор Михайло Порєченков розважався у своєрідний спосіб, – ділиться спогадами боєць. – Він вів вогонь по наших позиціях, хизуючись перед російськими телеоператорами. Ми якраз з побратимами знаходились на третьому поверсі. Того дня десантники зазнали значних втрат, були поранені. Я тоді ще не знав, що серед тих, хто обстрілював термінали, був і сумнозвісний російський «Рембо». Але коли новина дійшла до нас, то твердо вирішив записатися у снайпери.

Мужність цієї людини можна лише поважати. По-перше, Микола не побоявся змінити свої переконання, хоча і змушений був перевезти сім'ю у безпечне місце. По-друге, чоловік, який ще вчора навчав своїх учнів справедливості, сьогодні без жодних вагань взяв до рук зброю, аби відстояти цю правду заради тих же дітей, майбутнього України.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

червень 2015

СОРОК ТРЕТІЙ...

Попри оголошене перемир'я, терористи продовжують обстрілювати українських воїнів, а також мирні села та містечка на Донбасі. Серед наших бійців ходить навіть такий жарт про бойовиків: «Вони порушують перемир'я в межах Мінських домовленостей».

Поблизу Горлівки на опорних пунктах виконують завдання бійці 43-го окремого мотопіхотного батальйону. І це за якісь 300 метрів від ворога! Тут звикли жити під дощем з куль, лягати спати у чоботях, їсти нашвидку. Тут дорослішають за лічені дні, а досвіду набувають – за години!

Вони – чоловіки різних поколінь і професій. Сто-

матолог, музикант, господарник, є навіть цілитель... Та коли війна постукала в їхні двері, вони залишили свої улюблені справи та стали на захист рідної землі. Вони пішли в бій за свою свободу. І навіть якщо сили нерівні – вони вистоять! Вони переможуть! Адже незалежність – це вони!

ДВА ДНІ НАРОДЖЕННЯ «ШАМАНА»

Серед бійців, які стримують ворожі сили на цьому напрямку, є «Шаман». Цей бородань до війни був знахарем, допомагав людям. До війська прийшов добровольцем. Каже, що «ноги самі його привели». Сьогодні цей колоритний боєць – стрілець-санітар окремого мотопіхотного батальйону. І хоч незабаром йому виповниться 60 років, фору дасть навіть тридцятилітнім.

– У зоні АТО служу із жовтня минулого року. Раніше навіть подумати не міг, що проти нас так звані «брати» підуть війною. Колись ми служили в одній армії, ділили солдатський пайок. Але, напевно, хтось забув, що українці – вільний народ. Тож на схилі років довелося узяти до рук зброю та мізки комусь вправити. А це по моїй частині, – говорить «Шаман».

Правду кажуть: старий воїн – мудрий воїн. «Свій позивний він виправдовує», – переконані побратими, які вже давно пересвідчилися у надзвичайних здібностях товариша.

– На прийом до нього вишиковуються цілі черги, – розповідає боєць Олексій. – Болять ноги – він майстерно розітре – і біль зникає. Турбує спина – він її «підрихтує». Якщо ж у когось щемить серце та стогне душа – розрадить, будьте певні, адже багато чого цей чолов'яга пізнав на своєму життєвому шляху.

Минулої осені 43-й батальйон виконував бойові завдання на Луганщині – поблизу населених пунктів Первомайське, Золоте, тримав рубежі і на 25-му блок-пості. Позиції українських військ бойовики обстрілювали щодоби. Гатили нещадно. Тоді багато хто з наших хлопців ризикував життям. Холодний подих смерті відчув на своїй потилиці і «Шаман». Сталося це в ніч на 3 лютого 2015 року. Тож цю дату він вважає своїм другим днем народження.

– Я тоді був на чергуванні разом з хлопцями. По нашому взводному опорному пункту з трьох кілометрів почав гатити танк. Перші бронебійні снаряди пролетіли просто над нашими головами й розірвалися за 30 метрів від нас. А через секунди в хід пішли фугаси, – пригадує ті події «Шаман». – Де та старість й поділася?! Я встиг звалити на землю нашого старшину. Разом ми хутко добралися до укриття. Наступного ранку, коли збирали осколки, зрозуміли: якби було пряме влучання – з нас був би просто

фарш. Та, мабуть, у ту мить поруч з нами був Бог, зберігши мені та моєму побратиму життя. Мабуть, є ще на білому світі в мене незавершені справи. Відтепер свій другий день народження буду святкувати в лютому.

Пізнавши страхіття війни на схилі літ, боєць переконаний: «Перемога буде за нами! Інших варіантів не існує. Я знаю, що все буде добре, і ми всі обов'язково повернемося додому живими!»

Вірять, що їхній дідусь повернеться додому і його онуки, один з яких вже вступив до авіаційного ліцею. Адже є на кого рівнятися!

МУЗИКАНТ. МАТРОС. ГРАНАТОМЕТНИК

Коли влітку минулого року на Донбасі було особливо гаряче і гинули наші хлопці, Юрій не зміг бути стороннім спостерігачем, таким собі «диванним воїном», тому сам прийшов до райвійськкомату. І про це рішення жодного разу не пошкодував. Службою

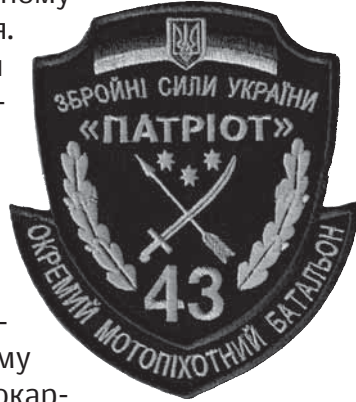

у 43-му окремому мотопіхотному батальйоні дуже пишається. Адже піхотинці завжди були на передовій і виконували найскладніші завдання.

У перші ж дні побратими дали Юрію позивний «Якір». Та він і не був проти. Це слово чоловікові було близьким. Бо строкову службу він проходив у Севастополі на підводному човні «Запоріжжя». Морську кокарду тих часів як оберіг узяв із собою в зону АТО. У новому колективі поступово зажив повагу. У короткий термін опанував військову справу та навчився влучно стріляти.

– Непросто було мені дивитися, як росіяни захоплюють близький мені Крим, а люди, які 24 роки годувалися й отримували пенсії завдяки Україні, пішли штурмом на наші військові частини, ганебно ставши на бік країни-окупанта, – пригадує матрос. – За 11 місяців військової служби в АТО найбільше в пам'яті зафіксувалися бої за населений пункт Золоте та 30-й блокпост. Вважаю, що саме там став справжнім воїном-гранатометником.

З юних літ Юрій займається музикою. Сам пише тексти пісень і мелодії. За неповний рік служби на передовій склав чимало композицій. Одну із них присвятив своєму батальйону.

– Музика для мене – як друге життя. Одна із моїх пісень належатиме нашому славному 43-му батальйону. А називатиметься – «Патріот». Незабаром буде демобілізація. Прийде час повертатися додому. І на прощальному шикуванні я презентую її своїм бойовим побратимам. Мрію, щоб ця пісня стала гімном нашого підрозділу, – каже «Якір».

У мирному житті Юрій планує трохи відпочити в колі рідних, а потім вступити до Академії культури та мистецтв за напрямом «Музичне мистецтво».

– От із Божою поміччю стану знаменитим артистом або композитором і тоді свої пісні я присвячуватиму рідним, які на мене чекають, українському народові, який нас, бійців, підтримує, нашій слаavnій армії та побратимам, які стали моєю родиною, – гордо запевняє український воїн.

«ЮСТАС»- СТОМАТОЛОГ

Після закінчення Української медичної стоматологічної академії лейтенант Антанас міг працювати в затишному кабінеті, займатися улюбленою й до

того ж прибутковою справою. А він пішов добровольцем на фронт захищати Україну.

– Коли навчався у медичному виші, пройшов підготовку на військовій кафедрі. Отримав звання лейтенанта. Відкрив власний стоматологічний кабінет і готувався до роботи. Але розпочалася воєнна агресія проти України. Для себе зробив висновок, що я не гірший за інших та ще й офіцер запасу. Тож медичну справу довелося відкласти, пішов воювати, – пояснює свій вчинок Антанас, а нині заступник командира роти по роботі з особовим складом окремого мотопіхотного батальйону.

Ось уже близько 10 місяців разом зі своїми підлеглими він виконує бойові завдання в зоні проведення антитерористичної операції. Спочатку його підрозділ діяв на Луганщині, а згодом – поблизу Горлівки. Поставлені завдання на передовій бійці виконують бездоганно.

– Робота з особовим складом – не з легких справ. Проте почесна й дуже відповідальна, – каже «Юстас». – Її можна порівняти з працею священнослужителів, котрі знаходять «духовні ключі» до душі людини. Жоден боєць не відмовиться від душевної підтримки. Іноді вчасно сказане потрібне слово знімає напруження, покращує ситуацію. До того ж вік бійців роти – різний. Більше уваги потребують молоді воїни, хоча мені самому лише тридцять. Але на війні, на жаль, вік не має значення – усі ми рівні. Щодо мотивації, то усі ми

прийшли сюди добровольцями, аби захистити Україну. Це нас неабияк єднає. Це нас робить і сильними.

Бійці 43-го окремого мотопіхотного батальйону впевнені, що скоро війна в Україні закінчиться. І це буде наша спільна перемога. А відважні українські воїни, для яких доля рідної країни важливіша за особисті інтереси, стануть прикладом для нової української нації. Вільної і незалежної.

Олег СУШИНСКИЙ

серпень 2015

НЕЗЛАМНІ

Тривав другий етап обміну полоненими «дванадцять на дванадцять». Ворожа сторона вже отримала своїх. На черзі – звільнення українців. Думку «Не дай, Боже, усе піде не так!» відганяли всі, але вона поверталася знову і знову. Попри зовнішній спокій, помітно нервує головний переговорник Василь Будик. Його видають очі. Великі та виразні, вони не можуть приховати стан душі чоловіка, який сам пройшов крізь пекло полону і вже більше року займається обміном полонених. «Усе буде гаразд. Повернення українців неодмінно відбудеться!», – запевняє він.

Забрати наших хлопців – це вже друга спроба. Їх мали обміняти ще минулого тижня, але щось пішло не так. Немає гарантії і зараз – попереду чути вибухи та видно дим. Переговорники неодноразово запитували режим «припинення вогню», який так потрібен для обміну. Та вдалині і досі працюють міномети.

Триває ніч очікування. На ранок усі збираються знову. Вдивляються в далечінь. Раптом хтось із гурту несамо-вито вигукує: «Везуть! Наших везуть!» І в тому слові «наших» стільки радості, стільки щастя, що на мить здалося, ніби повітря відгукнулося і понесло слово «наші» далеко за обрій.

І нарешті ось вони – наші герої! Худі, змарнілі, із впадими очима. Можна лише здогадуватися, через що їм

довелося пройти, що пережити в неволі, там, де відлік життя йде на години, хвилини, секунди. І кожної миті щось може змінитися. Багатьох тримали в темних вогких підвалах, іноді таких переповнених, що доводилося лягати «ялинкою»: коли перевертався один, доводилося перевертатися й решті. Спали на бетонній підлозі, вкритій товстим шаром землі та бруду з домішками крові. Підстеляли картон, справжньою розкішшю була мішковина. Та найжорстокішими в полоні були тортури, які завадали неймовірного болю. Фізичного. Психологічного. Бойовики прагнули зламати українців, підкорити їх своїй волі. Та вони виявилися незламними, бо знали: на них чекають рідні, на них чекає вся Україна!

Тож, опинившись подалі від передової, перше, що зробили звільнені полонені, – зателефонували додому: «Усе. Я на нашій стороні!» А у відповідь: «Слава Богу!»

У дорослих чоловіків – дитячі розгублені погляди. Вони досі не усвідомили, що дійсно вільні. Уперше після стількох місяців полону на очах звільнених бринять сльози. На мить. Усе – полон, тортури, приниження – вже позаду. Попереду – таке бажане повернення додому до такого вже незвичного мирного життя. І кожен повертався зі своєю ношею – історією, яку вже несила забути...

«ШПІОНА» ВЗЯЛИ!»

При собі – ані копійки грошей. Тільки документи. Вже потім він картав себе за цю дитячу необачність, бо захопив із собою навіть папери на квартиру. Але так склалося, що вони були потрібні. І треба було добиратись до рідні за будь-яких умов. З безвиході подався до сестри в недалеке містечко пішки. Підвозити без зиску для себе за тридцять уже пройдених кілометрів охочих так і не знайшлося. Тому до третього числом блокпоста донецьких «ополченців» Саня Козир підходив уже трохи непевним кроком.

На попередніх «блоках» варта була твереза. А тут не пощастило. «Ну що, хлопче, а хто казав, що щаститиме завжди? От і випала Козирю неказирна карта», – з невиселою іронією сказав собі Сашко.

Від вояк тхнуло свіжим перегаром, тож їм, вочевидь,

кортіло розвіяти нудьгу. Зупинили. Ліниво потицяли йому в боки автоматними стволами, веліли вивернути кишені. Саня дістав водійське й «афганське» посвідчення, паспорт... І тут почалось.

– Прізвище Козир? Козирний, значить. А чому не в ДНР? Інвалід другої групи? Чим доведеш? Чому пішки топаєш, інваліде? До кого і куди йдеш? Мордою в землю, тварюко! Може, ти розвідник? Диверсант?... А-а-а! Пацани, у нього якісь дискети при собі! «Шпійона» взяли!

У «ДНР» до людей ставляться як до сміття. Сказано – «шпійон», тож хто ж із цим буде сперечатись?! Козиря довго з хмільною зосередженістю товкли на асфальті прикладами. І тільки добре втопившись, ексекutori викликали по радіостанції «компетентних товаришів». «Товариші» з Донецька з появою не забарились. Також, мабуть, нудьгували. Із затриманим спершу були погодуючому люб'язні. Легко покартали «пильних» пацанів за «порчу матеріалу», покрутили в пальцях відібрані дискети. Потім, раптово набундючившись, закинули Саню в авто.

Вже через дві години допитів «на ямі» в донецьких «гебістів» Олександра охопило бажання заплющити очі назавжди. Щоб відступили багряні хвилі болю, щоб весь цей жах зник в єдину мить. Однак набутий у Афганістані гарт допоміг. Яюсь самі собою увімкнулись трохи забуті механізми внутрішнього захисту. Біль почав вщухати, Саня свідомо заговорив із шкуродерами зі сльозою в голосі. Слава Богу, кати не могли знати подробиць його

життя. Поводженню на допитах чоловіка вчив сам Руслан Аушев – тоді ще в Афганістані капітан, комбат, а у майбутньому – легендарний генерал і президент Інгусетії. Командир розвідувального батальйону 40-ї армії Аушев готував підлеглих до можливих тортур у моджахедів. А ті були вішальниками ще тими, у порівнянні з якими донецька «держбезпека» – сліпі кошенята.

Після того, як гебісти допитали сестру й родичів Козиря, йому наче повірили, що він не диверсант. Сашкова пенсія за інвалідністю за логікою виключала жодну можливість його приналежності до українських Збройних Сил. Але, попри здоровий глузд, його все-таки кинули в підвал колишньої будівлі СБУ в Донецьку до заручників. Він опинився в камері, де тримали з півсотні наших військових бранців.

Там чоловік дізнався про списки на обмін заручників між Україною та сепаратистами. І про те, що в ті списки потрапляють не тільки військовослужбовці, а й такі, як він. У душі Козиря почала жевріти слабка надія на звільнення. Дарма, що в 51 рік йому відбили нутрощі, зламали ребра, ледве не вибили очі. Головним було вийти на волю. Все життя він боровся з недугами, то якось дасть собі раду.

Однак скоро тільки казочки розповідають – зі строками йому не поталанило. Аж через вісім місяців з моменту затримання бойовиками Олександр сидить переді мною в одному з підрозділів штабу АТО. Минуло менше доби після його визволення з ворожих тенет. Чоловік

щиро всміхається, поводиться впевнено й спокійно. Надворі спекотно. Розважливо куримо.

– Сашко, свіжі рубці на плечі звідки? Чи не від ножа?

– Точно, від нього. Як їх отримав – історія окрема. Я «ополченців» якийсь час ще вважав солдатами. А чоловік не може бути справжнім солдатом, не маючи елементарної уяви про військову честь. Та вояки в

камері мені розповіли, як їх по декілька разів виводили на фальшиві розстріли й обміни. Я їм не дуже вірив, бо навіть не вкладалось у голову, що в наш час таке можливе. А зараз дякую хлопцям за те, що вони позбавили мене зайвих ілюзій. Тверезий погляд на реальність допоміг мені вижити якраз тоді, коли мене різали ножем.

ПЕРЕМОЖЕНИЙ, АЛЕ ПЕРЕМОЖЕЦЬ!

Далі Олександр з невеселою усмішкою розповідає про недавнє минуле. А на сусідньому ліжку в армійському наметі для вчорашніх полонених разом зі мною його тихо

слухає також вчора звільнений з підвалу волонтер. Цей одесит у ворожому ув'язненні пробув 353 дні. Він ділив одну камеру із ще дванадцятьма бранцями. Чоловік був свідком тих подій, однак нині уважно слухає розповідь брата по нещастю.

– У них там фантазія на рівні вбогого голлівудського кіно, – продовжує Сашко. – На відібраних дискетах були відеозаписи уроків з рукопашного бою за мою участь. Я рятувався від інвалідності спортом і голодуванням, маю учнів. Скажеш, що мені зараз 51 навіть після того, як я схуд на 15 кілограмів у полоні? Так от, «гебня» визначила мені статус «можливого розвідника» й додала до списку українських військових за принципом «до купи». А зграя її церберів придумала для себе дешеву розвагу – показовий бій зі мною на ножах...

Для Олександра знайшли одразу двох супротивників – дужих, як воли, відгодованих охоронців. Як їх готували до поєдинку, він не знає. Проте з недоброю гримасою каже про свою підготовку. Два тижні перед боєм його тримали в тісній ізольованій камері. Давали на добу один кухоль води, годували лише два рази в першу і другу п'ятницю рідкою баландою. До неї наглядачі щось, напевне, додавали, бо його зразу проносило й рвало кров'ю. Тож перед боєм чоловік був украй виснажений. Його хитало, мов билину на вітру, попри звичку до тривалого голодування.

Настав час поєдинку. У затемненому залі зібралася «поважна» публіка з наглядачів у формі та при регаліях. За зовнішнім виглядом бранця ще до початку сутички

можна було назвати переможця. Та «бонзи» й тягловий «плебс» шаленіли у хворій істерії. Бо ж Олександра їм представили як гуру рукопашного бою.

Проти нього одночасно вийшло двоє супротивників. По їхніх стійках і пересуванню «по рингу» було зрозуміло: це бійці з досвідом. Почалася круговерть. Поки вистачало якихось сил, Сашко, як міг, ухилявся від їхніх ударів і захватів, іноді – бив сам. Однак залишки фізичної енергії

швидко вичерпалися. Після кількох пропущених з обох боків ударів у голову Олександр «поплив» або, як кажуть у таких випадках самі бійці, «загубився». Він спробував впасти на підлогу, щоб скрутитись «калачиком» і захиститись від граду стусанів. Але громили холоднокрівно били відпрацьованими серіями і не давали йому цього зробити. Потім один із них взявся за ніж. Бавлячись, під схвальні несамовиті вигуки такої ж знавцісної публіки, почав розсікати тіло напівживого в'язня.

Козиря не вбили, тому що «глядачі» вирішили бути великодушними. Мабуть, для того бидла була приємною «перемога» їхніх гопників над «гуру». Закривавленого чоловіка під руки потягли до тюремної медчастини. М'язи лівого плеча були розсічені двома глибокими порізами, повіки взагалі не відкривались, тіло було суцільною ранною. Він притискав до грудей повні крові долоні, а розпалений боєм «переможець» методично лупив його по голові металевим кухлем і цідив крізь зуби: «Ти ніякий не майстер бою. Ти – ніхто». Сполотніла медсестра вибігла з кімнати...

ВОЛОНТЕР

Волонтер Олександр Тимофєєв, дослухавши розповідь Козиря, схвильовано вийшов з намету. Він сам ще буде з'ясовувати, хто в Одесі умисно «злив» його сепаратистам. Торік його сімейне легкове авто було вщерть завантажено допомогою для фронту. Ресори вигнулились, у салоні – розмаїття краму – від шкарпеток до бензопил. Одеситу

скинули на телефон маршрут руху, запевнили в його безпечності. І він дуже «безпечно» приїхав тим маршрутом прямісінько у лігво бойовиків. За рік Тимофєєв побував у всіх відомих сепаратистських «ямах». На місцевих він діяв, як червона хустка на іспанського бика. «Як же ж так: російськомовний одесит – і не з нами? Усі одесити до останньої тітоньки Цилі поголовно належать «руському миру»! А цей – посібник «укрів», дітовбивць і фашистів?!»

Перші місяці з Олександра немилосердно знущалися. Потім у нього почала гнити пошкоджена нога. Йому

загрожувало каліцтво, тож від нього відчепилися – бо ж «товар» на обмін треба хоч якось зберегти.

Учасник Майданів у Києві й Одесі – Тимофєєв справляє враження вольової та розумної людини. Та ще й з характером.

– Сашко, помститися не хочеться?

– Я не солдат, а волонтер. У душі – лише презирство до тих безмозких ватників. Планую продовжити волонтерську справу. Але спочатку трохи відпочину та прийду до тями. Вдома на мене чекають батьки й сестри. А месники знайдуться і без мене. Те, що чинили і чинять у донецьких катівнях з нашими хлопцями, особливо до грудня 2014-го року, не має залишитись без відплати. Були українці, яких сепаратисти методично «гнули» тортурами впродовж місяців день у день, ніч у ніч. Особливо снайперів, кулеметників і гранатометників.

Погляд Тимофєєва зупинився на Козирі та бійці 80-ї окремої десантної бригади гранатометнику Любомирові Гринюху з Львівщини. Козир усе чує, у відповідь холодно всміхається: «Не сумнівайся, брате, настане і мій час. Я це знаю. Реванш тим кабанам дам по повній, і буде це вже на моїх умовах!»

І від тих слів повіяло такою силою, такою вірою, що жодних сумнівів у здійсненні сказаного ні в кого не залишилося. Так воно і буде!

ЧЕСТЬ І БЕЗЧЕСТЯ

Далі бесіда пішла в спокійнішому руслі. Запитую:

– Хлопці, вам дісталось, як нікому. Що б ви порадили нашим бійцям на випадок полону?

Присягаюсь, зразу п'ятеро з присутніх ледь не хором, в один голос відповіли:

– Краще туди не потрапляти!

Перезирнулись – розсміялись. Стало зрозуміло: неволя їх збила в моноліт. І тут мене осяяло:

– Дідько! Ви ж повинні знати командира розвідвзводу з 90-го десантного Володю Костіва! Я зустрічався з ним у Житомирі. Він з волонтерами після звільнення з полону створив цілий громадський рух на вашу підтримку.

– Ти про «Патрона»? То ми всі з ним в одній камері сиділи. Подзвонити можеш?

Один з хлопців збуджено висмикує в мене з руки мобілку:

– «Патрон»? Це Серьога Бретоусов. Нас дванадцять. У «хаті» залишилися ще 23. Хлопці там тримаються...

Сергій відходить у бік побалакати з «Патроном». А Любомир Гринюх запитує:

– А Володя вам розповідав, як вони в донецькому аеропорту 9 днів не могли знищити 3 сепарські танки? Та ще була халепа! Ми разом з 90-м на ті панцерники полювали.

Любомир повільно вголос реставрує ті зимові події. Потім, зупинившись, підбирає слова:

– Даруйте, не можу швидко перекласти це з російської на рідну мову...

– Скажи російською.

– Не хочу. Ми розмовляли рідною тільки у підвалі і тільки між собою. Тоді лише за одне українське слово можна було втратити здоров'я. Сказати «Слава Україні!» міг тільки самогубець – убили б на місці.

У кожного «кіборга» своя унікальна історія. У Любомира вона позначена на обличчі трьома шрамами від осколкових поранень. Він досі погано чує, страждає від болю у грудній клітці – саме там, де шматок бетону вирвав з бронежилета титанову пластину. Його врятував вибір тимчасової позиції для ведення вогню. Вибух півторатонного фугасу під новим терміналом спочатку підкинув бійця, а потім «хлопнув» унизу плити перекриття. Гринюху пощастило не опинитися в братській бетонній могилі, бо знаходився на силовій балці. Світ плив перед очима чоловіка, у вухах

гулко дзвеніло, у роті був гірко-кислий присмак, шию заливала кров. Більш-менш прийшов до тями, коли вцілілі викопували із завалів поранених побратимів. Оглядівся. Тоді за позивним «Спартанець» розставляв воїнів, які могли пересуватися, по позиціях у руїнах. Любомиру він доручив ротний кулемет, хоч той двічі при ньому непритомнів. Зброї, боєприпасів у зведеної групи майже не залишилося. Хтось складав один автомат з трьох потрощених, хтось порпався в камінні в пошуках боєприпасів.

Поранених стягували в укриття в одне місце. Медика Любомирової 80-ки знайшли в завалах непритомним, до другої ночі він помер. Інший медик – офіцер Костя, сам поранений і контужений, як міг надавав допомогу понівеченим: комусь колов знеболювальне, комусь, зупиняючи кров, перебинтовував культі відірваних кінцівок. У цей час 90-й батальйон отримав по радіо наказ про вихід з терміналу малими групами. Залишивши майже весь запас медикаментів, Костянтин самотужки вийшов у супровід своїх. Увечері 20-го січня в підрозділі Гринюха було 9 важкопоранених, на ранок 21-го вижили лише троє.

На світанку бойовики підійшли до українців на відстань буквально в 5-10 кроків. Вони добре розуміли, що десантникам нічим відбиватись, тож почали гучно пропонувати їм життя в обмін на здачу позицій. «Спартанець» вийшов з ними на перемовини. Йому пообіцяли, що пораненим нададуть невідкладну допомогу та зразу передадуть

нашій стороні. Решту роззброять і також відпустять без полону. Це все, що запам'ятав Любомир перед тим, як знову знепритомнів. Коли ж прийшов до тями, то перед собою побачив бойовика з наставленою на нього гвинтівкою Мосіна.

Звісно, українцям безсовісно збрехали. Навчені вбивати, ці люди не знають поняття «честі», тож не вміють червоніти. Під конвоєм бранців вивели у старий термінал. Там примусили дістати з українського підбитого бронетранспортера двох наших загиблих. «Беха» з мертвим екіпажем за інерцією вїхала в щебінь і ще чаділа. Потім бойовики посадили усіх чотирнадцять полонених в «Урал», завезли у свій штаб, що розмістився в будівлі колишньої гірничорятувальної служби. У тому лігві насолоджувалися владою Захарченко та «генерал» бойовиків Кононов. Перший прочитав лекцію про «них – хороших і нас – поганих». За наказом Захарченка десантників кинули в підвал на «Спарті». Уже там їх «пресували», «розстрілювали», били. Для Любомира цей жах тривав вісім місяців та один тиждень.

ДЕНЬ МАМИ. ДЕНЬ ВОЛІ. ДЕНЬ СЛАВИ

– Знаєте, чим мене вразив день звільнення? – запитує Любомир. – 26-го через обстріли в районі обміну його відклали. Передали 27-го – в день народження моєї мами Олександри Ярославівни. Дивний збіг, правда?

– Не знаю, але одинадцять твоїх побратимів тепер

ніколи не забудуть день народження твоєї матінки, – відповідаю. – Що робитимеш далі?

– Спочатку піду в шпиталь на обстеження. Потім поїду на рибаловлю в Житомир до Стаса з 90-го батальйону, він тепер мені, як брат. Згодом повернусь сюди, на війну.

– Не навоювався?

– Річ не в тому. Коли нас виводили на роботи, я бачив у штабі сепаратистів та офіцерів із росіян, бурятів і кавказців. Буряти глузували з нас і казали буцім-то вони – добровольці, які прийшли сюди підтримати братів – слов'ян. Ми ж для них – не люди, а фашисти й укропи. Тож дуже кортить довести їм, що Русь – це Київ, а не Орда!

Віктор КОБЗА

вересень 2015

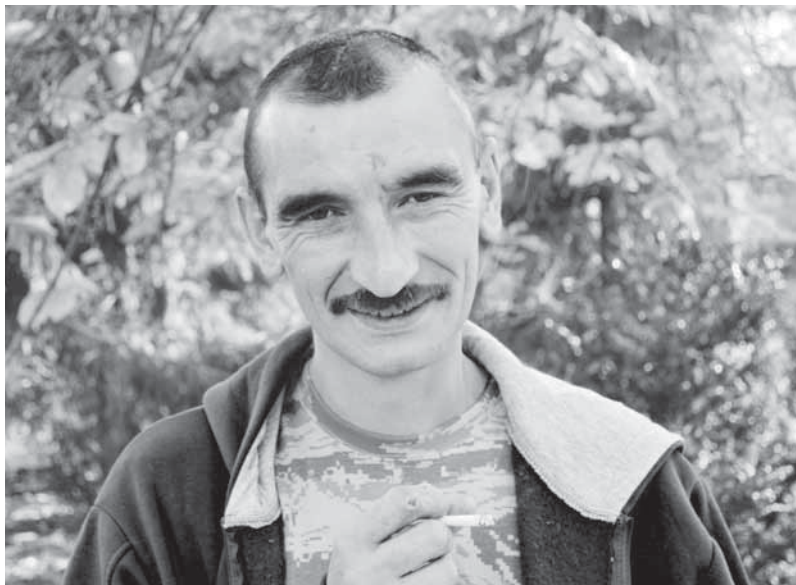
«ІЖАЧОК»— БАТЬКО ДЕВ'ЯТЬОХ ДІТЕЙ, ЯКИЙ ПОБОРОВ СМЕРТЬ

Він виконував на передовій свою звичну роботу, знешкоджуючи черговий «гостинець» від російських найманців. І раптом – спалах в очах, різкий біль і бездонна тиша. У яскраво-світлому тунелі, яким, здавалося, він мандрував безліч часу, було так красиво, затишно. Але чоловік відчайдушно намагався зупинити нестримний рух, повернутися туди, де на нього чекають кохана та діти, його рідні. Вже згодом боєць дізнається, що після страшного поранення він перебував у комі сім діб...

Командир відділення інженерно-саперного взводу молодший сержант Андрій Кліменчук разом із підлеглими виконував бойові завдання в селищі Опитне, яке розташоване на відстані 1,5 км від злітно-посадкової смуги донецького аеропорту. Тут сьогодні – одна з найбільш «гарячих» точок Донеччини. Військові, які тримають оборону, практично щодня під обстрілом. У населеному пункті навряд чи можна знайти хоч один непошкоджений будинок. Деякі розбиті вщент, десь знесені стіни, дірки в дахах. Вікна вибиті майже скрізь... Витримати це страхіття вдається не кожному. Ті з бійців, хто нині на передовій, теж не залізни і кажуть, що «страх – це нормально». Але залишитися тут можуть лише по-справжньому мужні люди.

За словами Андрія, не було жодного дня, щоб по Опитному не «працювали» бойовики. Навіть на Великдень, коли домовилися не стріляти, ворог не втримався... Найчастіше сепаратисти обстрілюють наших бійців вранці, а ввечері по своєму брехливому «зомбоящику» показують сюжети, як «укропи» та «бендери» розбомбили церкву, дитячий садок, школу, будинки. Лише за три дні, з 10 по 13 жовтня, в підрозділі було чотири «300»-х, а 26-го

жовтня – «200»-й. По наших позиціях гатили з протитанкових гранатометів СПГ-9 і мінометів 82-го калібру.

«ЧУЖИЙ ДЯДЬКО ПІДЕ МОЇХ ДІТЕЙ ЗАХИЩАТИ?»

Сорокарічний житель Житомирської області Андрій Кліменчук – годувальник великої сім'ї. Брався за будь-яку роботу: допомагав односельцям по господарству, був водієм у місцевому колгоспі, ремонтував будинки... А як тут не крутитися, якщо в чоловіка та його дружини Світлани шість дочок і два сини (з них троє спільних дітей)? Ще є донька від першого шлюбу

Андрія Марічка, якій батько теж допомагає. Разом виходить дев'ятеро! Сини – 12-річний Андрійко і дворічний Єгорка – поки що не помічники. Отже, під його опікою сім доньок – Катерина, Ганна, Марина, Маша, Віка, Даша і Софія, а також дружина Світлана («Мій жіночий батальйон» – жартує Андрій).

Майбутнє подружжя познайомили друзі, коли Світлана залишилася одна з п'ятьма дітьми на руках. Жінка розуміла, що з таким «посагом» їй навряд чи світить заміжжя. Андрій заходив у гості пограти з її малюками. Даринка, якій тоді було лише кілька місяців, на його руках заспокоювалася і солодко засинала. Андрій пригощав дітей цукерками, проте одного разу Світлана попросила: «Краще купи печива». Тільки тоді чоловік зрозумів, що ця сім'я бідує, а він зі своїми цукерками-шоколадками... Два роки знайомства промайнули, як день. Світлана і Андрій зрозуміли, що вже не можуть один без одного, а діти вважають Андрія своїм татком. Сім'я переїхала з Борисполя, де вони були на заробітках і винаймали житло, в будинок батьків Світлани в селищі Черняхів Житомирської області. Там народилося ще троє малюків – довгоочікуваний син і дві доньки.

Багатодітні під мобілізацію не підпадають. Але молодший брат Михайло пішов у зону АТО добровольцем на півроку раніше за Андрія. Вдома його чекали дружина і троє діточок. Здавалося б, чотири роки різниці між братами – не так уже й багато. Для молодшого саме Андрій був у всьому авторитетом. Раніше відслужив у армії

прикордонником, потім допомагав порадами, коли брат служив у танкових військах. І на фронт пішов би раніше, але дружина довго відмовляла. І все ж чоловік наприкінці січня вирішив йти до військкомату. Що могла сказати йому Світлана у відповідь на вперте: «Що, сонечко, чужий дядько піде наших дітей захищати? Діти підростуть і запитують: «А де ти, тату, був під час війни?» Що їм відповім? Під спідницею відсиджувався?»

29-го січня Кліменчук, прийшовши до військкомату, попросився на передову. Дружина тоді на четвертому місяці вагітності була. Світлана кілька днів плакала, вмовляла... Але чоловік сказав, як відрізав: «Відвоюю і повернуся!».

Андрій хотів піти в танкісти, як брат Мишко. Та його зарахували в нещодавно сформовану батальйонну тактичну групу 81-ї окремої аеромобільної бригади і направили на курси Центру розмінування.

«У МЕНЕ НА МІНИ «ЧУЙКА»...

У Центрі розмінування ЗС України в Кам'янці-Подільському Кліменчук навчався півтора місяця. З перших занять він запам'ятав пораду викладачів: «Кожен виїзд на розмінування потрібно сприймати, як перший». Фахівці із виявлення та знешкодження вибухових пристроїв, які пройшли через АТО, попереджали, що серед бойовиків чимало першокласних спеціалістів мінно-підривної справи, колишніх кадрових військових. А

підготовкою новачків займаються російські інструктори. Це небезпечний противник, якого необхідно «прорахувати», думати, як він.

Сьогодні терористи використовують нові підривні пристрої. Противник має значно кращі технічні можливості та професійний вишкіл, дороге обладнання з «російського військторгу». Тому сапер повинен бути завжди обережним, розуміти, що людина швидко зникає до небезпечної обстановки, проте при цьому втрачається обережність. Під час виконання завдань можна потрапити в засідку або зустрітися з ворогом. Це вимагає від саперів підвищеної пильності: їхня зброя завжди повинна бути знята із запобіжника та готова до бою. Не слід забувати й про міні-пастки, які ставляться саме для саперів. Знешкоджуючи розтяжку, треба бути готовим знайти поруч з нею й встановлену протипіхотну міну. Також саперам часто загрожує ще одна небезпека - рибальське волосіння із закріпленими на кінцях гачками, які

чіпляються за верхній одяг, приводячи в дію смертоносний механізм. Бойовики намагаються приховано мінувати найближчі підступи до опорних пунктів і передових позицій сил наших військових, а також нейтральну зону. Здебільшого застосовують різного роду розтяжки (використовують як протипіхотні міни, зокрема типу ОЗМ-72, так і ручні гранати).

– За професією я водій. Для мене спеціальність сапера була абсолютно новою, – розповідає Андрій. – Але з перших днів навчання я зрозумів: це – моє. Будь-яку розтяжку можу знешкодити. На міни немов «чуйка» якась з'явилася. За півтора місяця навчання освоїв всі види вибухових пристроїв і способи їхнього розмінування. А коли наприкінці занять ми складали іспит – потрібно було замаскувати міну – мою навіть викладач не знайшов! А ще того дня я був щасливий подвійно – ще й від того, що отримав радісну звістку – у нашій сім'ї поповнення – народилася донька Софійка!

У ПРУДКОГО «ЇЖАЧКА» «НЮХ» НА МІНИ

Про службу Андрій говорить неохоче, відповідаючи на запитання банальним: «Все було нормально»...

– Бували і гарячі дні. Одного разу ворожий снаряд влучив у наш склад боєприпасів. Щось здетонувало, вибухнуло, проте деякі міни і гранати вціліли. Їх не можна було використовувати, аби не наражатися на небезпеку вибуху. Тому я майже двісті вибухонебезпечних мін виніс до

ящиків з піском, потім перевезли їх вантажівкою і знищили у безпечному місці.

Кліменчук про цей епізод зі своєї служби розповідає, як про щось буденне. Ну знешкодив міни. Про те, що кожна із цих «залізьяк» могла неочікувано вибухнути у нього в руках, а необережний рух міг призвести до численних жертв, ні слова! Просто взяв і виніс.

Недарма друзі прозвали Андрія «їжачком». Невисокий, моторний, з щіточкою вусів, він у рейдах обережно йшов попереду групи. Нюх, як в їжака: на відстані відчував

будь-яку розтяжку. Так і прилип до нього цей позивний – «Їжачок». Щоправда, на відміну від підсліпуватого колючого лісового звірка, має чудовий зір.

– Ми стояли на відстані кількох десятків метрів від опорного пункту бойовиків. За місяці вже добре вивчили одне одного. Але російські найманці намагалися постійно підсунути нам якусь новеньку капость. Приміром, пробираємося з розвідгрупою лісосмугою, я ретельно оглядаю місцевість і міркую: «Де б я тут поставив розтяжку?» Приміром, ось тут. І волосінь звідси туди простягнув би. Дивлюся, а мене вже випередили! Ці російські «дарунки» вручну нам розміновувати заборонено, тому чіпляємо на міну так звану «кішку» і тягнемо. Або підриваємо на місці за допомогою спеціального пристрою.

За півроку на передовій молодший сержант Андрій Кліменчук знешкодив не одну сотню мін і снарядів. «Бувало, по одній в день, бувало, і по кілька десятків», – знизує плечима.

Того дня, 10 жовтня, група у складі сапера Андрія Кліменчука і двох розвідників вирушила розмінувати лісосмугу в районі селища Опитне. Там бійці помітили міну, яку диверсанти прикріпили до дерева на рівні грудей. Цього разу бойовики вдалися до хитрощів. Адже

побачили, що в суперництві з українським сапером програли, бо що б вони не поставили, «Їжачок» все знаходив і знешкоджував.

Тому диверсанти ретельно підготувалися. Неподалік міни в засідці влаштувався бойовик із підствольним гранатометом, щоб «укроп» не встиг навіть доторкнутися до вибухового пристрою, а ті, хто опиниться в зоні ураження, загинули. І тут терористи знову помилилися – не врахували, що в нашого сапера ще й слух непоганий. Залягли так близько, що він почув клацання, яке видає гранатомет під час пострілу, тож і сам встиг за долю секунди впасти за дерево, й друзів попередив: «Лягай!» Від влучення гранати в міну вибух стався неабиякий: кілька кущів і дерев навколо як лезом зрізало. І хоча більшу частину осколків прийняли на себе саме вони, Андрію теж дісталось. Друзі, які йшли трохи далі і не постраждали, принесли «Іжачка» в розташування частини, де пораненому перебинтували закривавлену голову, кисть із пальцями, що бовталися на клаптиках шкіри, а вже звідти відправили вертольотом до Дніпропетровська.

А ВДОМА ЧЕКАЄ «ЖІНОЧИЙ БАТАЛЬЙОН»

Рятували бійця у Дніпропетровській обласній клінічній лікарні імені І.І. Мечникова. Андрію Кліменчуку під час обстрілу осколок проштрикнув голову і дивом не зачепив мозок. Під час операції бригада нейрохірургів витягла з голови бійця, який був у комі, фрагменти кісток черепа і металеві осколки. Андрію зашили глибокі рани на передпліччі, прибрали осколок з правої руки, зібрали

по шматочках роздроблену ліву кисть (тільки однієї фаланги пальця недорахувалися).

– Пораненого доставили в дуже важкому стані, – розповів нейрохірург Григорій Пилипенко. – На щастя, осколок міни пробив тільки черепну коробку, не торкнувшись мозку. Але дрібні осколки від так званого дірчастого перелому черепа опинилися всередині, утворилася чимала гематома. Тому операція затягнулася майже на три години. Провели часткову трепанацію, витягли всі

фрагменти, видалили гематому. Пацієнту вдалося зберегти кисть. Поки що він погано чує: вибуховою хвилею пошкоджена барабанна перетинка одного вуха. Слух має відновитися. Андрій вже одужує. У бійця попереду тривала реабілітація.

Поки поранений перебував у комі (а це сім днів – Прим. авт.), про нього було відомо небагато: прізвище і те, що він із Житомирської області. Тому розшукувати родичів радник губернатора Дніпропетровщини Тетяна Губа розпочала через Житомирську облдержадміністрацію. І була вражена, дізнавшись, що в бійця дев'ятеро дітей!

Про те, що Андрій поранений, Світлані повідомили тільки 12 жовтня. Чоловік, йдучи на кілька днів у рейд, попереджав, що не дзвонитиме. Вона й не чекала дзвінка, хоча, звичайно, душа завжди за нього боліла. Але розкисати собі не дозволяла, адже вона годує грудьми шестимісячну Софійку і дуже боїться, щоб не зникло молоко. Втім злякатися після звістки про поранення чоловіка багатодітна мама навіть не встигла. Лікарі запевнили, що чоловік здолає серйозне поранення, а смерть він вже поборов. Андрій, ледь прийшовши до тями, відразу попросив телефон: «Сонце моє, не хвилюйся, у мене все гаразд».

Так сталося, що важкого поранення Андрій зазнав буквально через тиждень, як повернувся із відпустки. Як тоді дітки чекали на татка! Подружжя було на зв'язку весь час, поки він перебував у зоні АТО. «Коли була можливість, я відразу телефонував додому, – говорить Андрій. – Після

дружини завжди телефон брали діти і, вириваючи його одне в одного, наперебій розповідали про свої справи».

– Андрій всіх вважає своїми дітьми, вони його з першого дня татом називають, – говорить про свого чоловіка дружина Світлана. – Коли приїхав у вересні у відпустку, тут просто бійка була щовечора, кому біля тата спати. У нас удома робота не ділиться на чоловічу і жіночу. Андрійко зранку води з колодязя наносить, всі речі перепере, уроки з дітьми зробить. Любить куховарити. У відпустці дров нарубав, картоплю на городі вибрав. І паркан встиг полагодити, допоміг із закруткою консервації. Мені запам'яталися його слова: «Сонечко моє, ще невідомо, де я більше відпочиваю – вдома чи на війні».

НАРОДНИЙ ГЕРОЙ

Коли Андрій дістав поранення, в Черняхіві готувалися святкувати Покрову. І тут хтось запропонував зібрати гроші на лікування пораненого односельчанина. Люди відразу відгукнулися і збирали кошти просто зі сльозами на очах: «Дай Бог йому здоров'я! Це прекрасний чоловік!» І в селі Педоси Хмельницької області, де Андрій народився, теж ніхто не залишився байдужим: односельці влаштували ярмарок зі збору коштів на його лікування.

Світлана розповідає, що на чоловіка ще чекає тривала реабілітація в Києві, куди його бортом переправили із Дніпропетровська. Вона вже кілька разів разом із дітьми відвідувала Андрія. На жаль, у жінки сутужно із грошима,

адже нині вона в декретній відпустці і отримує гроші лише на маленьку Софійку. Говорить, що навіть не знає, чи для них ще щось передбачено як для багатодітної родини? Дуже допомогли односельці зібраними коштами. Вся надія тепер на Андрія. Адже коли він повернеться, їм буде легше.

Спілкуючись із цією звичайною українською родиною, розумієш, що нашу націю ніякий ворог не здолає. Світлана, чека-

ючи чоловіка з фронту, сама тягнула на собі всю сім'ю, опікувалася старенькою мамою, ще й доглядала півторарічного сина старшої доньки, яка закінчує педагогічний інститут у Переяславі-Хмельницькому. Андрій, який багато місяців був на найгарячійшій ділянці фронту, теж вважає, що не робив нічого героїчного. І це при тому, що знешкодив сотні мін! Але саме цей солдат, що не відступає перед найважчими випробуваннями, є справжнім НАРОДНИМ героєм. Він просто від усього свого великого серця радіє тому, що може комусь полегшити життя. І кожної хвилинки подумки поруч із своєю великою родиною, яку любить так сильно, як і рідну Україну.

Юрій КУЗНЕЦОВ

листопад 2015

БЕЗСМЕРТНІ «УКРИ» ЛЕЙТЕНАНТА ШУБИ

Це сталося в селі Федорівка. Українцям потрібно було виставити свій блокпост на дорозі між населеними пунктами Петровське і Перевальськ, щоб перерізати бойовикам транспортну артерію. Зайшли вглиб території ворога, з чотирьох боків виставили «секрети». «Гості» не забарилися: невдовзі на дорозі з'явився автобус з людьми, за ним – тентований КАМАЗ. На посту цю міні-колонну зупинили. З автобуса вийшов офіцер у чорній формі з... російським триколом на рукаві. Він навіть не припускав думки, що тут білої днини можуть з'явитися українські бійці. Ця легко-важність дорого коштувала російському «туристу» – він миттєво був зрізаний автоматною чергою. Всі, хто був у автобусі, так у ньому і залишилися. Лейтенант Шуба з кількома хлопцями примчав на допомогу підлеглим на БТРі. Тому бойовикам, що перебували в кузові КАМАЗа, вибратися з нього живими теж не судилося. Лише двоє з них, немов шури, вискочили із кабіни і відповзли в рівчак. За секунду ворожі машини спалахнули. Та почав працювати російський снайпер, тож «шубівцям» довелося відступити. Згодом

ХАРКІВСЬКИЙ ДОБРОВОЛЕЦЬ З «КИЇВСЬКОЇ РУСИ»

32-річний Андрій Шуба на фронт пішов добровольцем, хоча до того був кадровим військовим і відслужив в армії чотирнадцять років. 25 березня 2014 року він звільнився (його бригаду скоротили), а вже 11 травня був у

«Десні». За цей короткий термін «цивільного» життя чоловік зрозумів, що в Харкові його чекають хіба що на посаді охоронця або швейцара в якомусь модному ресторані. Тому, коли почалися військові дії на Донбасі, Андрій записався до війська добровольцем. На той час харківський батальйон тероборони був уже сформований, а 11-й «Київська Русь» тільки почали набирати. І Шуба потрапив у нього. Саме там він набув бойовий досвід.

Сьогодні Андрія Шубу відносять до бійців, які буквально творили чудеса на війні. Проте він себе суперменом не вважає. Каже, що на передовій було страшно. Навіть коли його взвод у перші дні стояв у вже спокійному Слов'янську. Тоді боявся, що по його БТРу поцілять з гранатомета. Він не був захищений протикумулятивним екраном, тож одне влучання снаряда могло перетворити бойову машину на братську могилу. А ще, за словами взводного, було моторошно, коли позицію накривають з «Градів». Звук мінометної міни, що летить, чутно, тому є час, щоб сховатися. А ось коли летить снаряд з «Града», то звуку не видає.

26 серпня 2014 року в бою за визволення населеного

пункта Федорівка (район Дебальцевого), перебуваючи на передових рубежах бойових дій 11-го батальйону, лейтенант Шуба організував атаку таким чином, що його бійці увійшли до села практично «на плечах» противника, який відступав. У ході бою вони знищили десятки сепаратистів і велику кількість озброєння та бойової техніки. Потім було Нікішине.

– З 2 по 25 вересня 2014 року ми тримали оборону на правому фланзі батальйону – на північній околиці цього населеного пункту, – згадує Шуба. – Нас було близько сорока. Коли ставили блокпост, там ще було зовсім спокійно. До нас нерідко підходили місцеві жителі. В основному просили: «Якщо ви вже прийшли, не йдіть, не залишайте нас». Попри оголошене перемир'я, по нас з чого

тільки не гатили: з мінометів, гранатометів, «Градів»... Якось нам по рації передали: «Домовилися, що ніхто не буде стріляти. Найжорсткіша домовленість! Обіцяли виконати». Знаєте, за який час з того боку відкрили вогонь по нашій позиції? Через чотири хвилини!

«Шубівці» розуміли, що прорив противника на цьому напрямку відкриває йому прямий шлях на Дебальцеве та ставить під безпосередню загрозу основні сили батальйону. Тому трималися за кожний сантиметр землі. А ворог наступав, чисельністю перевищуючи сили взводу в багато разів, бої тривали по декілька годин щодня. Були знищені десятки терористів, частина з яких – безпосередньо перед окопами взводу. Сепаратисти та російські військові взвод лейтенанта Шуби прозвали «БЕЗСМЕРТНИМИ УКРАМИ». Командир безсмертного взводу, проявивши притаманну йому витримку та холонокровність, вміння приймати правильні рішення в умовах бою, показав приклад героїзму та зберіг життя своїх підлеглих. Під керівництвом і за

особистою участю лейтенанта Шуби був захоплений полонений з дуже важливими документами, що високо оцінило керівництво АТО.

НАРОДНИЙ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

– На шахті «Бутовка» ми жодного дня не почувалися в безпеці, – розповідає сержант Олександр Кочура про події лютого-травня 2015 року, коли взвод Андрія Шуби утримував там опорний пункт. – По нас гамселили з усіх видів озбро-

єння. Міномети не йшли ні в яке порівняння із танками і «САУшками», які досить регулярно гатили в наш бік із житлових кварталів Донецька та місцевого летовища. Ми ж мали на озброєнні лише стрілецьку зброю. Проте завдяки чітко поставленим комвзводу завданням не тільки втримали свій опорний пункт, а й спромоглися відбити кілька серйозних атак російських найманців, коли сепаратисти практично впритул підходили до наших позицій.

– Командир розумів, що без живої «картинки» позицій ворога нам довго не протриматися, – говорить Андрій Федорко. – З цілодобовими «очима» нам допомогли волонтери – передали на опорний пункт сучасний

тепловізор, камеру спостереження і квадрокоптер. Вдень ми спостерігали за російськими найманцями за допомогою камери, яку закріпили на височині однієї із металевих труб шахти, а також квадрокоптера, який запускали в тил ворога. Тож мали повну інформацію про «сепарів», які стояли буквально за кількасот метрів від наших позицій. Вночі за допомогою тепловізора пильно відслідковували дії ДРГ, які неодноразово намагалися впритул наблизитися до наших окопів чи встановити біля них міни.

Сержант Кочура розповідає, що одного разу російські найманці опинилися практично за кілька метрів від наших позицій. Саме тоді він зрозумів, що таке справжнє бойове братерство. Всі тридцять бійців діяли немов єдиний організм. Захищали не тільки свої сектори обстрілу, а й стежили за флангами, щоб не оголити жодного метра території, яку обороняли. В тому бою російські найманці втратили не одного бійця. Олександр теж не схибив. Тіла загиблих забрали лише за кілька діб, коли українці дали ворогу таку можливість. Відтоді запал противника серйозно вщух.

Нікішине, Чорнухине, Дебальцеве, шахта «Бутовка» біля Донецька... Всі ці гарячі точки АТО пройшов командир взводу 11-го батальйону територіальної оборони «Київська Русь» Андрій Шуба. Держава високо оцінила героїзм офіцера – Указом Президента України Петра Порошенка безстрашного українця нагородили орденом Богдана Хмельницького III ступеня. А в лютому 2016 року легендарний комвзводу в Полтаві отримав ще одну

нагороду – орден «Народний Герой України». Разом із Андрієм у залі були його мама Світлана Шуба та дружина Анастасія Довбиш.

– Мій синочок, щоб у мене трошечки менше було сивини, говорив, навіть коли я чула постріли у трубку: «У нас все добре!», – ділилася спогадами мама Андрія. – Я щаслива, що народ визнав мого сина героєм. І що про його «безсмертний взвод», де не було жодного загиблого бійця, пам'ятають.

Юрій КУЗНЕЦОВ

квітень 2016

ФАРТОВИЙ

Він ішов проспектом Донецька в колоні полонених, а розлючений натовп здавався хижою тварюкою, яку стримує озброєний конвой. Одурманені й оскаженілі місцеві жителі під впливом фантомної ідеї «руського миру» стали істотами, які прагнули помсти та крові. І що найжахливіше, не усвідомлювали головного – звідки в них це взялося

Щоб виплеснути свою лютю, вони кидали в українських бійців все, що було під рукою, а все, що роз'їдало їхнє нутро, виривалося назовні: «Тварюки! Вбивці! Фашисти...».

Таке шоу, влаштоване 24 серпня 2014 року, звичайно, не могло не потішити хворого самолюбства прихильників терористів та бандитів. На камеру розтоптували й шматували український прапор, радісно розмахували російськими триколорами. Володимир Сахневич ішов і намагався не дивитися на них. «Парад полонених» пережив, як страшний сон, але саме тоді промайнула думка: обмінюють. Адже їх знімали на телекамери, їх побачить вся країна...

А перед початком

«дійства» за рогом адмінбудівлі із військовополоненими провели «виховну роботу»: принижували та намагалися зламати морально. Офіцерів вишикували окремо від солдатів. За хвилину вийшов Захарченко в оточенні кількох ватажків бойовиків. Ті відразу почали кидати репліки: «Які ви офіцери, якщо піднімаєте руку на своїх людей?», «Чому ви сюди прийшли?..».

– Захарченко ставив запитання, а я дивився на нього і думав: ми з тобою, може, і зустрінемося, але ти вже будеш на моєму місці, – згадує Володимир.

Із лютою ненавистю бандити обзивали наших військових «фашистами» та «виродками». Сахневич не витерпів такої наруги й крикнув: «Це ви що тут робите?» Відразу ж наразився на побиття.

Далі вони продовжували: «То що, ви, офіцери, підете попереду своїх солдатів?» Українці не вагалися ні секунди. Стали в перші дві шеренги та пішли. Після кількох тижнів полону вони вже нічому не дивувалися.

Утримували їх у будівлі СБУ Донецька. Перевели в архівне приміщення, тож спати довелося на полицях, на яких нещодавно лежали документи. Особливо жорстоко бойовики поводитися із артилеристами та розвідниками. Чомусь зненавиділи одного прапорщика: катували його та викликали на «допити» ледь не щодня. Полюбляли показувати бійцям відео, де нібито українські військові розстрілюють мирне населення.

– Нас били постійно. Фізично це витримати можна. Важко морально, – каже підполковник. – Тоді саме тема

була: начебто четвертований хлопчик біля Слов'янська. Та серед їхніх відеороликів жодного натяку на це не побачили. Коли запитали: «А де ж хлопчик?», бандити відповіли, мовляв, інформація засекречена.

Особливу цінність для них становили офіцери. По-перше, їх можна вигідно обміняти на своїх: наприклад, одного на трьох. А по-друге, переманити на свій бік та скористатися їхніми знаннями та навичками у власних інтересах. Інколи такі «душевні розмови» здавалися Володимирі театром абсурду.

– Мені пропонували посаду начальника продзабезпечення в Сочі. Я зауважив, що на таку пропозицію можу відповісти словами їхнього ідола. Вони відразу: якого ідола? Кажу: «Предавший первый раз, предаст и

второй» – цитата Гітлера. За це дуже отримав, і після цього в Сочі мені їхати не пропонували.

За полоненими наглядали як найманці з Донеччини, так і кадировці. Побачивши на шиї підполковника два хрестики (один пластмасовий, який дав батюшка перед боєм, а другий – золотий, батьківський подарунок на шістнадцятиріччя), відразу ж здерли. Володимир не розгубився: «Це не ваше, віддайте негайно!» Речі господарю таки повернули.

У полон Володимир потрапив через зраду місцевих мешканців. Засідку влаштували кадировці. Кілька тижнів бандити придивлялися та вираховували маршрут колони, якою керував підполковник Сахневич. Щоночі він із бійцями вивозив із оточеної ворогом Савур-Могили вбитих та поранених, а туди доправляв підкріплення та боеприпаси. До найближчого населеного пункту Амвросіївка – 30 км. Без фар, неабиякий ризик, уночі робили по два рейди. До цього українські військові майже місяць тримали висоту. Та коли 19 серпня 2014 року розвідники зафіксували колонну техніки з 200 бойових машин, яка рухалася з боку російського кордону, і українські артилеристи її знищили, тоді все і почалося.

Упродовж тижня Савур-Могила й с. Петрівське рівняли із землею. Від вогню ворожої артилерії та мінометів бійці ховалися біля обелісків і стели. Ґрунт там кам'яний,

тож окопатися було неможливо, і навряд чи це допомогло б. Гелікоптери, що мали прикривати та надавати допомогу, не могли пробитися крізь щільний вогонь. Кілька гвинтокрилів було підбито. Єдина «дорога життя» вела на Амвросіївку. Командир бригади викликав до себе свого заступника підполковника Володимира Сахневича і сказав, що на нього єдина надія.

– У мене вся сім'я – медики. Мама та дружина – лікарі. Можливо, тому мені довірили цю місію, – розповідає Володимир. Я погодився, підійшов до солдата-водія і кажу: ну що, брате, треба. Той відразу: якщо треба, тоді поїхали.

Під час поїздки використовували навігатор. Як тільки виривалися із оточення, відразу ж за метрів 20-25 розривалися міни. Що буде за наступним поворотом, заступник комбата не знав.

Просто ставив перед собою мету: за всяку ціну доправити людей до амвросіївської лікарні, інакше вони б не вижили. Понівечені снарядами два ГАЗ-66 пробивали «дорогу життя» для тих, хто утримував висоту. Як можна

було вижити та жодного разу не дістати поранення, проходячи «по лезу ножа», для підполковника Сахневича й досі залишається загадкою. «Напевне, я фартовий», – усміхається офіцер. А всередині біль від пережитого, який виявляється у специфічному тембрі голосу та в сповнених смутку очах.

– Майже щодоби з інших підрозділів прибувало по 10-15 вояків для підкріплення. Більшість військовослужбовців понад 24 години пробути там не могли. Постійний щільний вогонь, лобові зіткнення психологічно витримати важко.

Місцеві підтримували кадировців, російських найманців та донецьких «визволителів». Коли одного разу Володимир привіз до лікарні тяжкопораненого полковника Петра Потехіна, лікарі відмовилися надавати йому допомогу. Тоді нічого іншого не залишалось, як під дулом пістолета примусити медиків робити свою справу.

– Ми їм туди ліки возили, вони навіть і це боялися брати. Одного ранку я приїхав забрати наших військових, а вони розповіли, що вночі виставили охорону, бо бойовики протягом доби завозили своїх поранених, – каже Володимир.

Тож не дивно, що інформацію про переміщення машин у напрямку Савур-Могили бандитам довго шукати не довелося. 20 серпня підполковнику Сахневичу поставили завдання: із командного пункту виїхати на Савур-Могилу, щоб доправити до підрозділу, яким командував полковник Гордєєв, провізію та набої.

– Зі мною були чотири військовослужбовці. В Кутейниковому мені дали ще дві санітарні машини, щоб зміг звідти забрати «200-х» та «300-х».

Наші бійці, які вже не могли утримувати

висоту, вночі залишили Савур-Могилу, а ми зранку 21-го поїхали до них. Вийшло так, що розминулися. А на дорозі нас вже чекали кадиrowці.

Дорога до Савур-Могили пролягала під горою, вкритою товстим шаром пилу. Тож колону можна було вирахувати по сірих клубах, які видно на кілька кілометрів. Терористи дочекалися моменту, коли їм легше було влучити в колону. Все сталося за лічені секунди.

Володимир не відразу зрозумів, що трапилося. Глянув у дзеркало і побачив, що з останньої машини бойовики витягують солдатів. Відразу відчинили і дверцята його машини. Всіх поклали на дорогу та почали кричати: «Аллах акбар! Уши резать буду. Убить всех...» На українців вони наставили «Мухи» та кулемети.

Попереду – місяць полону, знущань та морального пригнічення. Та, як кажуть: «Все, що нас не вбиває, робить сильнішими...» Володимир хвилювався за близьких та рідних. Вдома залишилася дружина із півторарічним сином. Вони чекали – і це додавало сил.

– На кого мене поміняли, я досі не знаю, – каже підполковник. – Коли до нас прийшли наші наглядачі та запитали, чи ми, офіцери, підемо в першу чергу на обмін, всі одностайно відмовилися. Сказали, щоб віддали поранених.

Після повернення додому налаштуватися на мирне життя Володимирі було доволі складно. З головою поринув у роботу та сімейні клопоти, щоб якось відволіктися від болючих споминів, які яtringуть душу.

Тоді українським бійцям багато речей були незрозумілими та позбавленими здорового глузду. Приміром, те, що по захисниках Савур-Могили вели вогонь не лише бандформування, а й російські курсанти-артилеристи.

– Там до кордону 12 км. Ми все бачили в оптику. Це в них такий собі полігон був, – каже офіцер. – У нас була одна із версій, що вони виїжджали і навіть не бачили, куди стріляють. За півгодини витратили боєкомплект і поїхали. Ми їх добре бачили – юнаки в камуфляжах із нашивками 3-4 курс.

Багато чого не сприймалося, але доводилося холодно-кровно виконувати свою роботу. І коли підполковник щоразу виїжджав дорогою до висоти, охопленої полум'ям, всі прожиті роки пробігали перед очима. За миті згадував, чого не зробив і що треба зробити. Щось всередині підказувало, що повернеться, вціліє, адже він «фартовий», він на своїй землі і воює заради найціннішого – миру та життя.

Галина ЖОЛТІКОВА

травень 2016

**НАЙВАЖЧЕ ТИМ,
ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ**

Солдате!

Чи не зустрічав ти там мого батька? Звуть його Сергій. Він – сильний і красивий. Він дуже любить мене і маму. Та чомусь перестав до нас дзвонити. Мама весь час плаче. Якщо ти його побачиш, то передай, що його донечка дуже сумує за ним. А ще скажи, що я стала слухняною дівчинкою, маминою помічницею. Коли він повернеться – мене не впізнає, запитає: «Що то за дівчинка така славна?» А я відповім: «Це ж я, твоя Даринка!»

*Дарина,
м. Чернігів,
7 років*

«ЛЮБЛЮ ТЕБЕ, ТАТУ...»

«Здрастуй, таточку! Пише тобі твоя квіточка...» Тендітні дитячі пальчики старанно виводять літери, вірячи, що аркуш паперу донесе до тата всю любов і ніжність. Аня зосереджено сидить за сто лом, обдумуючи кожне слово. І хоча встала рано, закінчити листа не вдається, бо ж чекає допомоги матуся. Дівчинка відкладає недописаний лист і прямує до кухні

...Лист, якого її тато Олександр, який захищав східні рубежі нашої країни у складі 95-ї окремої аеромобільної бригади Сухопутних військ ЗСУ, вже ніколи не отримає. Ворожа куля обірве його життя 14 лютого 2015 року. Можливо, навіть у той момент, коли донька Анна поставить в недописаному листі чергову кому.

О л е к с а н д р

– найстарша дитина в родині багатодітної матері в погонах, майора ЗС України у відставці Наталії Іванівни Дубчак. Ще й досі жінці важко повірити в реальність втрати. Як людина, яка більше 20 років свого життя присвятила службі в Збройних Силах, пані Наталія чудово розуміла, з яким ризиком пов'язане рішення сина захищати цілісність України спочатку у складі добровольчого батальйону оперативного призначення Національної гвардії, а потім – у 95-й окремії аеромобільній бригаді.

Але, як і кожна матір, вона все ще чекає. Чекає, що ось-ось відчиняться двері, й на поріг ступить усміхнений син, простягаючи їй маленьку квіточку. Притулить до грудей і скаже: «Матусенько! Це я – твій син прийшов. Як ти?»

«У мене досі таке відчуття, що він просто поїхав. Поїхав і незабаром повернеться», – шепоче жінка, а по щоці біжить сльоза, яку вона не витирає. Адже зараз вона не солдат із унікальним військовим досвідом, зараз вона МАТИ.

...На робочому столі ноутбука світлини сина. Ось – весільні, де він кружляє в танку з дружиною Вікторією. А ось – вже обіймає доньку Анюту. Для бабусі Наталії дівчинка – «світле сонечко». А для тата завжди була «квіточкою» або «кактусиком», коли бува випадало поводитися негрічно. Найщиріші стосунки в Олександра склалися саме з нею. Хоча його любов'ю й турботою не були обділені ні мати, ні дружина, ні бабуса. Чоловік ніколи не намагався бути для доньки «ментором». Завжди з увагою слухав розповіді малечі, радів її нехитрим подарункам. Дитина всім

серцем відчувала батьківську підтримку й теж намагалася зробити найріднішій людині приємне. Знаючи, як татко захоплюється українською історією, вивчила для нього повстанських пісень: «Лента за лентою» й «Дивізія Галичина». Дорослий чоловік, захисник Вітчизни міг до сліз перейнятися проблемами доньки. Навіть тоді, коли вони з дружиною пішли різними життєвими шляхами, зв'язок між Олександром і донькою не обірвався. Навпаки, стосунки батька й доньки стали ще довірливішими, ніжнішими.

Незважаючи на примхи долі, чоловік до останнього допомагав жінці, яка подарувала йому найдорожче – доньку, вирішувати життєві негаразди. Уже перебуваючи в зоні АТО, телефонував матері, щоб дізнатися, чи може чимось зарадити бабусі. А коли дізнався, що старенькій уже не під силу ходити по воду, надіслав кошти, щоб викопали криницю у дворі.

Надзвичайну чуйність, оту душевну «світлість» Олександра помічали всі, кому судилося зустрітися з ним на життєвих стежках. «Ви знаєте, він такий був... Світлий ніби... Усе завжди для друзів. Не міг спокійно у вічі дивитися, коли товаришам чогось бракувало», – так говорять про нього бойові побратими, які були з Олександром разом у той фатальний день. Для них він залишиться "Смішним". Такий позивний отримав чоловік за свій легкий товариський характер.

Життєвий і бойовий шлях Олександра обірвався у передмісті Дебальцевого. Туди військовики мали доставити боєкомплект для територіального підрозділу «Кривбас», що контролював територію. Планувалося, що до безпечного на той час Слов'янська хлопці повернуться відразу після виконання поставленого завдання. Але сталося не так. У зв'язку зі зміною бойової ситуації їм було наказано залишатися на місці, як силам підкріплення. У передмісті тривали обстріли. Супротивник використовував будь-який зручний момент, щоб змінити ситуацію на свою користь.

У час затишшя, що буває в зоні АТО досить рідко, Олександр телефонував рідним. Останнім часом із матір'ю спілкувався нечасто – не хотів, щоб вона хвилювалася через звуки раптових пострілів. А от із молодшим братом зідзвонювались регулярно. Знав, що Павло підтримає й зрозуміє. А ще – зуміє заспокоїти матір.

Саме Павлові й зателефонували товариші Олександра, щоб повідомити трагічну звістку. Про останні хвилини

життя сина Наталія Іванівна довідалася теж від них. Здавалося, що у той день нічого не віщувало подібного фіналу. Тим паче, що сили супротивника майже на цілий день «зтихли», причаїлися. І раптом – обстріл. Квадрат дій був незнайомий групі Олександра, адже прибули вони сюди нещодавно. Тим важче було зорієнтуватися в першу хвилину. «Боковим» зором чоловік побачив, як від кулі впав один із офіцерів. Місце

для вогневої точки снайпер обрав ідеальне: підступитися до неї основні сили і «накрити» її не мали жодної можливості. На роздуми були секунди: або примусити ворога «замовкнути», або залишатися в безпечному місці. Але ціна цієї «безпеки» – життя бойового товариша. Олександр усе зважив миттєво. Узяв зброю до рук і почав стріляти по ворожому снайперові, даючи можливість пораненому відповісти з лінії вогню. А

в цей час поцілили в нього самого. Чоловік ще намагався повзти, але поранення не давало жодного шансу на життя. Важко сказати, скільки часу було в нього, щоб згадати всіх рідних, по-батьківськи востаннє благословити свою «квіточку» Анютку. Коли військовики змогли підійти до товариша впритул, Олександр уже не дихав. Із снайпером розібралися швидко й професійно. Ним виявився... українець, який перейшов на бік сепаратистів.

Після сутички із силами супротивника надійшла команда відступити. Затримуватися було ризиковано, але хлопці не могли дозволити собі вчинити інакше: із собою вони забрали й тіло товариша. Діставалися до місця дислокації наших частин поночі, не вмикаючи світла фар і щомиті ризикуючи розбитися. Зі Слов'янська загиблого Олександра товариші привезли в Бучу, до батьківського дому. До матері, яка вже все зрозуміла із виразу очей молодшого сина, щойно той приїхав із «чорною» звісткою.

Олександр навіть після смерті оберігав небайдужих йому людей. Адже хлопці, які привезли його тіло, вже не потрапили в Дебальцеве. Їхнє прагнення бути поряд із військовими побратимами не здійснилося – транспорт уже не ходив у потрібному їм напрямку. Хто знає, що чекало б на них, якби потрапили в сумнозвісну «м'ясорубку», чи змогли б вийти з бою живими?

«У перші години я нічого не розуміла, – ділиться тяжкими спогадами Наталія Дубчак. – Навіть десь тримала зло на хлопців за те, що привезли мого Сашу ось так... Із поля бою. Але зараз я дякую Богові за те, що змогла із сином

попрощатися. Востаннє поцілувати його, обійняти. Багато матерів взагалі не мають нічого... Навіть місця, куди можна прийти й покласти квіти. Дякувати Богові, у мене все це є. А Олександр... Він не міг вчинити інакше, ніж зробив».

Так, він не міг інакше... Народившись у Калінінградській області й проживши в Росії перші десять років життя, Саша з переїздом родини на Україну залюбки пішов до української школи. Вивчав мову й історію нашої країни. Адже Наталія Іванівна з дитинства пояснювала дітям, що сором і гріх не знати мову землі предків. А у двадцять років Олександр несподівано зовсім відмовився від російської мови. І навіть у побуті почав спілкуватися виключно українською. Павло, для якого старший брат завжди був прикладом для наслідування, й собі підтримав Олександра у його починаннях.

Отримавши в технікумі освіту кухаря, Олександр все життя мріяв бути військовим. У вісімнадцять років, коли постало питання про строкову службу, для Саші не існувало інших варіантів, ніж іти служити. Але лікарі однозначно вирішили, що за станом здоров'я це неможливо. Юнак тоді довго й гаряче доводив, що не уявляє себе в іншій професії. Говорив, як мріє вступити до військового училища. Говорив довго, запально, із тим блиском в очах, який завжди видає людину, захоплену СВОЄЮ справою. І лікарі дозволили йому служити.

Так Олександр відслужив рік строкової служби, а потім перейшов на контрактну. Службі в ЗСУ він присвятив три роки життя. Двічі складав іспити до військового

училища. Спочатку – у Львівський політехнічний, потім – у Військовий інститут при КНУ ім. Тараса Шевченка. Але судилося інакше.

Сашко таки здобув вищу освіту. Але на історичному факультеті того самого Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Перед Олександром, завдяки старанням викладачів, ніби на телеекрані, розгорталися картини минулого. Картини славної боротьби українського народу за право жити на своїй землі, не питаючи ні в кого дозволу. Чим далі, тим більше він розумів тонкий, але міцний зв'язок між минулим і сьогоденням. Зацікавився історією зброї періоду Визвольних змагань. Навіть обрав це темою власної магістерської роботи. Планував захищати кандидатську, продовжуючи вже розпочаті дослідження. Але талановитому аспірантові натякнули, що жоден фахівець у Києві не візьметься за рецензування роботи на подібну тематику. Олександр не став зайвий раз сперечатися, добре розуміючи, про що йдеться. Просто продовжив збирати матеріали, працюючи в Центральному музеї ЗСУ.

А ще вчорашній випускник історичного факультету мав рив про викладацьку діяльність. Деякий час навіть вдавалося пропрацювати вчителем історії в Коцюбинському. Діти любили Олександра за те, що спілкувався з ними, як із рівними, завжди міг дати добру пораду, відповісти на складне питання. Від своїх учнів вимагав знання і, головне, розуміння прочитаного, а не “тупого зазубрювання” предмета. Дуже тяжко далось Олександрові рішення

залишити посаду вчителя, адже всією душею прикипів до своїх маленьких слухачів. Та народження донечки змусило шукати більшого заробітку.

Йому пощастило. Отримав місце викладача при Центральному будинку офіцерів ЗСУ в Інституті українознавства. Навіть тут продовжував займатися улюбленою справою – викладав історію України й історію українського війська.

Олександр не відразу пішов до військкомату. Рішення стати зі зброєю на захист Батьківщини було обдуманим і виваженим. Утім відповідальність була рисою, що притаманна йому ще з дитинства. У неповні 8 років малий Сашко вже мав почесний обов'язок – забирати молодшого брата з дитячого садочка, доки мама була на роботі. Це доводилося робити, незважаючи на погодні умови,

часто вже потемки. Але Наталія Іванівна не пам'ятає випадку, щоб син колись відмовився від цього свого “завдання”.

І навіть уже зустрічаючись зі своєю майбутньою дружиною, юнак ніколи не затримувався довше звичайного. Адже вдома на нього чекали рідні люди, для яких він щодня готував смачну вечерю.

Свідомим був і його вибір піти до спортзалу. Сказав: “Я хочу не тільки себе захистити, але й свою дитину”.

...Життя складеться так, що Наталії Дубчак ще раз доведеться почути від сина подібні слова. Це станеться у квітні 2014 року. Олександр призветься в добровольці через Національну гвардію України.

Наталія Іванівна, яка тісно пов'язана з військовою службою, як ніхто розуміла, що може чекати на Олександра. Але й тут люблячий син знайшов спосіб заспокоїти материнське серце. Він досить переконливо розповідав матері, що залишився працювати при штабі в Ізюмі, вирішуючи питання тилового забезпечення. Але настільки його сповнений енергією голос відрізнявся від тих описів нудного повсякдення, що Наталія Іванівна через певний

час здогадалася про правду. Звичайно ж, її дитина була разом її усіма на блокпостах. У липні, повернувшись додому, син показував матері світлини окопів, які після дощу перетворювалися на непролазну багнюку. Із боєм у серці говорив про труднощі, з якими доводиться стикатися добровольцям. Уболівав усім серцем за товаришів, які були поряд.

А в “мирному” житті Сашу не розуміли. Його однолітки продовжували ходити на побачення, сидіти вечорами в барах, грати в комп’ютерні війни й щиро не розуміти, навіщо потрібно все це, чим займається Олександр. Доброволець відповідав коротко й чесно: “А хто, як не я? Чому це має робити хтось інший?”

Здавалося, оце “Хто, як не я?” стало життєвим кредо Саші “Смішного”. Він заледве дочекався закінчення законного місяця відпустки. Але влітку 2014 року добровольчі батальйони в серйозних операціях задіяні не були. Олександр вирішив питання кардинально: розірвав контракт із Нацгвардією та прийшов до 95-ї окремої аеромобільної бригади через військкомат. Ніби на зміну ще одному членові великої родини Наталії Дубчак – її зведеному братові Миколі, який на той час уже повернувся зі східних рубежів додому через проблеми зі здоров’ям.

Життєрадісність, відповідальність і доброзичливість швидко зробили Олександра улюбленцем бойових товаришів. А його вчинки часто слугували їм і за життєвий приклад. Незважаючи на те, що ранні підйоми

давалися чоловікові важко, він ніколи не дозволяв собі слухати Гімн України, що лунав по радіо, лежачи в ліжку. Переборюючи дрімоту, підводився, клав руку на серце й так стояв, допоки не завмирили останні звуки гімну. Лише потім дозволяв собі полежати ще хвилинку.

Рішення відстоювати неподільність країни далось Олександрові нелегко. Як людина добросердечна, десь навіть м'яка за характером, він мав гартувати в собі рішучість і безжалісність до тих, які стоять по інший бік барикад. Адже найбільше боявся не дотриматися власних рішень.

А слова: "Матусенько, я тебе не осоромив", які прошепотів Олександр на вухо Наталії Іванівні під час останньої зустрічі, й досі чуються жінці серед нічної тиші. Тоді, коли перед очима, мов живий, стоїть образ сина.

Невимовне горе матері, що втратила дитину. Не можна його ні уявити, ні полегшити. Але завжди можна знайти для осиротілого серця слова втіхи. А Наталії Іванівні, здається, було відмовлено навіть у цьому. Адже жоден із діючих командирів ще й досі не зробив елементарного телефонного дзвінка, щоб висловити цій мужній жінці подяку за сина-героя, підтримати.

Отримавши жахливий статус "члена родини загиблих військовослужбовців", Наталія Дубчак почала думати, як можна допомогти своїм сестрам по нещастю. Тому через соціальну мережу звернулася до українців із закликом написати листа матерям загиблих військовослужбовців. Лише вслухайтесь в ці слова, скроплені кров'ю зболілого

материнського серця: “...в нашій країні з’явилася категорія жінок-матерів, які сьогоднішнє свято зустрічають зі сльозами. Я говорю про мам, які вже ніколи не почують вітань від дітей. Про мам, які ніколи не отримають подарунків, листів... Просто НІКОЛИ не обнімуть свою рідненьку... найкращу... найріднішу дитину. Я звертаюся до усіх, хто читатиме ці слова. Знайдіть хвилинку, задзвоніть, напишіть, пришліть своїх дітей до таких мам. Повірте, слово дійсно лікує, рятує і надає сенс життю!»

Сенс життя Наталії Іванівни зараз в тому, щоб оселити радість в по-дорослому сумних очах онучки Анюточки. А ще в тому, щоб зберегти пам’ять про сина. Адже вже зголосилися дев’ятикласники Бучанської школи, з порогу якої Олександр пішов у великий світ, взяти своєму класові ім’я героя. Аня уже пише листа мерові з проханням назвати ірпінську вулицю Високу, де колись мешкала родина, ім’ям батька.

Людина жива доти, доки про неї пам’ятають. Пам’ять про героїв має бути вічною, а їхній подвиг – безсмертним.

Олександра ВАСИЛЕНКО

травень 2015

СЕРЦЕ МАТЕРІ

Спілкуючись із матерями загиблих у зоні АТО воїнів, розумієш, що героями не лише стають, героями народжуються! Їхні сини не обирали легких шляхів, не знали страху, завжди допомагали іншим.

Коли розпочалися бойові дії на Сході України, вони добровольцями пішли на фронт – захищати рідну землю від ворога. Такими їх виховали батьки, такими запам'ятала Україна. Їхні мами намагаються стримувати сльози, коли серце розривається від болю

Багато хлопців пішли... і не повернулися... Та коли йшли, вірили, що їхній вибір правильний. Хтось із юнацьким запалом сприйняв, що потрібен державі, а хтось глибоко був переконаний, що відсиджуватися вдома, коли Донбас охопило полум'я сепаратизму, – злочин проти самого себе. Дмитру Ільницькому та Івану Лесникову не було ще 25-ти, коли вони прийшли записатися до лав

захисників Вітчизни. В кожного із хлопців були життєві плани, були захоплення та мрії. Події, що сколихнули Україну, об'єднали їхні долі. Вони разом вирушили на Донбас та залишили світлий спомин про себе в душах співвітчизників. Вони – герої, тому що не побоялися, тому що власними вчинками зміцнювали дух побратимів, тому що беззаперечно вірили, що інакше не можна.

Їх було неможливо зупинити – так однаково характеризують своїх синів Людмила Лесникова та Лілія Ільницька. Дивно те, що і Іван, і Дмитро виховувалися

в сім'ях, де батьки були цивільними і не бачили майбутнього своїх дітей в армії. Попри це, хлопців цікавила історія, військова справа, вони прагнули випробувати себе на міць та стійкість. Напевно, ті цінності, які закладаються в людині ще змалечку, нашаровуються, як снігова куля, та формують особистість. І Людмили, і Лілії вдалося найважча справа жінки – виховати достойних дітей, Людей з великої літери.

Я – МАТИ ДЕСАНТНИКА І ЦИМ ПИШАЮСЯ

Людмила Лесникова навіть вдома не знімає смугастого десантного тільника.

– Це мені Ваніни побратими із Житомира привезли. Один вже зносила, бо в ньому ходжу всюди: на роботу, по гриби, на риболовлю.

Таким чином вона ніби підтримує свого сина і намагається жити так, як би схвалив він. «Адже Ваня поклав своє життя заради життів близьких йому людей, заради своєї країни, і тому я, – говорить мама десантника, – не маю морального права знехтувати його бажаннями».

Вона і тепер відчуває його незриму підтримку та ніколи не плаче на людях. Навіть проводжаючи сина в останню путь, всім наказала не плакати, бо її сина повинні провести достойно. Так і було. Майже всі жителі Славутича прийшли попрощатися із героєм. Місто охопила суцільна жалоба, серце кожного переповнював смуток, важкий

тягар втрати. Але ніхто не посмів порушити бажання цієї сильної жінки.

– Хлопці Ваніни приїждять, я при них тримаюсь. Я кажу, що я мати десантника, я повинна пишатися, а не плакати. Через це мене прозвали «залізна леді», хоча всередині все покалічене, все порване. А я їх обіймаю і люблю. Вони мені стали рідними. Нині шукають можливість, щоб я могла здійснити стрибок з парашутом на свій ювілей – 50 років. Цей стрибок я присвячу Вані.

На моє запитання, чи не боїться, Людмила з упевненістю відповіла:

– Ні. Там, у небі, я буду ближче до нього. Він мене побачить, а я його відчую.

Щоб вона не робила, всюди син наче поряд з нею. Інколи подумки питає в нього поради, інколи каже: «Бачиш, що я зробила?», а інколи гляне на портрет сина і відчуває, що він десь поруч.

Дивно, але ще в дитинстві Іван Лесников казав: «Я буду солдатом». Його підтримував батько. Він завжди по-вторював сину, що чоловік лише той, хто служив в армії. Тому Івану й на думку не спадало, що можна «відкосити» від строкової служби. Дуже хотів потрапити у ВДВ.

– Він туди рвався, він сам пішов. Щоб колись жалівся на щось, такого не було ніколи, – каже Людмила, – після строкової хотів потрапити в миротворчу місію у Косово. Не судилося. А про те, що він зібрався їхати на Донбас, дізналася від колег по роботі.

Коли оголосили першу хвилю мобілізації, в Івана

Лесникова була переламана рука. Звичайно, за таких обставин повістку не отримав. Цей факт обурих хлопця. Як таке може бути, що через хвору руку його не беруть? Остаточо вирішив йти добровільно, дізнавшись про загибель під Іловайском друга дитинства Сергія Волнухіна. Під час похорону товариша Вані зателефонувала мама і запитала: «Як ти?» Те, що син відповів, і досі бентежить материнське серце: «Мамо, не переживай, ми скоро всі там будемо». Напевне, щось відчував. Може, саме тому намагався встигнути все і не давав собі попуску.

ТРУДНОЩІВ НЕ БОЯВСЯ

Руку Іван Лесников травмував випадково: взимку не встояв на ногах. Звичайно, ніхто навіть і слухати не хотів про те, що його треба записати до лав Збройних Сил України. Хлопець самотужки зняв гіпс та пішов до військового комісаріату шукати правди: чому його не призивають? Він переконав і себе, і комісара, що все гаразд. Тоді Івана відправили служити в 72-гу окрему механізовану бригаду, що у Білій Церкві. Навантаження на мобілізованих було на всі 100 відсотків: тренування на полігоні, стрільби з усіх наявних видів зброї. За тиждень травма дала про себе знати. Запальному хлопцю довелося зменшити свою активність, адже попереду була термінова операція.

Наступного ранку йому належало виїхати в Славутич до лікарні. Прокинувшись, він побачив що всі бійці

екіпіровані, зі зброєю і почув, що вони отримали наказ вибути у визначений пункт. На прощання сказали Івану: – Шкода, що не їдеш з нами.

Вони телефонували товаришу майже щодня. А взводний запевнив, що коли рука заживе, відразу ж забере його до себе. Чи за велінням долі, чи за покликом серця Івана завжди приваблювала служба у ВДВ. Тож вилікувавшись, він знову прагнув на передову. У соцмережах писав: «Я після операції вдома, завтра йду на медкомісію, хочу до хлопців».

Наприкінці серпня 2014 року він повернувся до строю на Житомирському полігоні. А далі – відправка в Донецьку область. Телефонуючи родичам і близьким, завжди запевняв, що повернеться.

У грудні того ж року їхній підрозділ перекинули в с. Піски поблизу донецького аеропорту. Два дні бійці сиділи в модерновому палаці, який місцеві назвали «Дім сонця». На третій їх накрили мінометним вогнем. Діставши тяжкі поранення та перенісши 11 операцій, Іван Лесников майже тиждень боровся за життя. Коли прийшов до тями, відразу ж запитав про командира: – Де взводний Діма Ільницький?

Мама, яка не відходила від сина, не змогла сказати правду. Адже Діму було вже не повернути.

ПІДТРИМУВАЛА СИНА В УСЬОМУ

На запитання, чи змогла б вона вмовити Діму не піти на військову службу, спочатку Лілія Ільницька сказала: «Напевне так». Та за півхвилини додала: «Та він би все одно пішов. Він же впертий дуже. Я йому казала: «Давай трішки почекаємо, подивимося на перебіг подій».

Та стати офіцером Дмитро Ільницький мріяв з дитинства. І те, що під час навчання в цивільному виші йому випала нагода закінчити військову кафедру й отримати звання молодшого лейтенанта запасу відіграло визначальну роль – він, попри стан здоров'я, вирішив приєднатися до тих, хто відбував на Донбас боронити Батьківщину.

Діма зростав, огорнений батьківською любов'ю та опікою. Він ніколи не був нічим обділений, проте батькам вдалося виростити сина справжнім патріотом. Лілія

пишалася цим, та погані передчуття не полишали жінку. Щодня вона молилася за нього, замовляла церковну службу «За здоров'я». А того страшного дня не відчула нічого, що віщувало б біду. Лише дуже сильно боліла голова. Лягла вдень поспати, аж раптом дзвінок у двері. На порозі був посильний із військкомату. Перша думка, яка промайнула в голові матері: а чому він до нас прийшов, Діма ще ж до донецького аеропорту не доїхав? Не вірила у цю страшну звістку і сподівалася, що привезуть труну, а там буде хтось інший.

Не вірилося і тому, що посильний прийшов у день народження її Дмитрика, так Лілія лагідно завжди називала

сина. Ще зранку вона вітала його з днем народження і бажала всього, що може бажати мати синові-захиснику. А на вечір життя втратило всі барви. Невже вона більше не почує знайомого голосу, не відчує підтримки, не побачить його усміхненого, лагідного обличчя? За те, що Діма завжди усміхався, його всі називали сонечком, сонячною людиною. І ця усмішка вабила до нього, мов магніт, людей. Гортаючи його сторінку в соціальній мережі, мама читала тисячі поздоровлень звідусіль. Вона і гадки не мала, що її сина знають стільки людей. Та привітання сипалися в першій половині дня. Далі пішли слова скорботи через загибель Дмитра Ільницького.

Звичайно, мати з батьком читали їх пізніше, коли почали приходити до себе. А на сторінці «Вконтакті» вони побачили, наскільки сильно їхній син захоплювався знаменитим Леонідом Філатовим.

– Я навіть ніколи не думала, що йому це цікаво. Що в мене дитина настільки глибока. У Діми статус там: «В житті все временно. Если в жизни все хорошо – наслаждайся, а если плохо – тоже не кисни. Это не навсегда».

Ці слова батьки записали на пам'ятнику Дмитру.

– Він навіть звідти усміхається, – каже Лілія.

Настільки він був теплою та щирою людиною, що інакшим його ніхто і не уявляє. Він завжди випромінював позитив. А одного разу мамі на день народження подарував м'яку іграшку та листівку.

– Це єдина листівка, яка в мене є, я берегиму її все життя. Там на першій сторінці написано: «Матусю, діти

прикрашають життя», потім розгортаєш, а на звороті продовження: «Як уміють. Я тебе дуже люблю».

ВДВІЧІ МОЛОДШИЙ ЗА СВОЇХ ПІДЛЕГЛИХ

Як тільки Дмитра призвали до армії, першим, що хлопець купив, був тактичний рюкзак. І який би він переповнений не був, завжди клав у нього Статут. Коли була нагода – діставав і читав, адже за доволі короткий термін треба було багато згадати.

Дмитра взагалі не хотіли брати у військо. Але він наполегливо оббивав пороги командирських кабінетів і напояв на своєму. Мріяв потрапити на службу до 95-ї окремої аеромобільної бригади. І не дивно, адже вікна їхньої

квартири виходили просто на плац частини. Ще змалечку хлопець спостерігав за життям людей у військовій формі та вірив, що колись і сам приєднається до цих мужніх та сміливих чоловіків. Так і сталося. В бригаді почали формувати 90-й батальйон, потрібні були талановиті офіцери. Чого-чого, а здібностей Дмитру було не позичати. Він самотужки опанував нюанси армійської служби, а на полігонах показував неабиякі результати. Ще навчаючись у цивільному виші, перед присягою проходив тренування на полігоні. Тоді він показав найкращі результати в групі. Дуже хотів бути офіцером. Але там отримав лише звання молодшого лейтенанта запасу. Коли ж 25 травня 2014 року став лейтенантом, радощам не було меж. Він дуже цим пишався. Тож на пам'ятнику написали «лейтенант Дмитро Ільницький», адже для нього це було дуже важливо.

Спочатку Дмитра не сприймали старші товариші по службі. Сумнівалися у підготовці. Та коли доходило до діла, їхній взводний розгортав карту місцевості, вислуховував пропозиції щодо дій, а потім впевнено давав вказівки.

Декілька разів і бійці пересвідчилися в бойовій мудрості молодого офіцера. Про те, як було там нелегко, лейтенант Ільницький ніколи нікому не розповідав. Тільки одного разу прохопився під час розмови з мамою:

– Були на завданні. Повернулися і тільки на третій день почали відходили від того, що робили.

І Дмитру не так важливо було те, якої складності

завдання, головне – щоб підлеглі вціліли. Він знав, що з Пісків його підрозділ мав зайти в донецький аеропорт. Він цього не боявся. А, можливо, він доводив собі і старшим офіцерам, які до останнього не хотіли відпустити молодого командира на Донбас, що на нього можна покластися і доручити будь-яке завдання. Він його не провалить.

Іван Лесников та Дмитро Ільницький виконали б поставлене завдання, якби не мінометний обстріл противника. Вціліли всі, окрім них двох. І коли кремезні чоловіки, які багато чого досягли в житті, зрозуміли, що трапилася трагедія, вперше розгубилися. Як їм бути без командира, що робити?

РАЗОМ І НАЗАВЖДИ ЗАЛИШИЛИСЯ ГЕРОЯМИ

І хоча ні Івану Лесникову, ні Дмитру Ільницькому не судилося обороняти донецький аеропорт, побратими не відхрещуються від них і між собою називають «кіборгами».

Дім сонця огорнув молодих героїв, які завжди випромінювали тепло та позитивні емоції. Вони жили не заради себе і надзвичайно цінували такі прості на перший погляд, поняття, як армійська дружба, плече товариша, гордість за те, що ти воїн.

Щоб молодь пам'ятала та знала їх в обличчя, щоб зростала на життєвих прикладах героїв, на стінах їхніх шкіл встановлено меморіальні дошки. А вдома батьки Івана та Дмитра зробили невеличкі куточки пам'яті, де зібрали найцінніші речі, які ті змогли нажити за свої молоді літа: синій берет десантника і стяг ВДВ із підписами друзів...

Галина ЖОЛТІКОВА

квітень 2016

ЗАЛИШИВСЯ В ОБІЙМАХ РІДНОГО НЕБА

Шостого червня екіпаж українського військового літака-фоторозвідника Ан-30Б транспортної авіаційної ескадрильї «Блакитна стежа» виконував бойове завдання — фотозйомку навколо місцевості Слов'янська. Льотчики, для яких це був уже не перший виліт у неспокійне небо Сходу України, збирали досить важливі дані щодо розташування бойовиків і кількості озброєння й техніки. Раніше літак уже двічі потрапляв під обстріл терористів, які в березні з кулеметів пошкодили його двигун. Тоді екіпажу вдалося успішно долетіти до аеродрому. А у квітні кулею з автомата Калашникова було поранено одного із членів екіпажу, зазнала пошкодження й сама повітряна машина, після чого командир літака — командир транспортної авіаційної ескадрильї «Блакитна стежа» підполковник Костянтин Могилко прийняв рішення про вимушену посадку. На літак-розвідник «велося полювання». Серед терористів навіть була оголошена грошова винагорода за збитий український Ан-30Б.

Того літнього дня вони летіли на достатньо безпечній висоті у 4 тисячі 500 метрів. Виконували звичну роботу. Аж раптом ракета наскрізь «прошила» правий двигун — літак загорівся і почав втрачати висоту. Бойовики використали надсучасний переносний зенітно-ракетний

комплекс «Верба». Як стверджують військові експерти, цей ПЗРК лише наприкінці травня 2014 року надійшов на озброєння підрозділів російської армії.

Екіпаж діяв рішуче та відважно. Усіх згуртували чіткі команди командира корабля підполковника Могилка. Він наказав екіпажу (підлеглим) стрибати з парашутом. Першими за командою командира борт залишили троє, два з них – молоді лейтенанти, які під час польоту проходили бойове хрещення. Їм вдалося вижити. Ті ж члени екіпажу, які стрибнули пізніше, не змогли розкрити шатра своїх парашутів.

Неймовірними зусиллями Костянтин Могилко

вирівняв палаючу крилату машину і змусив її рухатися за межі Слов'янська. Командир, як ніхто інший, розумів, що потрібно зробити все, аби відвести смертельну небезпеку від мешканців міста. При цьому він не полишав сподівань, що літак вдасться посадити в полі.

Останні радіоперемовини свідчать: Могилко доповів на командний пункт про пошкодження двигуна і про те, що повертається на базу. Але за кілька хвилин на висоті 150 метрів літак вибухнув і зірвався в піке, з якого вивести його вже було неможливо.

У момент зіткнення із землею у кабіні залишався лише Костянтин Могилко. За кодексом честі офіцера він не покинув свій літак і зумів відвести його за околиці Слов'янська, чим урятував тисячі людей – його мешканців.

За виняткову мужність і героїзм, незламність духу в боротьбі за незалежну Українську державу, вірність військовій присязі указом Президента України підполковнику Могилку Костянтину Вікторовичу присвоєно звання Героя України (посмертно).

Війна – це суцільне страхіття, кров і біль. Першими цей удар приймають на себе офіцери і солдати, нерідко ціною власного життя вони рятують тих, кого присягнули захищати.

Їх уже ніколи не дочекаються вдома... Як не дочекаються Костянтина Могилка його батьки – Любов Петрівна і Віктор Петрович, дружина Віталіна та діти Вероніка й Арсеній...

Глибоко сумують за командиром і його підлеглі. Вони поважали його за принциповість, високу силу волі та професіоналізм. Військовий льотчик 1-го класу Костянтин Могилко пілотував Ан-26 та Ан-30 з 1999 року. Побував у складі українського миротворчого контингенту в Косові (Югославія), брав активну участь у виконанні польотів відповідно до договору «Відкрите небо». Загальний наліт офіцера становив понад 2500 годин.

Україна прощається з кращими. Вона завжди пам'ятатиме тих, хто не став на коліна перед ворогом, хто не хотів, щоб українці в отчій хаті стали рабами, хто боронив її землі. Отже, вона навіки пам'ятатиме подвиг підполковника Могилка.

Не може змиритися зі смертю чоловіка його дружина Віталіна. Вона і досі розмовляє з ним, наче із живим. Жінка, немов прагнучи, щоб він її почув, попросила редакцію нашого журналу: «Просто напишіть, що я його люблю...»

Олександр БІРЧЕНКО

липень 2014

Зміст

ВСТУП.....	3
КОХАННЯ ДЕСАНТНИКА.....	5
«ТИХА» ВІЙНА СТАРЛЕЯ ЧОРПІТИ.....	17
СПРАВЖНІЙ ПІДПОЛКОВНИК.....	22
ТАНКОВА ЧЕТВІРКА.....	26
«ДОНБАСІВЕЦЬ» З УКРАЇНСЬКИМ СЕРЦЕМ.....	35
СТАВКА НА ПЕРЕМОГУ.....	38
ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ ЗМІНЮЄ... АРТИЛЕРІЮ.....	44
ВІЙНА– ЦЕ ЛАКМУСОВИЙ ПАПІРЕЦЬ: ВИЯВЛЯЄ, ХТО ЧОГО ВАРТИЙ.....	54
ЛИЦАР ВІЙНИ З МОТОВИЛІВКИ.....	61
ДАЄ «ДІД» ЛИХА ЗАКАБЛУКАМ.....	70
БАТЬКО І СИН.....	75
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ «ВІКІНГ» НА ПРИЗВИСЬКО «ГНОМ».....	80
ТАРАС «БУЛЬБА».....	86
«ПРОФЕСОР» З ГРАНАТОМЕТОМ.....	92
ПОЛЮВАННЯ НА «РОМАШКУ».....	97

ЯК «ВЕДМІДЬ» УПОЛЮВАВ МИСЛИВЦЯ-ДИВЕРСАНТА.....	105
«ТІ, ХТО ВОЮЄ ПРОТИ НАС, — НЕ БЕЗСМЕРТНІ!»	108
ПОСТ СОЛДАТА ВЕЧЕРІ	116
ЗА ДОНБАС!	129
СОРОК ТРЕТІЙ.....	136
НЕЗЛАМНІ.....	144
«ЇЖАЧОК»– БАТЬКО ДЕВ'ЯТЬОХ ДІТЕЙ, ЯКИЙ ПОБОРОВ СМЕРТЬ	160
БЕЗСМЕРТНІ «УКРИ» ЛЕЙТЕНАНТА ШУБИ.....	174
ФАРТОВИЙ	181

НАЙВАЖЧЕ ТИМ, ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ

«ЛЮБЛЮ ТЕБЕ, ТАТУ...»	191
СЕРЦЕ МАТЕРІ	204
ЗАЛИШИВСЯ В ОБІЙМАХ РІДНОГО НЕБА	217

ПОБРАТИМИ

Історії українських воїнів

За загальною редакцією В. Буряченка

Літературні співробітники:
Ксенія Левченко, Наталія Буряченко, Олена Полянська

Технічний редактор *Олександр Панюков*

*Верстку та макетування виконано у комп'ютерному центрі
журналу «Військо України»*

Надруковано ТОВ «Новий друк»
02660, Київ, вул. Магнітогорська, 1; тел. +380 44 451 4803
Наклад 1000 прим.

Здано до виробництва 04.10.2016. Підписано до друку 04.10.2016. Формат 60х90/32.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Story. Ум.друк.арк.13,02. Зам. 16-1977к

Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка •
Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна •
Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •
Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка •
Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна •
Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •

*Держслужбовці, робітники,
вантажники, учителі,
фермери... Усі вони різні.
І, можливо, ніколи б не
зустрілися в цьому житті,
не одягли б однострій, не
спали б в одному бліндажі,
не їли б з одного казанка,
не стали б побратимами,
якщо б не поклик
Батьківщини, над якою
нависла біда. Вони
залишили свої сім'ї та
справи. Вони єдині у своєму
прагненні захистити
Україну, а значить –
мобілізовані бути
сильними, мобілізовані
бути патріотами,
мобілізовані бути
героями...*

У К Р А І Н И
ВІЙСЬКО

*Читати – щоб знати,
знати – щоб перемагати*

viysko.com.ua